

**Beantwoording vragen over Kadernota 2022-2025 (zaaknummer: 3258733) n.a.v.
politieke markt 29 juni 2021:**

Onderwerp/vragen:	Antwoorden:
Pagina 43-44: 22-FP-4.1: Benutten koopoptie M.A. De Ruyterstraat 3: Welke ambities heeft de SVPO om de komende jaren te groeien?	De SVPO heeft bij de start in Hengelo een groeiambitie van 400 leerlingen gecommuniceerd.
Pagina 47: 22-FP-6.3 Extra (rijks)inkomsten Jeugd en Wmo: Is de verwachte bijdrage van € 1 miljoen in 2021 en 2022 van Enschede niet aan de hoge kant nu er veel meer mensen naar de Wlz zijn over gegaan?	Bij het begroten van dit bedrag is al meegenomen dat er een substantieel percentage van de mensen in Beschermd Wonen onder de Wlz gaan vallen. Deze raming is ook afgestemd met de centrumgemeente Enschede.
Pagina 78-79: 22-NB-5.3 Renovatie buitenbaden, ligweide en kiosken Twentebad: Kan de badmeesterstoren op de gemeentelijke monumentenlijst? Wat zijn de voor- en nadelen?	De badmeesterstoren is nu aangewezen als Waardevol Pand en is nog geen gemeentelijk erfgoed. De erfgoedcommissie Hengelo beoordeelt de toren hoog qua cultuurhistorische waarde vanuit de Wederopbouw. a. In principe kan de toren aangewezen worden als Gemeentelijk Erfgoed. b. Voordelen: subsidiemogelijkheden voor onderhoud en interne (intern als Erfgoedcommissie) expertise/adviezen m.b.t. verduurzamen etc. c. "Nadelen": wijzigingen behoudens onderhoud dienen voorgelegd te worden aan de Erfgoedcommissie, zie onder a. onderhoud kan daardoor duurder worden. Een 1e stap naar een andere status als Gemeentelijk Erfgoed is het maken van een rapport waardestelling.
Pagina 85: 22-NB-6.4 Beschermd wonen: Waarom 0,8 fte voor beschermd wonen toevoegen? Kan dit nader worden geduid?	Naast de regionale opgave is er ook een specifieke lokale opgave. Dit wordt ook door centrumgemeente Enschede erkend. Hieronder enkele voorbeelden van de lokale opgave (niet uitputtend). 1. Het realiseren van voldoende (woonzorg) voorzieningen voor onze Hengelose inwoners die nu op een wachtlijst staan en beroep doen op de WMO (veelal zwaardere zorg met een grote zorgvraag) 2. Inzet op meer woningen t.b.v. doorstroom en uitstroom van cliënten. Dit betreft een regionale opgave maar kent een eigen lokale invulling. 3. Het voorliggend veld betreffende de GGZ moet verder ingericht worden. Doel is het voorkomen van instroom in Beschermd Wonen en minder beroep op de WMO. 4. Met ingang van 1 januari 2021 is en wordt een deel van de indicaties overgenomen door het zorgkantoor. Afstemming hierover met het zorgkantoor v.w.b. de Hengelose locaties en cliënten is noodzakelijk. 5. Inzet bij de vestiging van nieuwe voorzieningen in Hengelo en de maatschappelijke dynamiek en vraagstukken die dit met zich meebrengt. Voorbeelden hiervan zijn RIBW en Tactus. Dit vraagt de capaciteit om dit op een juiste manier vorm te geven.

Pagina 86: 22-NB-6.6 Eenzaamheid: Waar is gecommuniceerd dat de evaluatie eenzaamheid na de zomervakantie plaatsvindt?	Op 10 november is de raad geïnformeerd over de stand van zaken rondom de initiatieven op het gebied van eenzaamheid. Daarin is ook aangegeven dat we de gegevens van de gezondheidsmonitor van de GGD willen gebruiken om te kijken wat het effect is van de Coronacrisis op de eenzaamheid, om deze vervolgens ook te kunnen koppelen aan de evaluatie van de initiatieven. In september ontvangen we van de GGD de lokale cijfers. De cijfers op Twents niveau zijn bijgevoegd. In de beantwoording van de schriftelijke vragen van 24 november (zaak 3137635) hebben we aangegeven dat we in de loop van 2021 terug zouden komen op de resultaten van de pilots. In de Jaarstukken 2020 is aangegeven dat de diverse pilots vertraging hebben opgelopen als gevolg van de lockdown(s). De wethouder heeft tijdens de politieke markt van 29 juni aangegeven dat mede als gevolg van de tweede lockdown initiatieven minder snel zijn uitgerold waardoor er op dit moment nog onvoldoende resultaten zijn om deze te evalueren. Wij hopen dus in september zowel te beschikken over lokale cijfers van de GGD als voldoende zicht op de resultaten van de pilots om deze te kunnen evalueren. Tijdens de politieke markt heeft de wethouder toegezegd dat gekeken zou worden welke gegevens er al zijn die mogelijk inzicht geven in de effecten van Corona op eenzaamheid. Om die reden zijn de rapportages van de GGD toegestuurd met de Twentse cijfers van de gezondheidsmonitor. Overigens horen wij uit het veld positieve signalen over het effect van de initiatieven, maar er is meer informatie nodig om al over te gaan tot een evaluatie. (zie bijlagen 1.0 t/m 1.5)
Toegezegd is dat de wethouder zou nagaan of het mogelijk is de beschikbare resultaten van de 0-meting toegankelijkheid toe te sturen. De beschikbare rapportages zijn bijgevoegd.	In overleg met de afdeling Grondzaken en Stichting Gehandicaptenraad Hengelo zijn de categorieën onderwijshuisvesting (basisscholen), sport- en gymzalen en buurtcentra gekozen voor de nulmeting. In overleg met en op verzoek van SGH is gekozen voor eenzelfde format voor de uitkomsten van de nulmeting. De uitkomsten zijn met SGH gedeeld en zij plaatsen deze op hun eigen website. Vanwege Corona zijn niet alle basisscholen bezocht (er moeten er nog negen worden gedaan). Deze laatste scholen kunnen bij een volgende ronde nog gedaan worden. Bovenstaande categorieën voor de nulmeting is een bewuste keuze. Zoals ook vermeld in het Actieplan Toegankelijkheid willen we niet te veel onderwerpen/onderdelen op het gebied van toegankelijkheid tegelijk doen. Daarom is nu nog niet gekozen voor een nulmeting voor openbare ruimtes (binnenstad, parken, etc.) Deze nulmeting is voor dit moment te vroeg (ontwikkeling binnenstad), te complex en vraagt te veel tijd. Op onderdelen wordt er in overleg met belangenbehartigers waar mogelijk aan gewerkt om Hengelo toegankelijker te maken. In het algemeen kan worden gesteld dat met name in de oudere gebouwen (voor 2000) verschillende zaken (bijv. drempels, toiletten, trappen, kleedkamers, deuren, etc.) niet of soms slecht voldoen aan toegankelijkheid. Verklaring hiervoor is dat deze oudere gebouwen zijn gebouwd conform de toen geldende regelgeving.

	Gebouwen en locaties die zijn gebouwd na die datum voldoen meer aan de momenteel geldende regels. Ook hier zijn verbeterpunten aanwezig. Vaak wordt toegankelijkheid gekoppeld aan rolstoelgebruikers en zijn de genomen maatregelen vooral voor deze doelgroep. Voor gebruikers met een visuele beperking valt nog veel te doen (bijv. braille plaatjes met verwijzing naar lichtknopje, toilet, etc). (zie bijlagen 2.1 t/m 2.2)
<i>Aanvullend:</i> Toezegging bij behandeling van de 1e Beleidsrapportage 2021: Wat is de stand van zaken in 2021 rondom de fraudebestrijding binnen het zorgdomein?	<i>Hengelo</i> Het team Bijzonder Onderzoek heeft in 2021 drie WMO onderzoeken uitgevoerd en afgerond. Eén van de organisaties die we hebben onderzocht heeft vanuit Hengelo een ingebrekestelling ontvangen. N.a.v. de ingebrekestelling heeft de organisatie zes maanden de tijd om de onderdelen die onvoldoende zijn beoordeeld te verbeteren. Bij een van de organisaties hebben het contract ontbonden en ook een terugvordering neergelegd om onterechte gedeclareerde zorggelden terug te halen. Een onderzoek is nog in de afrondende fase. <i>Regionaal</i> Vanuit de onderzoeken die door andere toezichthouders dan Hengelo zijn uitgevoerd in de regio zijn er zes ingebrekestellingen uitgeschreven en zijn er geen contracten ontbonden.

Twentse gezondheidsverkenning

De Twentse gezondheid in cijfers

Eerste resultaten gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen 2020

Team(s) VO monitor 2020

Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen 2020

- 1x per vier jaar uitgevoerd (net als Kindermonitor en GM Jeugd)
- Doel: in beeld brengen van (brede) gezondheid en factoren die daarop van invloed zijn
- Sinds 2012 geharmoniseerd: met alle GGD-en op hetzelfde moment uitgevoerd, in samenwerking met het RIVM en CBS
- Zelfstandig wonende Twentenaren van 18 jaar en ouder
- Volwassenen (18-64) en ouderen (65+)
- Digitale en schriftelijke vragenlijsten
- Vrije ruimte vragenlijst: extra vragen voor alleen Twente

Achtergrondinformatie Gezondheidsmonitor

- Ruim 24.000 Twentenaren hebben de vragenlijst ingevuld
- Er is gewogen naar leeftijd, geslacht, burgerlijke staat, huishoudsamenstelling, herkomst, inkomen en geografische spreiding
- Op deze manier een representatief beeld voor Twente:

Geslacht

52% mannen
48% vrouwen

Leeftijd

45% 18 – 64 jaar
55% 65 jaar en ouder

Onderwijsniveau

29% laag opgeleid
38% middelbaar opgeleid
32% hoog opgeleid

Context: dataverzameling in corona-tijd

- 2020: **bijzonder jaar** om een monitor af te nemen
- Landelijke afstemming: bewuste keuze om monitor **wel uit te voeren**
- **Extra vragen** toegevoegd over corona: kijken of corona van invloed is geweest op stijging/daling in uitkomsten
- Dataverzameling: 14 september - 18 december 2020
  - Toename van maatregelen lockdown**
    - 29 september - max. 3 bezoekers
    - 14 oktober - sluiting horeca, verbod evenementen, max. 4 personen sporten
    - 4 november - zoveel mogelijk thuis, max. 2 bezoekers, publiekslocaties dicht
    - 14 december 'echte' lockdown - sluiting niet essentiële winkels, sluiting scholen, BSO, kinderdagverblijven en sportscholen.
    - Vanaf 21 oktober risicosituatie in Twente 'zeer ernstig'

Onderwerpen rapportage

1. Algemene informatie

Toelichting op onderzoek

2. Gezond van lijf en leden

Fysieke gezondheid

3. Beweeg je fit!

Lichamelijke activiteit

4. Weet wat je eet

Voeding en vocht

5. Genieten of gewoonte

Alcohol, roken, drugs en gehoor

6. Tijd om op te laden

Slaap en ontspanning

7. Vaardigheid voor gezondheid

Gezondheidsvaardigheden, risico op laaggeletterdheid en digitale vaardigheden

8. Levenskracht

Welbevinden en kijk op het leven

9. Zelf doen

Functionele en huishoudelijke beperkingen

10. Samen ben je niet alleen

Sociale verbinding en zorgen voor elkaar

11. Oost, west, thuis best?

Woonsituatie en gezonde leefomgeving

12. Gezond rondkomen

Financiële problemen en noodzakelijke uitgaven

13. Ingrijpende gebeurtenissen

Ervaringen met negatieve levensgebeurtenissen

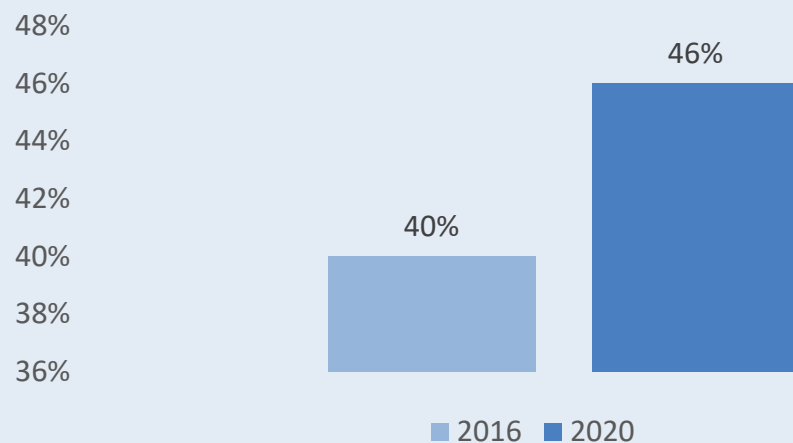
14. Gevolgen corona

Impact corona op het dagelijks leven

Opvallende uitkomsten

Eenzaamheid

Matige tot (zeer) ernstige eenzaamheid is gestegen

36% matig eenzaam
7% ernstig eenzaam
3% zeer ernstig eenzaam

Er is meer eenzaamheid onder ouderen, lage SES en risicogroep laaggeletterdheid

52%

54%

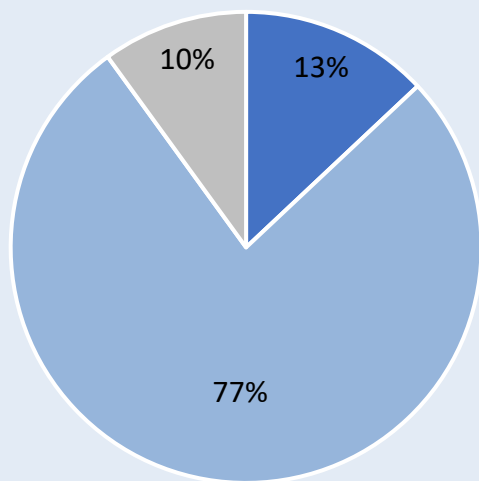

68%

Zelfregie

Zoveel mogelijk zelf je leven bepalen en inrichten

13% Twentenaren ervaart veel zelfregie

■ Veel   ■ Matig   ■ Onvoldoende

t.o.v. 2016

2016: 19%

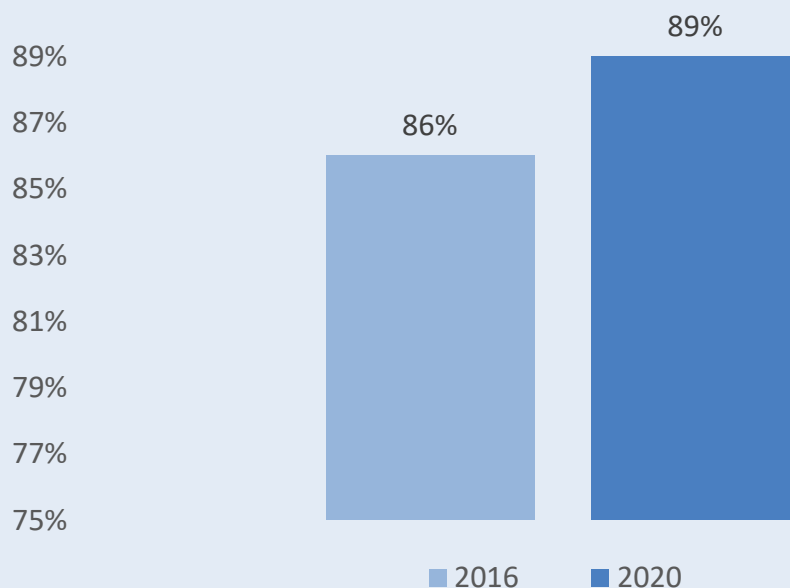
t.o.v. NL

NL: 18%

Zingeving

Heeft een zinvol leven

83% van de Twentenaren heeft een doel in het leven te hebben

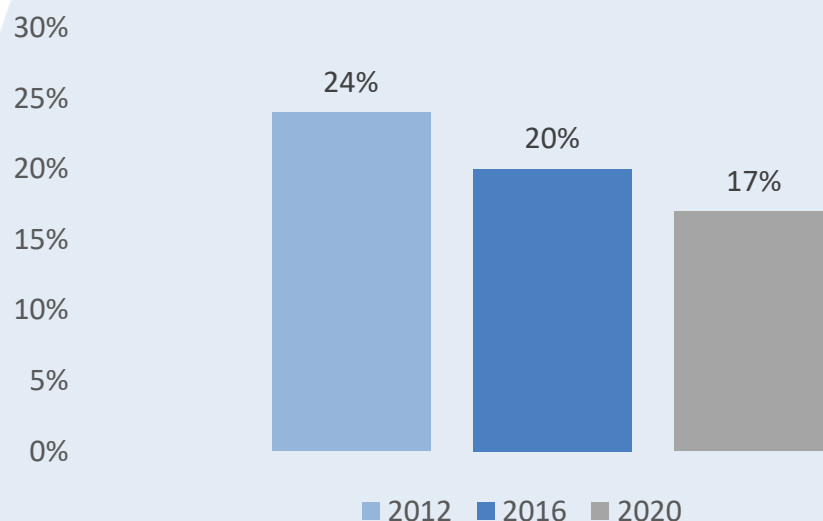
78% van de Twentenaren heeft vertrouwen in de toekomst

Risicogroep laaggeletterdheid ervaart leven minder vaak als zinvol (78% versus 91%).

Roken

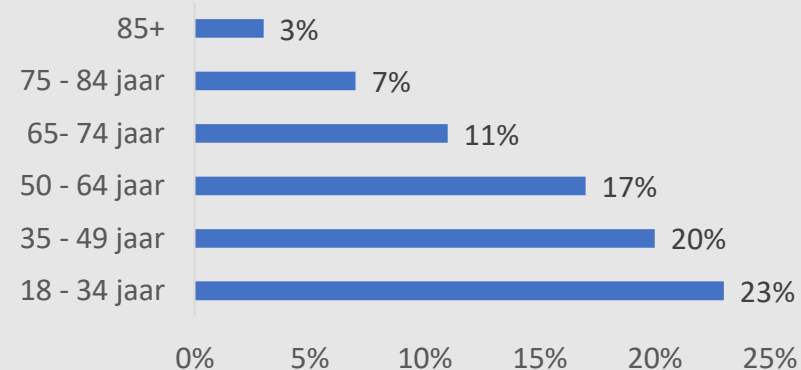
Percentage rokers is gedaald

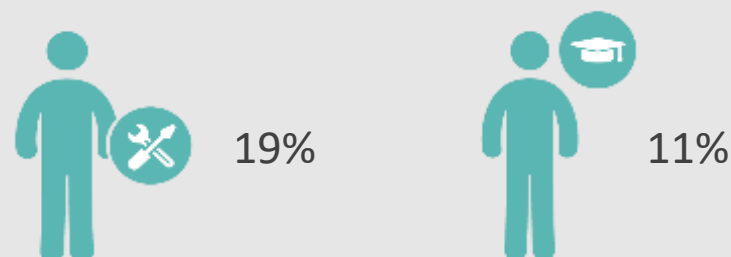
Er zijn iets meer mensen die niet of max. 1 glas alcohol per dag drinken in vergelijking met 4 jaar geleden

Mannen roken vaker (20%) dan vrouwen (15%)

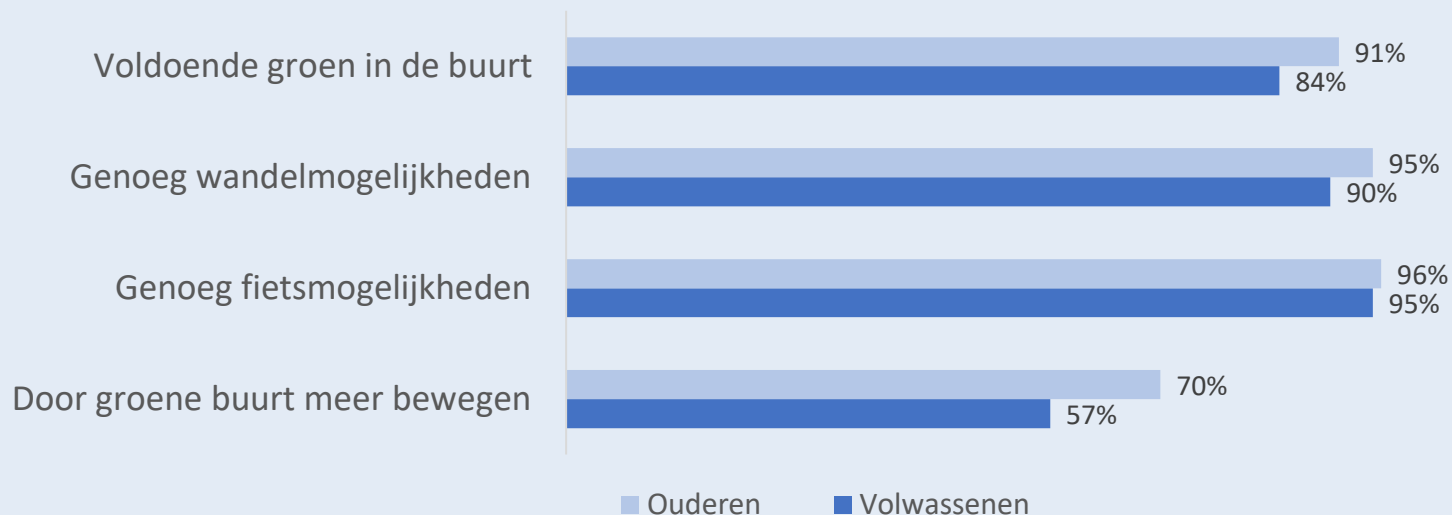
Volwassenen roken vaker (20%) dan ouderen (9%)

Twentenaren met een lage SES roken vaker

Gezonde leefomgeving

Meeste **geluidshinder** door:

- Brommers/scooters (37%)
- Wegverkeer <50 km/u (28%)
- Buren (27%)

Ouderen ervaren **minder vaak** geluidshinder

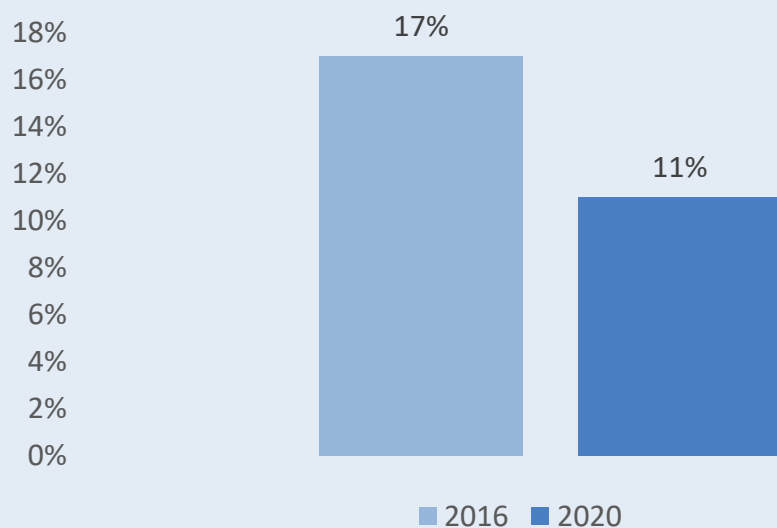
57%

52%

Moeite met rondkomen

Percentage moeite met rondkomen

Volwassenen vaker moeite met rondkomen dan ouderen

Lage SES **vaker moeite** met rondkomen, ...

17%

7%

... net als risicogroep laaggeletterdheid

10%

24%

Gezondheidsverschillen

Lage SES en/of de risicogroep laaggeletterdheid scoren op bijna alle verschillende aspecten van gezondheid en leefstijl minder goed

Functionele beperkingen   HDL-beperkingen   Ontvangen mantelzorg   Gebruik van Wmo   Vallen

Geluk   Tolerant LHB   Regie eigen leven   Zinvol leven   Gebruik slaap- of kalmeringsmiddelen

Voldoen beweegrichtlijn   Wekelijks sporten   Hoog risico angststoornis of depressie   Veerkracht

Leefstijl aanpassen   Lid sportvereniging   Roken

Overgewicht   Ervaren gezondheid   Zorgen over vergeetachtigheid   Verkoeling vinden binnenshuis

Slapen   Langdurig zieken   Ernstige ziekte van zichzelf meegemaakt

Financiële problemen   Moeite met rondkomen   Iets doen voor de buurt   Noaberschap

Eenzaam   Geen mogelijkheid noodzakelijke uitgave   Vrijwilligerswerk

Gezondheidsklachten door hitte

27% lage SES

13% risicogroep laaggeletterdheid

Twente in vergelijking met Nederland

Meer vrijwilligerswerk
Minder stress in afgelopen 4 weken

Meer mantelzorgers

Meer overmatige en zware drinkers
Meer overgewicht

Meest opvallende uitkomsten Twente

- **Eenzaamheid** is **gestegen** in vergelijking met 2016
- **Zelfregie** is **afgenomen** en is lager in Twente in vergelijking met Nederland
- **Zinvol leven** is **toegenomen** in vergelijking met 2016
- Het percentage **rokers** is **gedaald**
- Er zijn **minder mensen** die **moeite hebben met rondkomen** t.o.v. 2016
- **Veel gezondheidsverschillen** naar SES en risicogroep laaggeletterdheid

Resultaten extra vragenset corona

Opvallende uitkomsten worden **morgen gedeeld** in de informatiesessie Publieke Gezondheid (16:00 uur)

	Beter	Niet veranderd	Slechter	
Algemene gezondheid	☐	☐	☐	
Financiële situatie	☐	☐	☐	
	Meer	Niet veranderd	Minder	Niet van toepassing
Bewegen/sporten	☐	☐	☐	
Gezond eten	☐	☐	☐	
Roken	☐	☐	☐	☐
Alcohol drinken	☐	☐	☐	☐
Controle over mijn leven	☐	☐	☐	
Angstig voelen	☐	☐	☐	☐
Depressief voelen	☐	☐	☐	☐
Eenzaam voelen	☐	☐	☐	☐
Stress hebben	☐	☐	☐	☐
Slapen	☐	☐	☐	
Mantelzorg geven	☐	☐	☐	☐
Vrijwilligerswerk doen	☐	☐	☐	☐
Sociale contacten	☐	☐	☐	☐

Vervolgtraject

Planning rapportages

28 juni (maandag)

Ontvangst Twentse rapportage + tabellenboek per mail (ambtenaren en wethouders Publieke Gezondheid)

29 juni (dinsdag)

Landelijke en regionale resultaten gepubliceerd, inclusief persbericht. Rapportage openbaar op onze data-website www.twentsegezondheidsverkenning.nl

1 september

Ontvangst lokale rapportage + tabellenboek

9 september

Alle cijfers publiek toegankelijk op de Twentse gezondheidsverkenning

- Lokale rapportages waarschijnlijk in **nieuwe stijl** ('dynamisch rapport')
- **Verzoek:** willen jullie helpen bij het informeren van jullie wethouder?

Cijfers laten werken voor jouw gemeente?!

- Per 1 september **lokale cijfers** gepubliceerd: hoe kan je de data goed **laten landen in en werken voor jouw gemeente?**
- Per gemeente **verschillende behoeftes** voor een vervolg: hierover gaan we graag 1-op-1 met jullie in gesprek (gebruiken we de zomerperiode voor)
  - *Interne presentatie voor collega's? Breed uitnodigen?*
  - *Externe presentatie, bijvoorbeeld in lokaal samenwerkingsverband?*
  - *Presentatie in een bepaalde wijk?*
  - *Presentatie voor de raadsleden?*
  - *Focus op bepaalde thema's?*
- Oproep: denk hier vast over na. Jullie krijgen binnenkort allemaal een **uitnodiging** om dit samen met ons voor te bespreken en de mogelijkheden te verkennen. Zodat we **na 1 september** jullie zo goed mogelijk kunnen ondersteunen in het gewenste vervolg.

Vragen/opmerkingen?

Gezondheidsmonitor

Volwassenen en Ouderen 2020

Twentse rapportage

Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020

Juni 2021 - versie 1.0

Uitgave

GGD Twente, stafafdeling

053 487 68 00

info@ggdtwente.nl

Auteurs

Cristel Boom

Iméze Hieltjes

Tessa Huisjes

Joanne Nies

Cherelle van Stenus

Karlijn Tijhuis

Wouter Waanders

Vormgeving

Myrthe Heinemans

Digitale bijlagen

[Vragenlijst Volwassenen](#)

[Vragenlijst Ouderen](#)

Inhoudsopgave

1. Algemene informatie Toelichting onderzoek en interpretatie van resultaten	pagina 4
2. Gezond van lijf en leden Fysieke gezondheid	pagina 7
3. Beweeg je fit! Lichamelijke activiteit	pagina 10
4. Weet wat je eet Voeding en vocht	pagina 12
5. Genieten of gewoonte Alcohol, roken, drugs en gehoor	pagina 15
6. Tijd om op te laden Slaap en ontspanning	pagina 18
<i>Willen Twentenaren hun leefstijl aanpassen?</i>	pagina 20
7. Vaardigheden voor gezondheid Gezondheidsvaardigheden, risico op laaggeletterdheid en digitale vaardigheden	pagina 21
8. Levenskracht Welbevinden en kijk op het leven	pagina 23
9. Zelf doen Functionele en huishoudelijke beperkingen	pagina 28
10. Samen ben je niet alleen Sociale verbinding en zorgen voor elkaar	pagina 31
11. Oost west, thuis best? Woonsituatie en gezonde leefomgeving	pagina 34
12. Gezond rondkomen Financiële problemen en noodzakelijke uitgaven	pagina 37
13. Ingrijpende gebeurtenissen Ervaringen met negatieve levensgebeurtenissen	pagina 39
14. Gevolgen corona Impact van corona op het dagelijks leven	pagina 41
Bronvermelding	pagina 44

1. Algemene informatie

Toelichting onderzoek en interpretatie van resultaten

In het najaar van 2020 is in Twente de Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen uitgevoerd. Dit is een vragenlijstonderzoek dat de GGD iedere vier jaar uitvoert in opdracht van de Twentse gemeenten. De vragen in het onderzoek gaan over onderwerpen die te maken hebben met onze brede gezondheid. In dit inleidende hoofdstuk vindt u achtergrondinformatie over het onderzoek en toelichting op de interpretatie van de resultaten.

Doel

Het doel van de Gezondheidsmonitor 2020 is om inzicht te geven in de brede gezondheid van inwoners van Twente. Het is een verkenning van de huidige gezondheidssituatie en de factoren die daarbij van invloed zijn. Hierdoor kunnen gemeenten en organisaties die zich met volwassenen en ouderen bezighouden een beter beeld vormen over wat er op verschillende gezondheidsgebieden goed gaat en waar belangrijke aandachtspunten liggen. De resultaten kunnen gemeentelijk gezondheidsbeleid onderbouwen en ondersteunend zijn in de koersbepaling van de komende periode.

Een brede kijk op gezondheid

GGD Twente werkt vanuit een brede kijk op gezondheid. We zien gezondheid niet als een einddoel dat je moet bereiken, maar als een middel om een betekenisvol leven te kunnen leiden. Hierbij gaat het om het vermogen van mensen om te kunnen omgaan met de fysieke, sociale en emotionele uitdagingen van het leven. En hier zoveel mogelijk eigen regie op te voeren. Deze uitdagingen kunnen voor iedereen anders zijn. Zo gaat gezondheid naast gezond eten, bewegen en ontspannen ook over omgaan met ziekte of beperking(en) en lekker in je vel zitten. Over contact hebben met mensen, mee kunnen doen en praten over gevoelens. Heb je een reden om je bed voor uit te komen en kan je goed voor jezelf zorgen? Ook gaat gezondheid over kunnen accepteren en omgaan met verandering. Deze brede en dynamische benadering van gezondheid vormt het uitgangspunt van deze rapportage.

Wettelijke taak

Gemeenten hebben volgens de Wet publieke gezondheid (Wpg) de taak om de gezondheid van hun inwoners in kaart te brengen. De GGD voert die taak uit voor de gemeenten met een Gezondheidsmonitor. Dit onderzoek onder volwassenen en ouderen wordt om de vier jaar uitgevoerd, evenals een onderzoek onder de jeugd en onder ouders van kinderen van 0-12 jaar. De opzet van dit onderzoek is in grote lijnen hetzelfde als in voorgaande jaren.

Landelijke en regionale samenwerking

Dit onderzoek in Twente staat niet op zichzelf, maar is afgestemd met alle GGD'en in heel Nederland, het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). Alle GGD'en hebben een vergelijkbare vragenlijst gehanteerd en het onderzoek is op hetzelfde tijdstip uitgevoerd. In aanvulling op de landelijke vragenlijst, zijn er vragen specifiek voor Twente toegevoegd. Naast afstemming op landelijk niveau is er ook samengewerkt met de GGD'en in Oost-Nederland. Landelijke en regionale samenwerking leidt tot een efficiëntere uitvoering van onderzoek, biedt de mogelijkheid tot verrijking van gegevens en levert referentiecijfers op.

Wat levert het op?

De Gezondheidsmonitor 2020 levert een schat aan gegevens op, zowel op Twents als gemeentelijk niveau. Deze rapportage beschrijft een groot deel van de uitkomsten, maar is niet volledig. Alle resultaten van dit onderzoek worden opgenomen in de digitale Twentse Gezondheidsverkenning (TGV) en zijn voor iedereen toegankelijk via de website www.twentsegezondheidsverkenning.nl.

Uitvoering in Twente

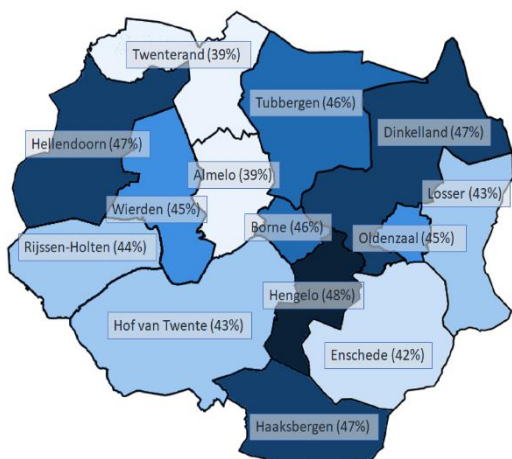
In dit onderzoek wordt een onderscheid gemaakt tussen volwassenen (18 tot en met 64 jaar) en ouderen (65 jaar en ouder). Dit is uitsluitend gedaan om een doelgroep te onderscheiden, niet om een waardeoordeel te geven. In totaal zijn 28.000 volwassenen en 25.000 ouderen uitgenodigd om deel te nemen aan de Gezondheidsmonitor. Het gaat om zelfstandig wonende volwassenen en ouderen. Dit onderzoek is uitgevoerd tussen 14 september en 18 december 2020. Op basis van de Gemeentelijke Basisadministratie Persoonsgegevens zijn, door middel van een steekproef, voor alle gemeenten inwoners uitgenodigd om de vragenlijst in te vullen. Op verzoek zijn voor een aantal gemeenten meer inwoners uit een bepaalde wijk gevraagd om mee te doen met de vragenlijst.

Dataverzameling tijdens coronacrisis: extra vragen

Gezien de coronacrisis was 2020 een afwijkend en uitdagend jaar om de Gezondheidsmonitor uit te voeren. Er is bewust gekozen om het onderzoek door te laten gaan, om op deze manier een trendbreuk met voorgaande jaren te voorkomen. Tegelijkertijd ontstond de mogelijkheid om extra vragen over (de impact van) corona op te nemen in de vragenlijst. De uitkomsten van deze vragen vindt u terug in het afsluitende hoofdstuk 14. Hierin wordt voor een aantal gezondheidsthema's uit de voorgaande hoofdstukken belicht welke impact corona al dan niet heeft gehad.

Respons per gemeente

De totale respons in Twente bedraagt 43%, waarvan 39% schriftelijk en 61% digitaal. De respons verschilt per leeftijdsgroep. 35% van de volwassenen heeft deelgenomen en 51% van de ouderen. De respons is het hoogst in de groep 65-74 jaar (55%) en het laagst in de groep 18-34 jaar (31%). Zie figuur 1.1 voor een overzicht van respons per gemeente.

Figuur 1.1 Respons per gemeente

Achtergrondkenmerken

De gezondheidssituatie van volwassenen en ouderen wordt bepaald door persoonlijke kenmerken, zoals leeftijd en geslacht. Tabel 1.1 geeft de belangrijkste achtergrondkenmerken weer van de Twentse volwassenen en ouderen die de vragenlijst voor deze Gezondheidsmonitor 2020 hebben ingevuld.

Tabel 1.1 Achtergrondkenmerken

	Twente (%)
Man	52
Vrouw	48
18-34 jaar	16
35-49 jaar	15
50-64 jaar	14
65-74 jaar	31
75-84 jaar	20
85+	4
Getrouwd/samenwonend	66
Niet getrouwd/nooit getrouwd geweest	21
Gescheiden	6
Weduwe/weduwnaar	7
Huishouden met thuiswonende kinderen	34
Eénouder gezin	6
Opleiding laag (bo, mavo, lbo)	29
Opleiding midden (havo, vwo)	38
Opleiding hoog (hbo, wo)	32
Autochtoon	81
Niet-westerse migratieachtergrond	10
Westerse migratieachtergrond	9
Betaalde werkkring	61
Werkloos	2
(Gedeeltelijk) Arbeidsongeschikt	5
Bijstand	2
Gepensioneerd	24
Fulltime huisman/huisvrouw	7
Studerend	8
Inkomen* laag (max € 18.200)	15
Inkomen* midden (max 39.500)	65
Inkomen* hoog (> € 39.500)	20
Moeite met rondkomen	11
Risico op laaggeletterdheid	13
Geen risico op laaggeletterdheid	87

* Het betreft hier gestandaardiseerd huishoudinkomen

Weging

De verdeling naar bijvoorbeeld geslacht en leeftijd in de respondentengroep kan afwijken van de werkelijke verdeling in de populatie. Dit verschil wordt door het CBS gecorrigeerd door weging. Als een bepaalde respondentengroep wordt ondervetegenwoordigd, zullen de antwoorden van deze subgroep zwaarder wegen vergeleken met de rest. De resultaten zijn daardoor representatief voor de beschreven groep. Er wordt gewogen naar geslacht, leeftijd, inkomen, huishoudsamenstelling, etniciteit en geografische spreiding. De resultaten zijn daardoor representatief voor de beschreven groep.

Gezondheidsverschillen

Als aanvulling op de algemene weergave van (de meest opvallende) Twentse cijfers, is in deze rapportage nagegaan of er significante gezondheidsverschillen bestaan tussen bepaalde groepen mensen. Naast leeftijd (volwassenen/ouderen) en geslacht (man/vrouw), is er gekeken naar sociaaleconomische status (SES) en mate van geletterdheid. In deze rapportage is bij volwassenen "opleiding" als indicator voor SES genomen; bij ouderen is dit de indicator "inkomen". Voor het uitvragen van "mate van geletterdheid" is de gevalideerde "Taalzelftest" gebruikt¹. Door middel van elf stellingen bepaalt deze zelftest of iemand risico loopt om laaggeletterd te zijn - niet of iemand laaggeletterd is. De groep mensen die risico loopt is in de rapportage beschreven als de groep mensen met "risico op laaggeletterdheid".

Interpretatie resultaten

Als aanvulling op een beschrijving van de Twentse cijfers, wordt er in ieder hoofdstuk waar mogelijk een vergelijking gemaakt met landelijke cijfers en de Twentse cijfers van de vorige monitor in 2016. Verschillen in uitkomsten op basis van geslacht, leeftijd, SES en mate van geletterdheid worden (waar relevant) eveneens benoemd. De meeste cijfers worden weergegeven in percentages (%) en vaak ondersteund met een figuur. Aan het eind van ieder hoofdstuk geeft de samenvattende tabel in één overzicht alle besproken cijfers weer. Wanneer er vergelijkingen staan zoals "groter dan" of "vaker", dan zijn die verschillen statistisch significant. Dat wil zeggen dat er voldoende bewijs is dat de bevindingen niet op toeval berusten. Alle significante verschillen worden **cursief en dikgedrukt** weergegeven in de samenvattende tabel:

- Percentages van volwassenen en ouderen beide cursief en dikgedrukt? Significant verschil tussen deze twee leeftijdsgroepen.
- Percentages van 2016 cursief en dikgedrukt? Significant verschil tussen de Twentse cijfers van 2016 en 2020 (2020 is weergegeven als "Twente").
- Percentage van Nederland cursief en dikgedrukt? Significant verschil tussen Twente (2020) en Nederland.

Wanneer er niet over bepaalde achtergrondkenmerken wordt gesproken of als de cijfers in de tabel niet cursief en dikgedrukt zijn, dan zijn hier geen significante verschillen.

Compleet overzicht cijfers en verdiepend onderzoek

De Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020 bevat meer informatie dan in deze rapportage is weergegeven. Alle gegevens en onderzoeksresultaten zijn (vanaf 9 september 2021) digitaal beschikbaar op www.twentsegezondheidsverkenning.nl. Het is ook mogelijk om meer gedetailleerd onderzoek te doen naar bepaalde gezondheidsthema's. Voor meer informatie over verdiepend onderzoek kunt u contact opnemen met GGD Twente.

Digitale toegankelijkheid

GGD Twente werkt eraan om rapportages te laten voldoen aan de door de overheid gestelde eisen betreffende digitale toegankelijkheid. Deze rapportage is vanwege de figuren en tabellen niet goed digitaal toegankelijk. Heeft u hier vragen over? Dan kunt u contact opnemen via onderzoek@ggdtwente.nl.

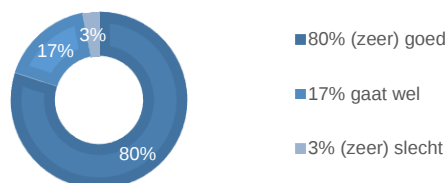
2. Gezond van lijf en leden

Fysieke gezondheid

Het functioneren van ons lichaam is onderdeel van onze gezondheid. Dit hoofdstuk geeft inzicht in fysieke aspecten als lichaamsgewicht, langdurige ziekte en vergeetachtigheid. Ook is er aandacht voor hoe Twentse inwoners hun gezondheid zelf ervaren en of ouderen zich zorgen maken over vergeetachtigheid. Daarnaast is uitgevraagd of mensen corona hebben gehad.

80% ervaart gezondheid als (zeer) goed

De ervaren gezondheid, ook wel subjectieve gezondheid of gezondheidsbeleving genoemd, weerspiegelt het eigen oordeel over de gezondheid. Het percentage mensen dat de gezondheid als (zeer) goed ervaart is gestegen in vergelijking met vier jaar geleden (2016: 77%). 80% van de Twentenaren beoordeelt de eigen gezondheid als (zeer) goed, zie figuur 2.1. Dit is vergelijkbaar met Nederland (79%), zie tabel 2.1.

Figuur 2.1 Ervaren gezondheid 18 jaar en ouder - Twente totaal

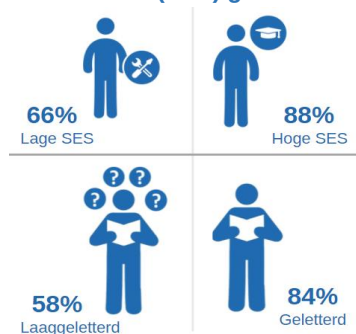
Goed ervaren gezondheid lager bij ouderen

Het percentage mannen (82%) dat zijn gezondheid als (zeer) goed ervaart is vergelijkbaar met de ervaren gezondheid van vrouwen (79%). Meer volwassenen (84%) dan ouderen (68%) beoordelen de eigen gezondheid als (zeer) goed, zie tabel 2.1. De ervaren gezondheid naar leeftijdscategorie is weergegeven in figuur 2.2.

Figuur 2.2 (Zeer) goed ervaren gezondheid - naar leeftijd

Lage SES en risicogroep laaggeletterdheid minder vaak (zeer) goed ervaren gezondheid

Figuur 2.3 (Zeer) goed ervaren gezondheid - naar SES en mate geletterdheid

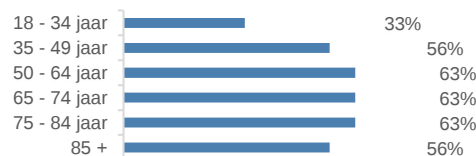
Iets meer overgewicht in Twente in vergelijking met Nederland

In de gezondheidsmonitor zijn lichaamslengte en gewicht uitgevraagd. Op basis hiervan is de Body Mass Index (BMI) berekend. De BMI laat zien of je een gezond gewicht hebt in verhouding tot je lengte. Het dient als maat voor het al dan niet voorkomen van overgewicht. Een waarde tussen 18,5 en 25 geeft een gezond gewicht weer. De zelfrapportage in de gezondheidsmonitor kan een vertekening geven van de werkelijkheid. 53% van de Twentenaren heeft overgewicht. Dit is vergelijkbaar met 4 jaar geleden (2016: 52%) en hoger dan in Nederland (49%), zie tabel 2.1.

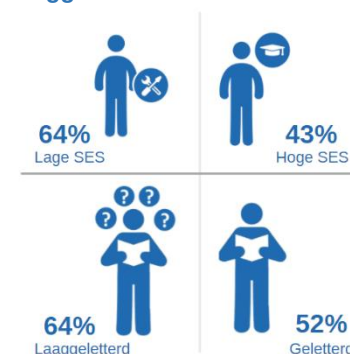
Mannen hebben vaker overgewicht

56% van de mannen hebben overgewicht, vergeleken met 50% van de vrouwen, en ouderen (63%) vaker dan volwassenen (50%). Overgewicht naar leeftijdscategorie is weergegeven in figuur 2.4.

Figuur 2.4 Overgewicht (BMI ≥ 25) - naar leeftijd

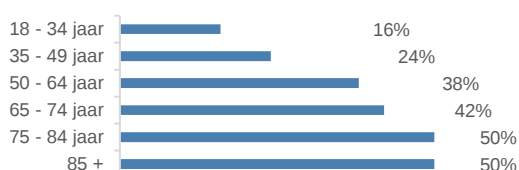
Meer overgewicht bij lage SES en risicogroep laaggeletterdheid

Figuur 2.5 Overgewicht (BMI ≥ 25) - naar SES en mate geletterdheid

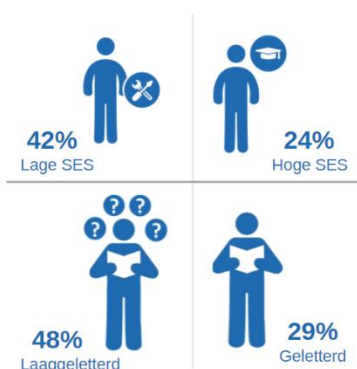
Langdurige ziekten gedaald

Een langdurige ziekte of aandoening duurt (naar verwachting) zes maanden of langer. Het aantal Twentenaren van 18 jaar en ouder dat een langdurige ziekte of aandoening heeft (31%) is gedaald in vergelijking met vier jaar geleden (2016: 34%). Het percentage is vergelijkbaar met Nederland (32%), zie tabel 2.1. Meer vrouwen (34%) dan mannen (29%) hebben een langdurige ziekte of aandoening. En meer ouderen (46%) dan volwassenen (26%). De aanwezigheid van langdurige ziekten naar leeftijdsgroep is weergegeven in figuur 2.6

Figuur 2.6 Langdurige ziekten en aandoeningen - naar leeftijd

Meer langdurige ziekten bij lage SES en risicogroep laaggeletterdheid

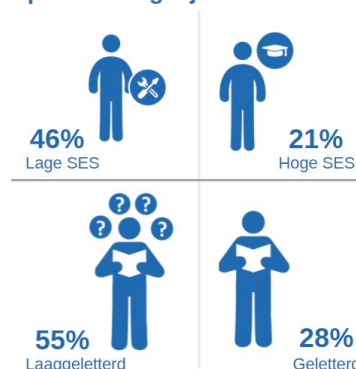

Figuur 2.7 Langdurige ziekten en aandoeningen - naar SES en mate geletterdheid

Ouderen vaker beperkt in dagelijks leven

31% van de Twentenaren geeft aan (ernstig) beperkt te zijn in het dagelijks leven vanwege gezondheidsproblemen. Dit is vergelijkbaar met Nederland (30%). Er is een verschil tussen mannen (27%) en vrouwen (35%). Ouderen (49%) zijn vaker beperkt in het dagelijks leven door gezondheidsproblemen dan volwassenen (25%).

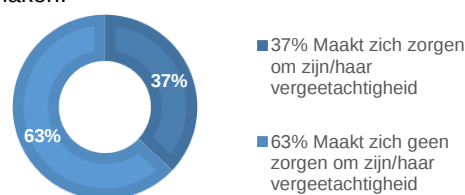
Lage SES en risicogroep laaggeletterdheid vaker beperkt in dagelijks leven

Figuur 2.8 (Ernstig) beperkt in dagelijks leven door gezondheidsproblemen - naar SES en mate geletterdheid

37% maakt zich zorgen over vergeetachtigheid

Onder de ouderen in Twente geeft 45% aan zichzelf vergeetachtig te vinden. Het percentage ouderen dat aangeeft zich daar (een beetje tot veel) zorgen over te maken is 37%, zie figuur 2.9. Er zijn geen verschillen naar geslacht. Figuur 2.10 geeft per leeftijdsgroep de percentages weer van de ouderen die zichzelf vergeetachtig vinden en zich hier zorgen over maken.

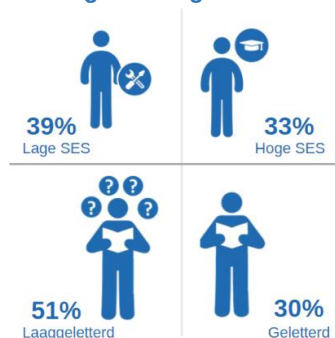

Figuur 2.9 Zorgen om vergeetachtigheid bij ouderen

Figuur 2.10 Maakt zich zorgen over vergeetachtigheid - naar leeftijd

Ouderen met een lage SES en risico op laaggeletterdheid maken zich meer zorgen over hun vergeetachtigheid

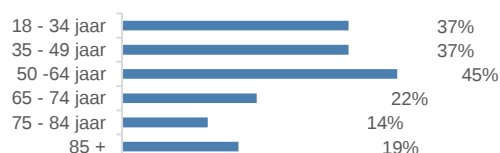
Figuur 2.11 Ouderen met zorgen over hun vergeetachtigheid - naar SES en mate geletterdheid

35% van de Twentenaren die corona gehad heeft voelde zich redelijk tot ernstig ziek

7% van de Twentenaren geeft aan het coronavirus gehad te hebben. Bij 2% is dit bevestigd met een test. Van de mensen die corona gehad hebben geeft 35% aan hier redelijk tot ernstig ziek van te zijn geweest. Dit is vergelijkbaar met Nederland (37%), zie tabel 2.1.

Ouderen voelen zich minder vaak ziek door corona

De ouderen die corona hebben gehad, voelen zich minder vaak redelijk tot ernstig ziek door corona (19%) dan volwassenen (39%). Figuur 2.12 weergeeft dit per leeftijdscategorie. Mannen (28%) en de risicogroep laaggeletterdheid (25%) voelen zich minder vaak redelijk tot ernstig ziek van corona dan vrouwen (41%) en mensen zonder risico op laaggeletterdheid (36%). Er is geen verschil tussen mensen met een lage SES (28%) en een hoge SES (37%).

Figuur 2.12 Redelijk tot ernstig ziek voelen door corona - naar leeftijd

Tabel 2.1 Samenvatting belangrijkste cijfers hoofdstuk 2 "Gezond van lijf en leden"

	Volwassenen %	Ouderen %	Twente %	2016 %	Nederland %
(Zeer) goed ervaren gezondheid	84	68	80	77	79
Ondergewicht*	1	1	1	2	2
Gezond gewicht**	49	37	46	46	49
Overgewicht (inclusief obesitas)***	50	63	53	52	49
Langdurig ziek****	26	46	31	34	32
Beperkt in dagelijks leven door problemen gezondheid	25	49	31	-	30
Vergeetachtig en maakt zich zorgen hierover	-	17	17	-	-
Redelijk tot ernstig ziek van corona	39	19	35	-	37

*BMI <18,5, ** BMI ≥ 25; *** BMI ≥ 30; ****(naar verwachting) zes maanden of langer

3. Beweeg je fit!

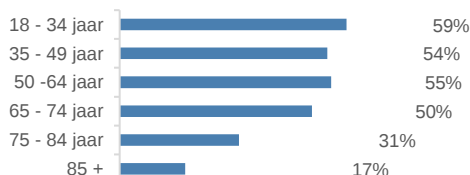
Lichamelijke activiteit

Lichaamsbeweging zorgt voor een goede lichamelijke en mentale gezondheid. Het heeft een positief effect op de conditie, het welzijn en de weerstand. Overdag bewegen kan helpen om 's nachts beter te slapen. Ook kan bewegen helpen om rust te krijgen in je hoofd. Regelmatig bewegen verkleint de kans op gezondheidsproblemen. Beweeg je fit gaat over lichamelijke activiteit naar en op werk, school en in het huishouden. Ook zijn activiteiten als wandelen, fietsen, tuinieren, sporten en zitgedrag uitgevraagd.

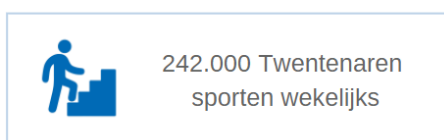
Volwassenen voldoen het vaakst aan beweegrichtlijn

Het advies van de Gezondheidsraad aan volwassenen en ouderen is om tenminste 2,5 uur per week matig intensief te bewegen (bijvoorbeeld wandelen of fietsen). Aanbevolen wordt om niet te veel stil te zitten en minstens tweemaal per week spier- en botversterkende activiteiten te doen, voor ouderen gecombineerd met balansoefeningen. Dit staat omschreven in de Beweegrichtlijnen 2017. Voorheen kende Nederland drie normen voor gezond bewegen: de Nederlandse Norm Gezond Bewegen, de Fitnorm en de Combinorm. Deze normen waren al in gebruik sinds 1998 en toe aan een update. Wetenschappelijke inzichten van de afgelopen 20 jaar zijn verwerkt in de vernieuwde Beweegrichtlijnen 2017.

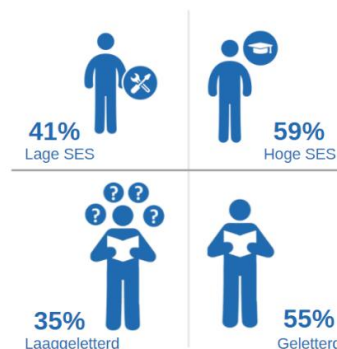
Van de Twentenaren voldoet 52% aan de beweegrichtlijn (in 2016 was dit 53%). Vergelijking met Nederland is niet mogelijk. Volwassenen (56%) voldoen vaker aan de beweegrichtlijn dan ouderen (41%). Figuur 3.1 toont dit per leeftijdscategorie. Ook is er een verschil tussen mannen (54%) en vrouwen (50%).

Figuur 3.1 Voldoen aan beweegrichtlijn - Twente totaal

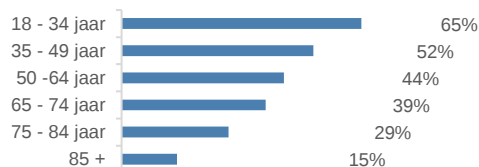
Lage SES en risicogroep laaggeletterdheid voldoen minder vaak aan de beweegrichtlijn

Figuur 3.2 Voldoen aan beweegrichtlijn - naar SES en mate geletterdheid

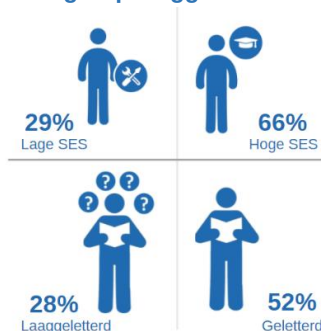
Bijna de helft van de Twentenaren sport wekelijks

Van de Twentenaren sport 49% wekelijks. Dit is lager in vergelijking met 2016, toen sportte 51% van de Twentenaren wekelijks. Er is een verschil tussen mannen (51%) en vrouwen (46%). Volwassenen (54%) sporten vaker wekelijks dan ouderen (34%). Het lijkt er dan ook op dat mensen minder vaak wekelijks sporten naarmate zij ouder worden, zie figuur 3.3.

Figuur 3.3 Wekelijkse sporter - naar leeftijd

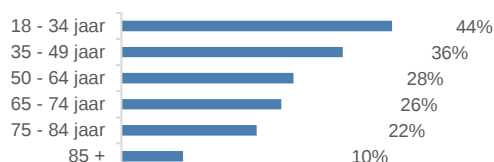
Minder wekelijkse sporters bij lage SES en risicogroep laaggeletterdheid

Figuur 3.4 Wekelijkse sporter - naar SES en mate geletterdheid

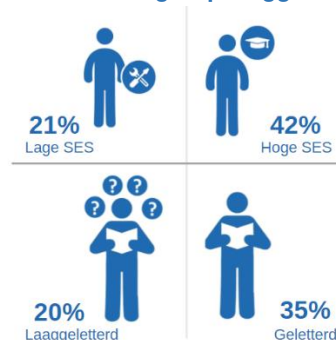
33% lid sportvereniging

Deelname aan sport- en beweegactiviteiten is niet alleen goed voor de gezondheid, maar bevordert ook de maatschappelijke participatie en het welbevinden. Van de Twentenaren is 33% lid van een sportvereniging, wat vergelijkbaar is met het percentage in 2016. Er is een verschil tussen mannen (36%) en vrouwen (30%). Volwassenen (36%) zijn vaker lid van een sportvereniging dan ouderen (23%). Lidmaatschap per leeftijdscategorie is weergegeven in figuur 3.5.

Figuur 3.5 Lidmaatschap sportvereniging - naar leeftijd

Minder vaak lid van een sportvereniging bij lage SES en risicogroep laaggeletterdheid

Figuur 3.6 Lidmaatschap sportvereniging - naar SES en mate geletterdheid

Tabel 3.1 Samenvatting belangrijkste cijfers hoofdstuk 3 "Beweeg je fit!"

	Volwassenen %	Ouderen %	Twente %	2016 %	Nederland %
Voldoen aan Beweegrichtlijnen 2017	56	41	52	53	-
Wekelijkse sporter	54	34	49	51	-
Lid sportvereniging	36	23	33	35	-
Zit > 8 uur per dag	43	30	40	-	-

4. Weet wat je eet

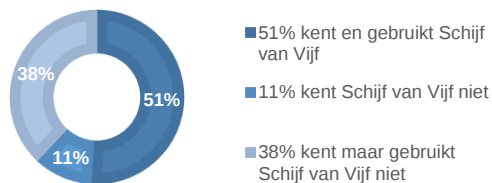
Voeding en vocht

Je lichaam haalt bouwstoffen uit voeding. Als je gezond eet en drinkt, krijg je voedingsstoffen binnen die je nodig hebt om goed te functioneren en je fit te voelen. Gezonde voedingsstoffen dragen bij aan je weerstand, zorgen ervoor dat je lekkerder in je vel zit en voorkomen dat je bepaalde ziektes krijgt. Daarnaast kan gezonde voeding bijdragen aan een gezond gewicht. Een hulpmiddel om gezond te eten is de Schijf van Vijf². Dit hoofdstuk gaat in op hoe veel mensen de Schijf van Vijf kennen en hoe het Twentse voedingspatroon eruitziet. Voor ouderen is daarnaast het vochtgebruik inzichtelijk gemaakt.

51% probeert volgens Schijf van Vijf te eten

De Schijf van Vijf is een wetenschappelijk onderbouwd voorlichtingsmodel dat laat zien wat de essentie van gezond eten is. Als je eet volgens de Schijf van Vijf, nuttig je vooral producten die gezondheidswinst opleveren en krijg je alle voedingsstoffen binnen die je nodig hebt.

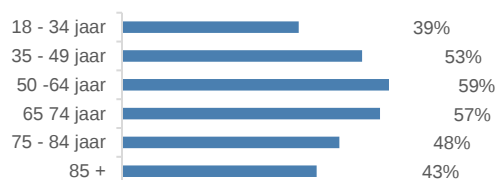
Van de Twentenaren geeft 11% aan de Schijf van Vijf niet te kennen, 38% kent de Schijf van Vijf wel, maar gebruikt deze niet en 51% probeert volgens de Schijf van Vijf te eten (zie figuur 4.1).

Figuur 4.1 Kennis en gebruik Schijf van Vijf - Twente totaal

Vrouwen proberen vaker volgens de Schijf van Vijf te eten

Het kennen van de Schijf van Vijf kan helpen om gezond te eten. Hierin zijn er verschillen tussen mannen en vrouwen. 39% van de mannen en 62% van de vrouwen probeert volgens de Schijf van Vijf te eten. Er is geen verschil tussen volwassenen en ouderen, zie tabel 4.2. Zie voor een overzicht naar leeftijd figuur 4.2. Er zijn geen verschillen in het proberen te eten volgens de Schijf van Vijf naar SES.

Figuur 4.2 Proberen te eten volgens Schijf van Vijf - naar leeftijd

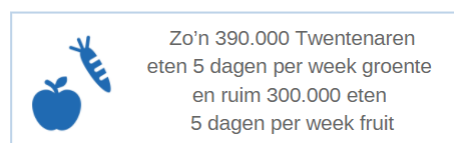
Risicogroep laaggeletterdheid eet minder vaak volgens Schijf van Vijf

Figuur 4.3 Schijf van Vijf - naar mate geletterdheid

Groot deel Twentenaren voldoet niet aan de dagelijkse voedingsnorm

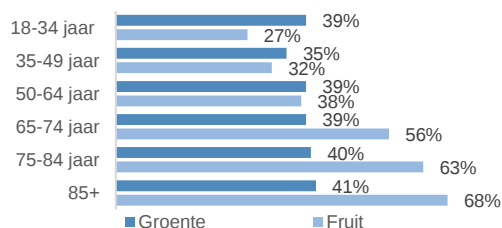
Gezond, gevarieerd en regelmatig eten zorgt ervoor dat je alle voedingsstoffen binnenkrijgt die je lichaam nodig heeft. Onder deze norm vallen volgens het Voedingscentrum onder andere veel groente en fruit, volkoren producten, minder vlees en meer plantaardig voedsel³. Het advies is om te variëren met vis, peulvruchten, noten en vegetarische producten, en genoeg zuivel te eten, zoals melk, yoghurt en kaas⁴. Een groot deel van de Twentenaren voldoet geen zeven dagen per week aan deze voedingsnormen. Wanneer gekeken wordt hoeveel Twentenaren minimaal 5 dagen per week wel voldoen aan de individuele normen, liggen de percentages aanzienlijk hoger. Zo eet 70% minimaal 5 dagen in de week volkorenproducten (tegenover 49% dagelijks) en 84% zuivelproducten (tegenover 63% dagelijks). Voor een uitgebreid overzicht zie tabel 4.1.

Vrouwen en ouderen eten op verschillende onderdelen vaker gezond

Uit tabel 4.1 komt naar voren dat vrouwen, in vergelijking met mannen, vaker fruit en groente eten, minder vaak vlees eten en vaker dagelijks volkoren producten en vaker dagelijks zuivel eten. Ook zijn er een aantal verschillen tussen volwassenen en ouderen. Het valt op dat ouderen in vergelijking met volwassenen vaker fruit eten, vaker minimaal vijf dagen groente eten, vaker minimaal twee keer per week vis eten, minder vaak vlees eten, vaker volkoren producten eten en vaker zuivel eten. Er zijn verschillen naar SES.

Minimaal vijf dagen per week fruit eten, dagelijks groente en minimaal vijf dagen groente eten wordt vaker gedaan door hoge SES dan door lage SES, zie tabel 4.1.

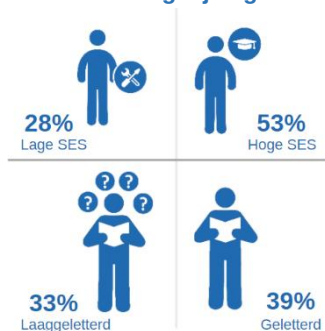

Figuur 4.4 Dagelijkse groente- en fruitconsumptie - naar leeftijd

Tabel 4.1 Voedingspatroon Twentenaren

	Mannen %	Vrouwen %	Volwassenen %	Ouderen %	Lage SES %	Hoge SES %	Totaal %
Eet dagelijks fruit	32	47	32	59	42	41	39
Eet minimaal 5 dagen per week fruit	61	74	63	81	66	73	67
Eet dagelijks groente	33	43	38	39	28	53	38
Eet minimaal 5 dagen per week groente	78	86	81	85	74	91	82
Eet minimaal 2x per week vis	25	28	23	37	29	27	26
Eet dagelijks vlees	19	11	17	9	15	12	15
Eet maximaal 5 dagen per week vlees	61	72	64	75	67	70	67
Eet minimaal 2x per week peulvruchten	36	33	34	37	36	37	35
Eet dagelijks volkoren producten	47	51	45	62	50	51	49
Eet minimaal 5 dagen per week volkoren producten	69	71	66	80	70	73	70
Eet dagelijks zuivel	59	67	59	76	63	65	63
Eet minimaal 5 dagen per week zuivel	82	85	81	91	82	85	84

Lage SES en risicogroep laaggeletterdheid eten minder vaak dagelijks groente

Figuur 4.5 Dagelijks groente eten - naar SES en mate geletterdheid

Ruim driekwart van de ouderen drinkt minimaal 1,5 liter vocht per dag

De Gezondheidsraad volgt in haar richtlijnen voor goede voeding, het advies van het Voedingscentrum om per dag minstens 1,5 liter vocht te drinken. Voldoende vocht is voor ouderen extra van belang. Op hogere leeftijd (> 70 jaar) kan de vochtbalans verstoord raken door een verminderd functioneren van de nieren en een afnemend dorstgevoel. Ook kan de eetlust afnemen, waardoor men via de voeding niet voldoende vocht meer binnenkrijgt. Daarom is bij ouderen gevraagd naar vochtinname.

Het percentage ouderen dat aangeeft dagelijks minimaal 1,5 liter vocht te drinken is 78%. Dagelijks voldoende vocht drinken neemt bij ouderen af met de leeftijd. Evenveel mannen als vrouwen drinken 1,5 liter vocht per dag (78%). Voldoende vocht drinken lijkt af te nemen bij ouderen met de leeftijd, zie figuur 4.6. Er is geen verschil bij ouderen in dagelijks minimaal 1,5 liter vocht drinken naar SES.

Figuur 4.6 Dagelijks minimaal 1,5 liter vocht drinken - naar leeftijd bij ouderen

Ouderen met risico laaggeletterdheid drinken minder vaak dagelijks 1,5 liter vocht of meer

Figuur 4.7 Dagelijks minimaal 1,5 liter vocht drinken - naar mate geletterdheid bij ouderen

Tabel 4.2 Samenvatting belangrijkste cijfers hoofdstuk 4 "Weet wat je eet"

	Volwassenen %	Ouderen %	Twente %	2016 %	Nederland %
Probeert volgens Schijf van Vijf te eten	50	53	51	-	-
Eet dagelijks fruit	32	59	39	37	-
Eet dagelijks groente	38	39	38	43	-
Eet minimaal 2x per week vis	23	37	26		
Eet maximaal 5 dagen per week vlees	64	75	67	-	-
Eet minimaal 2x per week peulvruchten	34	37	35	-	-
Eet dagelijks volkoren producten	45	62	49	-	-
Eet dagelijks zuivel	59	76	63	-	-
Drinkt dagelijks minimaal 1,5 liter vocht	-	78	-	-	-

5. Genieten of gewoonte

Alcohol, roken, drugs en gehoor

Alcohol, roken, drugs... Een genot of een gewoonte van Twentenaren? Alcohol, roken en drugs kunnen gezondheidsrisico's met zich meebrengen. Ook is het belangrijk om als volwassene of oudere het goede voorbeeld te geven voor kinderen; zien gebruiken, doet gebruiken. Genieten van een glaasje wijn of bier bij het eten, of tijdens een avondje uit. Blijft het bij een enkel glas of zijn we ons niet altijd bewust van de gewoonte om bij steeds meer gelegenheden alcohol te drinken? En als je dan een avondje uit bent of een ander moment waar hard geluid is, ben je er bewust van dat gehoorschade blijvend is en tref je daar maatregelen voor? Het hoofdstuk "Genieten of gewoonte?" bespreekt alcoholgebruik en roken onder Twentenaren. Bij volwassenen is daarnaast het gebruik van drugs en gehoorbescherming uitgevraagd.

60% van de Twentenaren drinkt meer alcohol dan geadviseerd door Gezondheidsraad

Aan volwassenen en ouderen is gevraagd of zij wel eens alcohol drinken. 80% van de Twentenaren had in de afgelopen twaalf maanden wel eens alcohol gedronken, zoals bier, wijn of sterke drank. Het alcoholgebruik naar leeftijdscategorie is weergegeven in figuur 5.1.

Figuur 5.1 Afgelopen 12 maanden alcohol gedronken - naar leeftijd

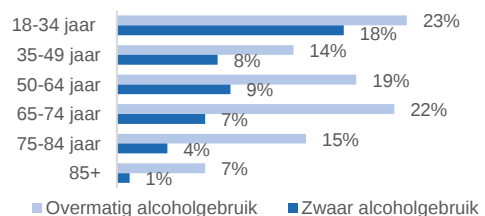
Hoewel veel mensen een glaasje alcohol op zijn tijd kunnen waarderen, adviseert de Gezondheidsraad om geen alcohol te drinken, of in ieder geval niet meer dan één glas per dag⁵. 40% geeft aan dat ze niet drinken, of maximaal één glas alcohol per dag. Vier jaar geleden was dit percentage lager; 37% van de Twentenaren gaf aan niet te drinken of maximaal één glas per dag. Gemiddeld in Nederland houden mensen zich vaker aan het advies van de Gezondheidsraad, daar drinkt 43% niet of maximaal één glas per dag. Er is een groot verschil tussen mannen en vrouwen. Vrouwen (53%) houden zich vaker aan het advies dan mannen (27%). Volwassenen (36%) drinken minder vaak niet of maximaal één glas per dag dan ouderen (52%).

Meer overmatig en zwaar alcoholgebruik bij mannen

Van overmatig alcoholgebruik is sprake wanneer meer dan veertien glazen per week gedronken worden door mannen en meer dan zeven glazen per week door vrouwen⁶.

In Twente is 19% van de bevolking een overmatige drinker van alcohol. Dit is vergelijkbaar met 2016 (20%) en meer dan gemiddeld in Nederland (16%).

Een man die zes glazen alcohol of een vrouw die vier glazen alcohol bij één gelegenheid drinkt, behoort tot de categorie zware drinkers⁷. 10% van de Twentenaren is een zware drinker, dit is vergelijkbaar met 2016. Net als overmatige drinkers, zijn er meer zware drinkers in Twente dan in Nederland (8%). Mannen drinken vaker overmatig (22%) en zwaar (15%) dan vrouwen (overmatig 16%; zwaar 5%). Meer volwassenen (12%) dan ouderen (5%) zijn zware drinkers. Zware en overmatige drinkers naar leeftijdscategorie zijn weergegeven in figuur 5.2. Er is geen verschil in overmatig drinken tussen lage en hoge SES.

Figuur 5.2 Zware en overmatige drinkers - naar leeftijd

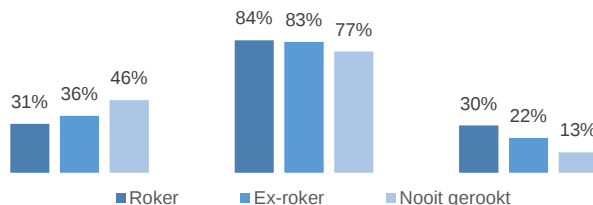
Geletterden zijn vaker overmatige drinkers

Figuur 5.3 Overmatig drinken - naar mate geletterdheid

Rokers zijn vaker overmatige drinkers

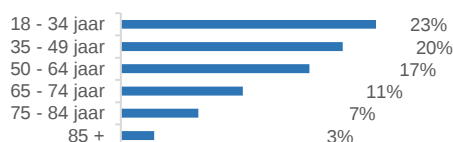
Uit een verdiepend onderzoek blijkt dat er een relatie is tussen mensen die alcohol drinken en roken. Twentenaren die roken hebben vaker gedronken in de afgelopen twaalf maanden. Van de rokers heeft 84% in de afgelopen twaalf maanden alcohol gedronken. Voor de mensen die nog nooit gerookt hebben is dit 77%. Van de Twentenaren die aangeven te roken, is 30% een overmatige drinker. Voor mensen die nog nooit gerookt hebben is dit 13%. Van de mensen die aangeven gestopt te zijn met roken, drinkt 36% niet of maximaal één glas per dag. Voor rokers is dit 31%, en mensen die nooit gerookt hebben 46%. Zie figuur 5.4.

Figuur 5.4 Alcoholgebruik afgelopen 12 maanden - naar roker of niet

Ruim kwart van de Twentenaren rookt (wel eens)

Roken is ongezond. En niet alleen voor de roker zelf, maar ook voor degenen die meeroken. Roken gaat gepaard met een lagere kwaliteit van leven en levert, vergeleken met andere risicofactoren, een hoge bijdrage aan de ziektelast. De sterftkans van rokers is aanzienlijk hoger dan van niet-rokers. 17% van de Twentenaren rookt (wel eens). Het aantal rokers is wederom afgenomen (2016: 20%) en is gelijk aan het percentage rokers in Nederland (17%). Mannen (20%) roken vaker dan vrouwen (15%), en volwassenen (20%) vaker dan ouderen (9%). Per leeftijdscategorie is dit weergegeven in figuur 5.5. Van de rokers geeft 2% aan wel eens een elektronische sigaret (e-smoker, sisha-pen) te gebruiken. Dit is vergelijkbaar met Nederland.

Figuur 5.5 Rookt (wel eens) - naar leeftijd

Ook is er gevraagd aan de niet-rokende Twentenaren of zij vroeger wél hebben gerookt. Het stoppen met roken zorgt ervoor dat je conditie beter wordt, je hebt weer minder kans op hart- en vaatziekten en na het stoppen gaat je levensverwachting omhoog. In Twente geeft 35% aan vroeger gerookt te hebben.

Lage SES rookt vaker (wel eens) dan hoge SES, voor mate geletterdheid geen verschil

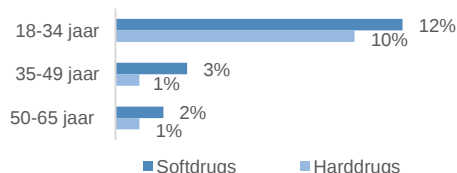

Figuur 5.6 (Wel eens) roken - naar SES

Bijna 1 op de 10 volwassenen heeft drugs gebruikt in de afgelopen twaalf maanden

Hoewel de meeste mensen de gevaren van drugs kennen, worden er toch verschillende drugs gebruikt. 8% van de volwassenen in Twente geeft aan één of meerdere soorten drugs te hebben gebruikt in de afgelopen twaalf maanden. 6% geeft aan softdrugs te hebben gebruikt en 4% harddrugs in de afgelopen twaalf maanden.

Mannen (10%) gebruiken vaker drugs dan vrouwen (5%), dit geldt voor zowel soft- als harddrugs. 8% van de mannen en 4% van de vrouwen gebruikt softdrugs. Voor harddrugs liggen deze percentages op 5% (mannen) en 3% (vrouwen). Figuur 5.7 toont het drugsgebruik per leeftijdscategorie. SES en risico op laaggeletterdheid hebben geen invloed op drugsgebruik. Deze vraag over drugs is niet aan ouderen (65+) gesteld.

Figuur 5.7 Drugsgebruik volwassenen - naar leeftijd

17% van de Twentse volwassenen gebruikt nooit gehoorbescherming

Schade aan het gehoor kan geleidelijk maar ook acuut ontstaan. Gehoorschade is onherstelbaar. Het dragen van oordoppen kan dit voorkomen. Aan volwassenen is gevraagd of ze gehoorbescherming gebruiken op plekken waar op dat moment hard geluid is.

17% van de Twentse volwassenen zegt nooit gehoorbescherming (zoals oordoppen) te gebruiken op plekken waar op dat moment hard geluid is. Vrouwen gebruiken vaker nooit gehoorbescherming (20%) dan mannen (13%). De plekken waar het meest gehoorbescherming wordt gebruikt is op festivals/concerten of ander grote evenementen (22%), werk (20%) en discotheken of cafébezoek (8%).

Tabel 5.1 Samenvatting belangrijkste cijfers hoofdstuk 5 "Genieten of gewoonte"

	Volwassenen %	Ouderen %	Twente %	2016 %	Nederland %
Drinkt geen alcohol of max. 1 glas per dag	36	52	40	37	43
Heeft alcohol gedronken in afgelopen 12 maanden	83	73	80	83	79
Overmatig drinken	19	19	19	20	16
Zware drinker	12	5	10	12	8
Rookt (wel eens)	20	9	17	20	17
Gestopt met roken	28	56	35	33	34
Rookt een e-sigaret	2	0	2	-	2
Eén of meer soorten drugs in afgelopen 12 maanden	8	-	8	-	-
Gebruikt nooit gehoorbescherming op plekken waar hard geluid is	17	-	17	-	-

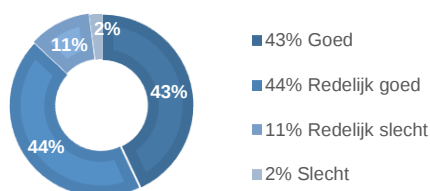
6. Tijd om op te laden

Slaap en ontspanning

Goed slapen en ontspannen hebben net als gezond eten en voldoende bewegen een positieve invloed op onze gezondheid. Gedurende slaap herstelt je lichaam zich, zowel lichamelijk als geestelijk. Wie goed en lekker slaapt, wordt uitgerust wakker, voelt zich fitter, en is productiever⁸. Slecht slapen kan het risico verhogen op ziektes als obesitas, diabetes, depressie en beroerte. Daarnaast kan het je dagelijks functioneren belemmeren⁹. Wat betreft ontspanning is af en toe wat stress of spanning goed en nuttig voor je lichaam, want dit zorgt voor energie en focus. Maar te lang, te veel stress zorgt ervoor dat je hersenen minder functioneren. Wat te voorkomen is door je hersenen voldoende rustmomenten te geven¹⁰. Dit hoofdstuk gaat in op hoe goed inwoners van Twente over het algemeen slapen en of zij voldoende ontspanning en vrije tijd ervaren. Bij volwassenen is ook gevraagd of slecht slapen invloed heeft op het dagelijks leven.

87% van de Twentenaren slaapt (redelijk) goed

Van de Twentenaren geeft 43% aan goed te slapen, 44% slaapt redelijk goed, 11% redelijk slecht en 2% geeft aan slecht te slapen (zie figuur 6.1). Er zijn verschillen tussen mannen en vrouwen in kwaliteit van slaap. 88% van de mannen en 86% van de vrouwen geeft aan (redelijk) goed te slapen. Tussen volwassenen en ouderen zijn geen verschillen; van beide groepen geeft aan 87% redelijk (goed) te slapen.

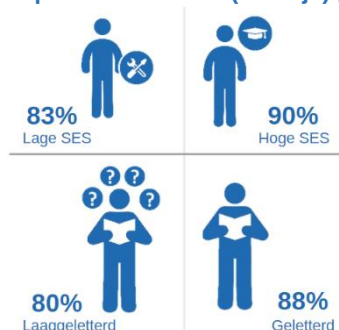

Figuur 6.1 Goed en slecht slapen - Twente totaal

Slecht slapen en invloed op dagelijkse activiteiten

Van de volwassenen (18 t/m 64 jaar) geeft 4% aan dat slecht slapen meestal of altijd een negatieve invloed heeft op de dagelijkse activiteiten (als percentage van de gehele populatie).

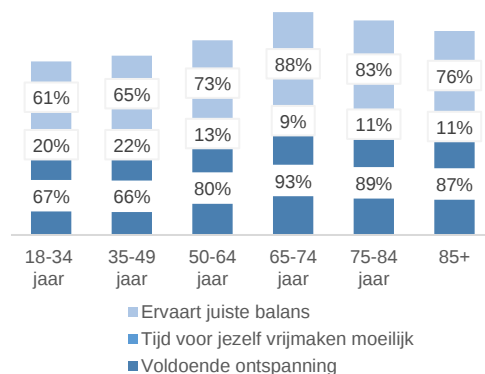
Lage SES en risicogroep laaggeletterdheid slapen minder vaak (redelijk) goed

Figuur 6.2 (Redelijk) goed slapen - naar SES en mate geletterdheid

76% Twentenaren geeft aan dat er (meestal) voldoende tijd is voor ontspanning in hun leven

Van de Twentenaren van 18 jaar en ouder geeft 76% aan dat er in hun leven (meestal) voldoende tijd is voor ontspanning, zie tabel 6.1. Hierbij zijn er geen verschillen tussen mannen en vrouwen. Daarnaast geeft 16% van de Twentenaren van 18 jaar en ouder aan dat zij het (meestal) moeilijk vinden om tijd voor zichzelf vrij te maken. 71% vindt dat er (meestal) een goede balans is tussen dagelijkse werkzaamheden en vrije tijd. Figuur 6.3 geeft een overzicht van de verschillende antwoorden – naar leeftijd – op de drie bovenstaande vragen.

Figuur 6.3 Ontspanning en vrije tijd - naar leeftijd

Tabel 6.1 Samenvatting belangrijkste cijfers hoofdstuk 6 "Tijd om op te laden"

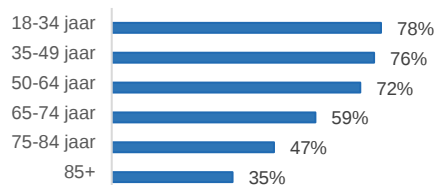
	Volwassenen %	Ouderen %	Twente %	2016 %	Nederland %
Slaapt (redelijk) goed	87	87	87	-	-
Slaapt (redelijk) slecht	13	13	13	-	-
Slecht slapen heeft meestal of altijd een negatieve invloed op de dagelijkse activiteiten (bij gehele populatie)	4	-	3	-	-
Heeft altijd of meestal voldoende tijd om te ontspannen	72	91	76	-	-
Vindt het altijd of meestal moeilijk om tijd voor zichzelf vrij te maken	18	10	16	-	-
Vindt dat er altijd of meestal een goede balans is tussen dagelijkse werkzaamheden en vrije tijd	67	85	71	-	-

Willen Twentenaren hun leefstijl aanpassen?

Als afsluiting van de voorgaande leefstijlhoofdstukken wordt ingegaan op de vraag of inwoners van Twente van plan zijn om hun manier van leven aan te passen. En zo ja, op welke gebieden.

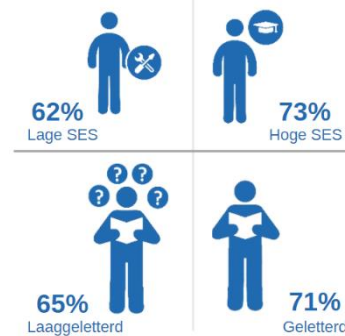
70% van de Twentenaren wil leefstijl aanpassen

Het percentage Twentenaren dat aangeeft op één of meer gebieden zijn of haar leefstijl aan te willen passen is 70%. Ongeveer evenveel mannen (69%) als vrouwen (70%) geven aan iets te willen veranderen aan hun manier van leven. Het op één of meer gebieden de leefstijl willen aanpassen neemt af met de leeftijd. 75% van de volwassenen heeft de wens zijn of haar leefstijl aan te passen, van de ouderen is dit 53%. Het lijkt erop dat de wens om je leefstijl aan te passen afneemt naarmate de inwoners van Twente ouder worden, zie figuur 6.4 voor een uitgebreid overzicht per leeftijdscategorie.

Figuur 6.4 Wil op één of meer gebieden de leefstijl aanpassen - naar leeftijd

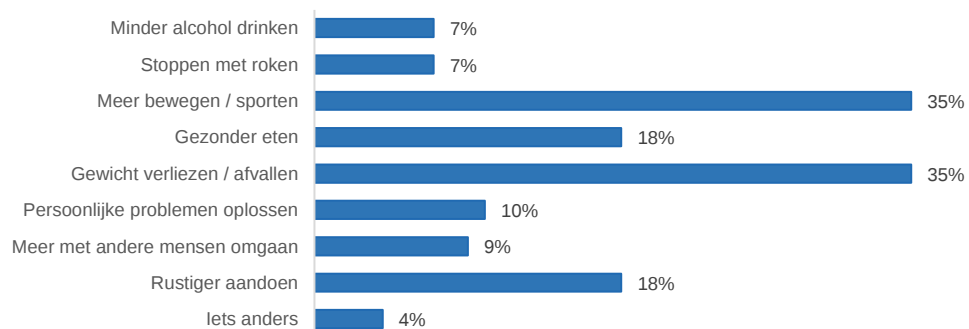
Lage SES en risicogroep laaggeletterdheid willen minder vaak leefstijl aanpassen

Figuur 6.5 Wil op één of meer gebieden de leefstijl aanpassen - naar SES en mate geletterdheid

Afvallen en meer bewegen meest genoemde aanpassingen

35% van de Twentenaren geeft aan te willen afvallen, een even groot percentage wil meer bewegen of sporten. Deze aanpassingen aan de leefstijl worden gevolgd door de wens het rustiger aan te doen en gezonder te eten, zie figuur 6.6.

Figuur 6.6 Overzicht gebieden leefstijl aanpassen - Twente totaal

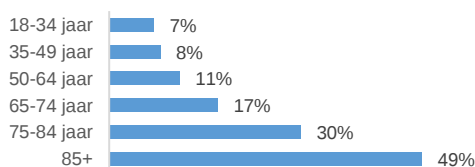
7. Vaardigheden voor gezondheid

Gezondheidsvaardigheden, risico op laaggeletterdheid en digitale vaardigheden

Gezondheid gaat over het vermogen om je aan te passen aan de uitdagingen die zich in je leven voordoen, en hier zoveel mogelijk eigen regie op te voeren. Om zoveel mogelijk regie te kunnen voeren, heb je gezondheidsvaardigheden nodig. Dit zijn onder andere vaardigheden om informatie over je gezondheid te vinden, te begrijpen, te beoordelen en te gebruiken bij het nemen van beslissingen over jouw gezondheid¹¹. Deze vaardigheden hangen nauw samen met geletterdheid: kunnen lezen, schrijven en/of rekenen. Niet iedereen is even gezondheidsvaardig en een deel van deze groep mensen is daarnaast laaggeletterd. Vaak hebben zij daardoor ook moeite met het gebruik van een computer of smartphone. Uit onderzoek is bekend dat laaggeletterden of mensen met lage gezondheidsvaardigheden meer kans hebben op een slechtere gezondheid en vroegtijdig overlijden dan mensen die gezondheidsvaardig en geletterd zijn¹². Dit hoofdstuk geeft inzicht in het Twentse niveau van gezondheidsvaardigheden, hoeveel Twentenaren risico lopen op laaggeletterdheid, en hoe het is gesteld met de Twentse digitale bekwaamheid.

Minstens 13% van de Twentenaren loopt risico op laaggeletterdheid

Risico op laaggeletterdheid is in de vragenlijst gemeten met de Taalzelftest¹³. Aan de hand van elf stellingen wordt bepaald of iemand risico loopt op laaggeletterdheid. Van de Twentenaren loopt minstens 13% een risico op laaggeletterdheid. Mogelijk ligt dit percentage in de praktijk hoger, omdat de verwachting is dat een deel van de mensen die moeite hebben met lezen en schrijven de vragenlijst uit dit onderzoek niet hebben ingevuld. Vandaar het gebruik van de term “minstens”. In de uitkomsten naar risico op laaggeletterdheid zijn geen verschillen tussen mannen en vrouwen. 9% van de volwassenen en 24% van de ouderen heeft een risico op laaggeletterdheid, zie tabel 7.1.

Figuur 7.1 Risico laaggeletterdheid - naar leeftijd

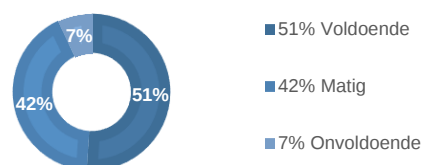
Lage SES vaker risico op laaggeletterdheid

Figuur 7.2 Risico laaggeletterdheid - naar SES

7% van de Twentenaren is onvoldoende gezondheidsvaardig

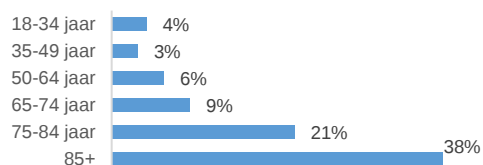
Het niveau van gezondheidsvaardigheden is gemeten aan de hand van zes items uit de European Health Literacy Survey (HLS-EU-Q6). Van de Twentenaren is 7% onvoldoende gezondheidsvaardig, 42% matig gezondheidsvaardig en 51% voldoende gezondheidsvaardig (zie figuur 7.3).

Figuur 7.3 Niveau van gezondheidsvaardigheden - Twente totaal

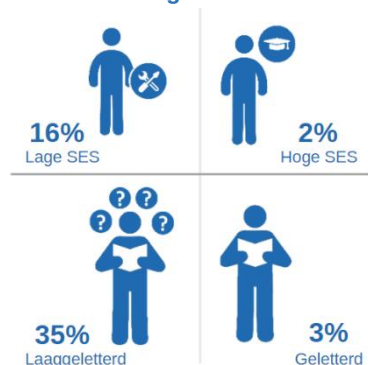
Ouderen vaker onvoldoende gezondheidsvaardig

Er is geen verschil tussen mannen en vrouwen in onvoldoende gezondheidsvaardigheid. 7% van de mannen en vrouwen is onvoldoende gezondheidsvaardig. 4% van de volwassenen en 15% van de ouderen is onvoldoende gezondheidsvaardig, zie tabel 7.1. De mate van gezondheidsvaardigheid lijkt af te nemen met toename van de leeftijd. Waar gemiddeld 4% van de 18 tot 64-jarigen nog onvoldoende scoort, scoort 21% van de 75 tot 84-jarigen onvoldoende, tot 38% bij de 85+'ers (zie figuur 7.4).

Figuur 7.4 Onvoldoende gezondheidsvaardig - naar leeftijd

Lage SES en risicogroep laaggeletterdheid vaker onvoldoende gezondheidsvaardig

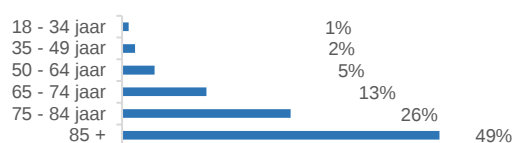

Figuur 7.5 Onvoldoende gezondheidsvaardig - naar SES en mate geletterdheid

97% van de Twentenaren is digitaal vaardig

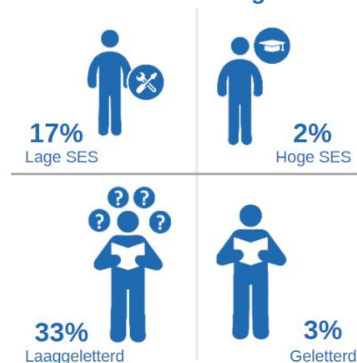
Het overgrote deel van de Twentenaren is digitaal vaardig (94%). 6% van de Twentenaren is niet voldoende digitaal vaardig, zie tabel 7.1. Er is een klein, maar significant verschil tussen mannen (6%) en vrouwen (7%) in onvoldoende digitale vaardigheid. Leeftijd is eveneens van invloed op digitale vaardigheid. 3% van de volwassenen en 19% van de ouderen is onvoldoende digitaal vaardig.

Voor een uitgebreid overzicht naar leeftijdscategorie, zie figuur 7.6.

Figuur 7.6 Onvoldoende digitaal vaardig - naar leeftijd

Lage SES en risicogroep laaggeletterdheid (veel) vaker onvoldoende digitaal vaardig

Figuur 7.7 Onvoldoende digitaal vaardig - naar SES en mate geletterdheid

Tabel 7.1 Samenvatting belangrijkste cijfers hoofdstuk 7 "Vaardigheden voor gezondheid"

	Volwassenen	Ouderen	Twente	2016	Nederland
	%	%	%	%	%
Risico op laaggeletterdheid	9	24	13	-	-
Onvoldoende gezondheidsvaardig	4	15	7	-	-
Onvoldoende digitaal vaardig	3	19	6	-	-

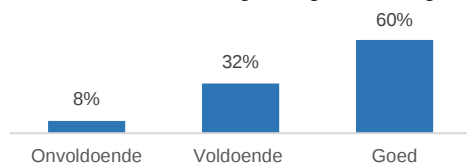
8. Levenskracht

Welbevinden en kijk op het leven

Zingeving, geluksgevoel en mentaal welbevinden maken deel uit van je (brede) gezondheid. Bij zingeving gaat het om het leiden van een voor jou betekenisvol leven, en vertrouwen hebben in de toekomst. Uit onderzoek blijkt dat zingeving één van de meest gezond makende factoren is¹⁴. Het geeft kracht en maakt je weerbaar. Naast zingeving kijkt dit hoofdstuk naar ervaren geluk en geeft het inzicht in de mentale gezondheid van Twentenaren. Behalve thema's als regie over het leven, veerkracht en mentale weerbaarheid, is er aandacht voor stress en risico op angst en depressie. Tot slot wordt gekeken naar de Twentse tolerantie ten opzichte van homoseksualiteit en genderidentiteit.

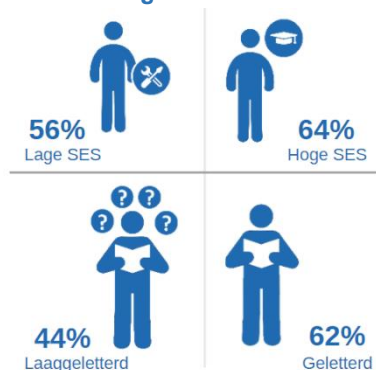
60% van de Twentenaren geeft geluk 8 of hoger

Eén van de indicatoren voor de kwaliteit van leven is de mate van geluk die mensen ervaren. Volwassenen en ouderen is gevraagd naar hun geluksgevoel. Hierbij is een indeling gemaakt in de categorieën onvoldoende (5 of lager), voldoende (6 of 7) en goed (een 8 of hoger). 60% van de Twentenaren beoordeelt zijn of haar geluksgevoel als goed (zie figuur 8.1), dit is hetzelfde percentage als in 2016. Ouderen (63%) geven vaker het geluksgevoel een "goed" dan volwassenen (59%), zie tabel 8.1. 61% van de mannen en 59% van de vrouwen beoordeelt het geluksgevoel als goed.

Figuur 8.1 Oordeel gelukkig voelen - Twente lokaal

Lage SES en risicogroep laaggeletterdheid beoordelen geluk minder vaak met "goed"

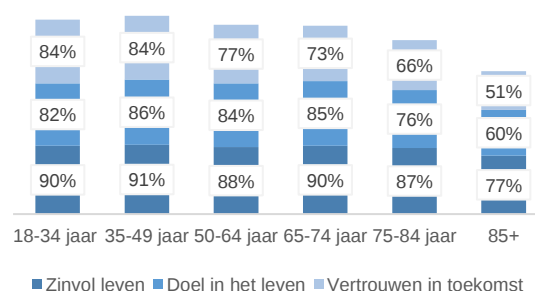

Figuur 8.2 Oordeel "goed" voor geluk - naar SES en mate geletterdheid

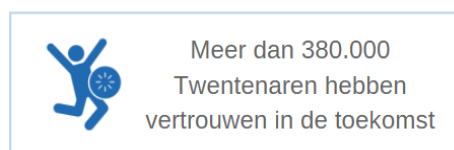
89% van de Twentenaren ervaart leven als zinvol

Om de ervaren zingeving in beeld te brengen is in deze monitor gebruik gemaakt van drie stellingen. Deze gaan over "zinvol leven", "een doel voor ogen hebben" en "vertrouwen hebben in de toekomst". 89% van de Twentse inwoners vindt dat zij een zinvol leven leiden. In 2016 lag dit percentage lager, namelijk 86%.

Daarbij geeft 83% aan een doel te hebben in het leven en 78% van de Twentenaren heeft vertrouwen in de toekomst. Figuur 8.3 geeft een overzicht van de uitkomsten per leeftijdscategorie.

Figuur 8.3 Zinvol leven, doel in het leven en vertrouwen in de toekomst - naar leeftijd

Risicogroep laaggeletterdheid ervaart leven minder vaak als zinvol, geen verschil voor SES

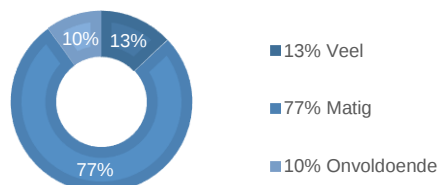

Figuur 8.4 Ervaart leven zinvol - naar mate geletterdheid

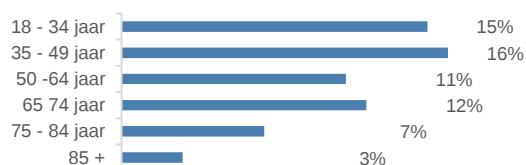
Regie over eigen leven afgenomen

Zelfregie betekent dat je zo veel mogelijk zelf je leven kan bepalen en inrichten, juist ook op momenten dat je steun of begeleiding nodig hebt. Het gaat over de ruimte die je hebt om zelf te handelen en beslissingen te nemen. Ziekte en lichamelijke beperkingen, maar ook psychische problemen of weinig sociale contacten kunnen je belemmeren in het inrichten van je eigen leven.

13% van de Twentenaren ervaart veel regie over zijn of haar leven, in vergelijking met 18% van de Nederlanders. 77% ervaart matige regie en 10% geeft aan onvoldoende regie te ervaren (zie figuur 8.5). In vergelijking met 2016 (19%) is er een afname van het aantal inwoners met veel regie op het leven. Daarnaast ervaren mannen vaker veel regie over hun leven (12%) dan vrouwen (7%). Het lijkt erop dat de mate van zelfregie afneemt naarmate Twentenaren ouder worden, zie figuur 8.6.

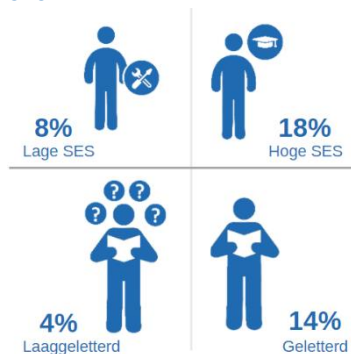

Figuur 8.5 Mate van regie op leven in Twente - Twente totaal

Figuur 8.6 Ervaart veel regie op eigen leven - naar leeftijd

Lage SES en risicogroep laaggeletterdheid ervaren vaker weinig of geen regie over eigen leven

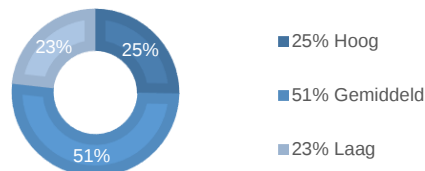
Figuur 8.7 Ervaart veel zelfregie - naar SES en mate geletterdheid

Niet iedereen is even veerkrachtig en mentaal weerbaar

Gezondheid gaat over het vermogen om je aan te passen aan de uitdagingen die zich in je leven voordoen en hier zoveel mogelijk eigen regie op te voeren. Veerkracht en mentale weerbaarheid zijn hierin belangrijke vaardigheden.

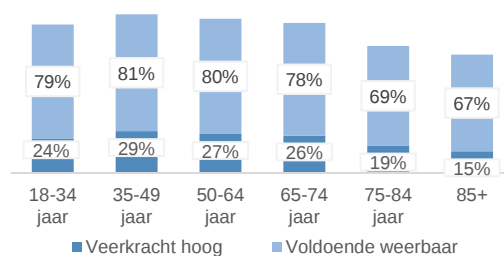
In de gezondheidsmonitor is door middel van tien stellingen uitgevraagd hoe iemand omgaat met uitdagingen, veranderingen en onverwachte tegenslagen in het leven.

Niet iedereen beschikt over evenveel veerkracht en mentale weerbaarheid. 51% van de Twentenaren scoort gemiddeld op veerkracht, 25% scoort hoog en 23% laag (zie figuur 8.8). Deze uitkomsten zijn vergelijkbaar met 2016. Daarnaast is 78% van de Twentenaren voldoende weerbaar.

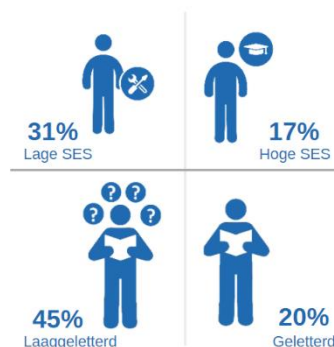
Figuur 8.8 Mate van veerkracht - Twente totaal

Mannen scoren vaker hoog op veerkracht (30%) dan vrouwen (21%), dit is eveneens zo bij weerbaarheid: 81% mannen zijn voldoende weerbaar, tegenover 76% van de vrouwen. Ook leeftijd is van invloed op veerkracht en weerbaarheid. Volwassenen zijn vaker weerbaar (80%) en hebben vaker een hogere veerkracht (26%) dan ouderen (respectievelijk 74% en 23%). Zie figuur 8.9 voor de uitkomsten per leeftijdsgroep.

Figuur 8.9 Hoge veerkracht en voldoende weerbaarheid - naar leeftijd

Lage SES en risicogroep laaggeletterdheid minder veerkrachtig

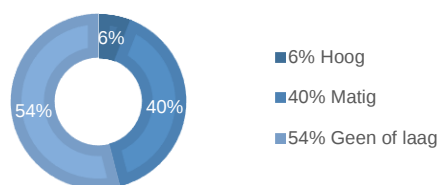

Figuur 8.10 Lage veerkracht - naar SES en mate geletterdheid

6% van de Twentenaren loopt hoog risico op angststoornis of depressie

Vanwege de invloed op de kwaliteit van leven en het belang van preventie is deze monitor, net als in 2016, dieper ingegaan op het (mogelijk) voorkomen van psychische klachten. Hierbij is gebruik gemaakt van de Kessler Psychological Distress Scale (K10) die het risico op een angststoornis of depressie in beeld brengt door te vragen naar de mate waarin bepaalde gevoelens in de afgelopen maand zijn voorgekomen. In de vragenlijst is gevraagd naar vermoeidheid, zenuwachtigheid, rusteloosheid, hopeloosheid, onrust, somberheid, depressiviteit en eigenwaarde.

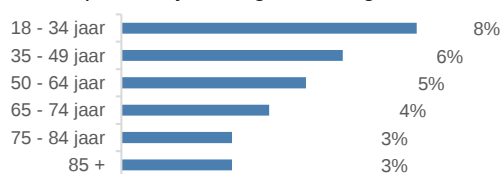
Meer dan de helft van de Twentenaren (54%) loopt geen of laag risico op een angststoornis of depressie. 40% loopt een matig risico en 6% van de inwoners loopt hoog risico (zie figuur 8.11). Deze cijfers komen overeen met de landelijke cijfers. De cijfers van 2016 zijn vergelijkbaar met de uitkomsten van 2020.

Figuur 8.11 Risico op angststoornis of depressie - Twente totaal

Leeftijd van invloed op risico op angststoornis of depressie

De uitkomsten tonen geen verschil tussen mannen en vrouwen. 5% van de mannen en 6% van de vrouwen loopt hoog risico op een angststoornis of depressie. Het risico dat inwoners van Twente lopen op een angststoornis of depressie verschilt voor volwassenen en ouderen. Van de volwassenen loopt 7% hoog risico op een angststoornis of depressie, bij ouderen ligt dit percentage lager, op 4%. Voor een uitgebreid overzicht van uitkomsten per leeftijdscategorie zie figuur 8.12.

Figuur 8.12 Hoog risico op angststoornis of depressie - naar leeftijd

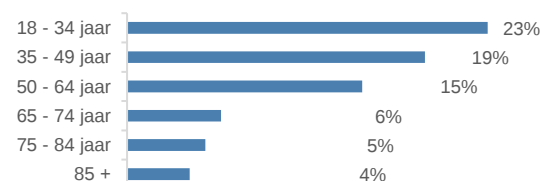
Risicogroep laaggeletterdheid loopt vaker hoog risico op angststoornis of depressie, geen verschil voor SES

Figuur 8.13 Hoog risico op angststoornis of depressie - naar SES en mate geletterdheid

16% van de Twentenaren ervaart (heel) veel stress

Aan Twentenaren is gevraagd of zij de afgelopen vier weken (heel) veel stress hebben ervaren. Dit is 16% in Twente en 18% gemiddeld in Nederland, zie tabel 8.1. Daarnaast ervaren meer Twentse vrouwen dan mannen (heel) veel stress: 17% tegenover 14%. Leeftijd is eveneens van invloed op de ervaren stress. Ouderen ervaren een stuk minder stress (6%) dan volwassenen (19%). Voor een overzicht per leeftijdscategorie zie figuur 8.14.

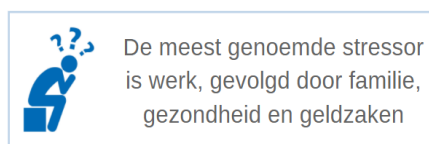

Figuur 8.14 (Heel) veel stress ervaren - naar leeftijd

Lage SES ervaart minder vaak (heel) veel stress, geen verschil voor risico laaggeletterdheid

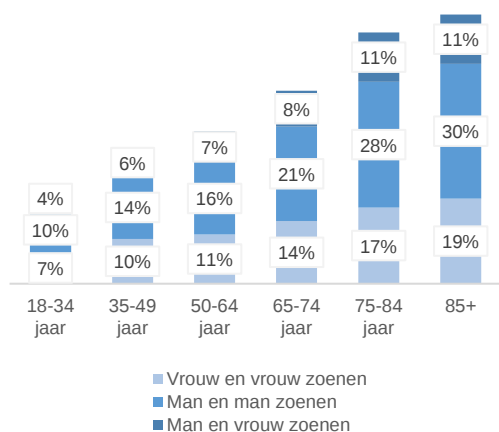
Figuur 8.15 (Heel) veel stress ervaren - naar SES

Oordeel homoseksualiteit verschilt tussen mannen, vrouwen en leeftijden

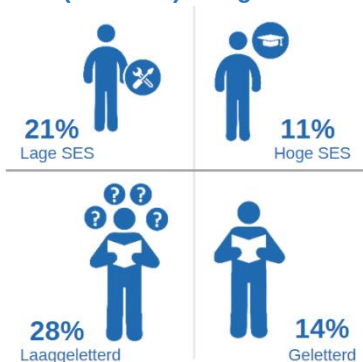
Om een beeld te krijgen van de Twentse houding ten opzichte van homoseksualiteit, is gevraagd wat mensen vinden van twee mannen of twee vrouwen die met elkaar zoenen. 11% van de Twentenaren geeft aan het (helemaal) niet goed te vinden wanneer twee vrouwen met elkaar zoenen. Wanneer twee mannen met elkaar zoenen, keurt 16% dit af (zie tabel 8.1).

Als een man en een vrouw met elkaar zoenen vindt 7% dit (helemaal) niet goed. Wat opvalt is dat meer mannen (19%) dan vrouwen (12%) het afkeuren wanneer twee mannen met elkaar zoenen. Naast geslacht is ook leeftijd van invloed. Ouderen (24%) vinden het vaker dan volwassenen (13%) (helemaal) niet goed.

Figuur 8.17 Zoenen tussen zelfde en verschillend geslacht (helemaal) niet goed - naar leeftijd

Lage SES en risicogroep laaggeletterdheid vinden twee mannen die met elkaar zoenen vaker (helemaal) niet goed

Figuur 8.18 Vindt twee mannen die met elkaar zoenen (helemaal) niet goed - naar SES en mate geletterdheid

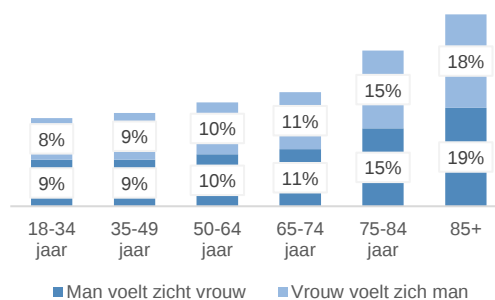
Vrouwen meer tolerant, ouderen en mannen minder

Waar geslacht gaat over de fysieke biologische verschillen tussen mannen en vrouwen, gaat gender(identiteit) over iemands persoonlijke beleving van geslacht. Bij veel mensen komt de genderidentiteit overeen met hun biologische geslacht. Maar er zijn ook mensen voor wie dit niet zo is. Denk bijvoorbeeld aan mensen die biologische mannelijke eigenschappen hebben, maar zich (gedeeltelijk) vrouw voelen. Of andersom.

In de monitor is onderzocht hoe tolerant Twentenaren zijn tegenover deze mensen. Hiervoor is gevraagd wat iemand vindt van mannen die zich vrouw voelen, en vrouwen die zich man voelen.

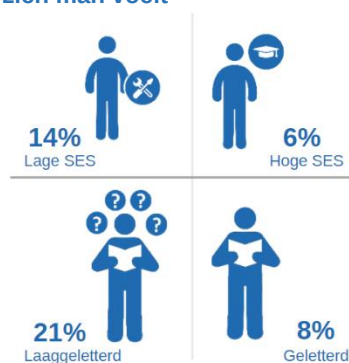
10% van de Twentenaren vindt het (helemaal) niet goed als een man zich vrouw voelt, of een vrouw zich man. Twentenaren maken in hun oordeel geen onderscheid tussen mannen die zich vrouw voelen of vrouwen die zich man voelen. Wel is er een verschil in het oordeel tussen mannen en vrouwen zelf: 13% van de mannen vindt dit (helemaal) niet goed, tegenover 7% van de Twentse vrouwen.

Ook is leeftijd van invloed op de mate van tolerantie. Een hoger percentage ouderen (13%) vindt het (helemaal) niet goed als een vrouw zich man voelt of andersom. Voor de volwassenen ligt dit percentage op 9%. Figuur 8.19 geeft een overzicht per leeftijdscategorie.

Figuur 8.19 Oordeel (helemaal) niet goed wanneer man zich vrouw voelt of vrouw zich man voelt - naar leeftijd

Lage SES en risicogroep laaggeletterdheid oordelen vaker afkeurend wanneer een vrouw zich man voelt

Figuur 8.20 Oordeel (helemaal) niet goed wanneer een vrouw zich man voelt - naar SES en mate geletterdheid

Tabel 8.1 Samenvatting belangrijkste cijfers hoofdstuk 8 "Levenskracht"

	Volwassenen %	Ouderen %	Twente %	2016 %	Nederland %
Oordeel geluk "goed"	59	63	60	60	-
Het leven is zinvol	89	88	89	86	-
Doel in het leven	84	80	83	-	-
Vertrouwen in de toekomst	81	69	78	-	-
Veel regie over eigen leven	14	9	13	19	18
Veerkracht "hoog"	26	23	25	27	-
Voldoende weerbaar	80	74	78	-	-
Ervaren stress	19	6	16	-	18
Hoog risico op angststoornis of depressie	7	4	6	7	6
Oordeel homoseksualiteit					
- Vrouw en vrouw zoenen (helemaal) niet goed	9	15	11	-	-
- Man en man zoenen (helemaal) niet goed	13	24	16	-	-
- Man en vrouw zoenen (helemaal) niet goed	6	9	7	-	-
Tolerantie genderidentiteit					
- Man die zich vrouw voelt (helemaal) niet goed	9	13	10	-	-
- Vrouw die zich man voelt (helemaal) niet goed	9	13	10	-	-

9. Zelf doen

Functionele en huishoudelijke beperkingen

Je dagelijks kunnen redden en goed voor jezelf kunnen zorgen vormen een belangrijke basis voor de gezondheid. Kan je zonder moeite een stuk lopen en kan je een gesprek goed volgen en voeren? Kan je zelfstandig boodschappen doen, stofzuigen en gebruik maken van eigen of openbaar vervoer? Functionele beperkingen of moeite hebben met huishoudelijke werkzaamheden kunnen zelfredzaamheid in de weg staan. Met toename van de leeftijd, neemt de kans op vallen ook toe. Vallen kan pijnlijk zijn, leiden tot beperkingen in mobiliteit en in dagelijkse bezigheden. Slaap- en kalmeringsmiddelen kunnen helpen bij onrust, angst en slaapproblemen. Maar kunnen er ook voor zorgen dat de gebruiker versuft raakt en valt. Het hoofdstuk "Zelf doen" gaat in op functionele beperkingen. Voor ouderen is daarnaast zelfstandigheid in huishoudelijke werkzaamheden, het gebruik van slaap- of kalmeringsmiddelen en de frequentie van vallen in kaart gebracht.

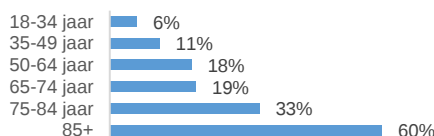
Veel ouderen hebben functionele beperkingen

Beperkingen in horen, zien en mobiliteit (bukken, tillen, lopen) zijn onderzocht door te vragen of iemand meer, minder of geen moeite heeft met:

- Een gesprek volgen in een groep
- Een gesprek voeren met 1 persoon
- Lezen van kleine lettertjes in de krant
- Herkennen van een gezicht op 4 meter afstand
- Een voorwerp van 5 kg dragen over een afstand van 10 meter
- Bukken en iets van de grond pakken
- 400 meter aan één stuk lopen

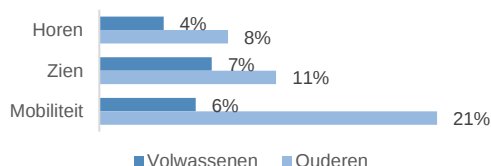
16% van de Twentenaren heeft één of meer functionele beperkingen. Dit is vergelijkbaar met 2016, toen had 17% van de Twentenaren één of meer functionele beperkingen. Gemiddeld in Nederland hebben minder mensen een beperking, namelijk 14%. Vrouwen (18%) hebben vaker minimaal één beperking met horen, zien of mobiliteit dan mannen (14%).

Vooraf bij mobiliteitsbeperkingen is het verschil groot: vrouwen 13% en mannen 7%. Het hebben van beperkingen lijkt op te lopen met de leeftijd, zoals te zien in figuur 9.1.

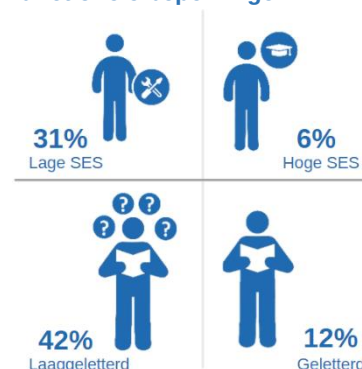
Figuur 9.1 Eén of meer functionele beperkingen - Twente totaal

De meeste beperkingen zijn er op het gebied van mobiliteit. 10% van de Twentenaren heeft problemen met mobiliteit, 6% heeft problemen met zien en 5% heeft gehoorproblemen. De verschillen tussen volwassenen en ouderen zijn groot, zie figuur 9.2.

Figuur 9.2 Beperkingen bij horen, zien en mobiliteit - Twente totaal

Lage SES en risicogroep laaggeletterdheid meer functionele beperkingen

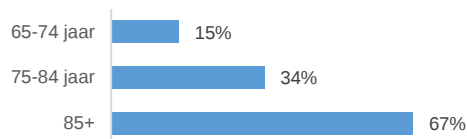

Figuur 9.3 Functionele beperkingen - naar SES en mate geletterdheid

Twee derde van 85-plussers heeft moeite met huishoudelijke activiteiten

Men kan ook beperkingen ervaren bij het uitvoeren van huishoudelijke activiteiten, zoals eten koken, boodschappen doen, wassen en strijken. Dit zijn de Huishoudelijke Dagelijkse Levensverrichtingen (HDL).

Of men moeite heeft met HDL is alleen gevraagd aan ouderen. 26% van de ouderen kan één of meer HDL niet geheel zelfstandig meer uitvoeren. Dit is ongeveer hetzelfde als in 2016. Het moeite hebben met huishoudelijke activiteiten neemt bij de ouderen toe met de leeftijd (figuur 9.4).

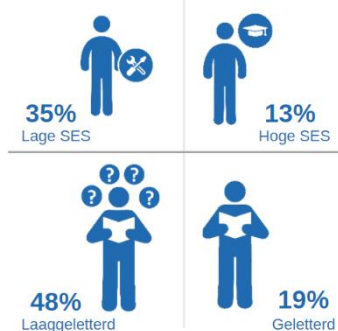
Figuur 9.4 Eén of meer HDL niet zelfstandig of alleen met moeite kunnen uitvoeren

Voor de diverse HDL zijn er verschillen tussen mannen en vrouwen. Deze verschillen hebben niet alleen met zelfredzaamheid, maar kunnen ook met rolverdeling te maken hebben. De verschillen tussen mannen en vrouwen zijn te zien in figuur 9.5.

Figuur 9.5 HDL niet zelfstandig of met moeite uit kunnen voeren

Lage SES en risicogroep laaggeletterdheid meer HDL-beperkingen

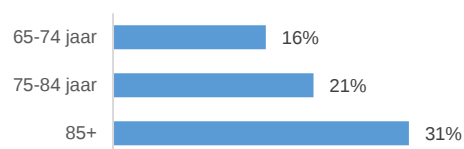

Figuur 9.6 HDL-beperkingen - naar SES en mate geletterdheid

19% van de ouderen is gevallen in de afgelopen drie maanden

Voor mensen van alle leeftijden is vallen het meest voorkomende privé-ongeval, waarbij men letsel kan oplopen. Door de vergrijzing stijgt het aantal privé-valongevallen (i.e. alle valongevallen die niet in het verkeer, een arbeidssituatie of tijdens sport plaatsvinden) bij ouderen al jaren. De stijging van het aantal valincidenten komt ook omdat ouderen langer thuis wonen. Met de vergrijzing zullen deze valincidenten blijven toenemen. Een groot deel van de ouderen met een valongeval moeten zich hiervoor medisch laten behandelen.

Naast lichamelijk letsel kan een val onzekerheid en angst veroorzaken¹⁵. Vallen is alleen aan ouderen gevraagd. 19% van de Twentse ouderen is de afgelopen drie maanden gevallen. Dit is minder dan vier jaar geleden. Toen gaf 22% van de ouderen gevallen te zijn in de afgelopen drie maanden. Vrouwen (21%) vallen meer dan mannen (16%). De oudste leeftijdsgroep valt het meest (zie figuur 9.7).

Figuur 9.7 Vallen in de afgelopen drie maanden

Ouderen met een risico op laaggeletterdheid vallen meer

Figuur 9.8 Gevallen in de afgelopen drie maanden - naar SES en mate geletterdheid

9% van de ouderen gebruikt slaap- of kalmeringsmiddelen

Slaap- en kalmeringsmiddelen kunnen helpen bij onrust, angst en slaapproblemen¹⁶. Na inname verminderen angsten en spanning en word je rustig en slaperig. 9% van de ouderen heeft in de afgelopen twee weken op doktersvoorschrift slaap- of kalmeringsmiddelen gebruikt. Het gebruik neemt, net als vallen, toe met de leeftijd. Vrouwen gebruiken deze medicatie vaker (12%) dan mannen (6%).

Ouderen met risico op laaggeletterdheid gebruiken meer slaap- of kalmeringsmiddelen

Figuur 9.9 Gebruik slaap-of kalmeringsmiddelen - naar SES en mate geletterdheid

Tabel 9.1 Samenvatting belangrijkste cijfers hoofdstuk 9 "Zelf doen"

	Volwassenen %	Ouderen %	Twente %	2016 %	Nederland %
Eén of meer functionele beperkingen	12	27	16	17	14
Eén of meer HDL-beperkingen niet meer uitvoeren	-	26	26	26	-
Vallen in afgelopen 3 maanden	-	19	19	22	-
Slaap- of kalmeringsmiddelen	-	9	9	-	9

10. Samen ben je niet alleen

Sociale verbinding en zorgen voor elkaar

Het gevoel erbij te horen en contact hebben met anderen is een diepe behoefte van mensen en een belangrijk onderdeel van onze gezondheid. Mensen zijn sociaal verbonden met bijvoorbeeld hun familie, vrienden, buurt en met collega's. Of bijvoorbeeld via een club of vereniging. Naast verbondenheid biedt een sociaal netwerk een basis voor steun en hulp als dat nodig is. En familie of vrienden kunnen helpen in de nodige zorg. "Samen ben je niet alleen" gaat over noaberschap in Twente, over je inzetten voor de buurt en vrijwilligerswerk. Ook gaat dit hoofdstuk in op eenzaamheid, mantelzorg en of mensen gebruiken maken van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).

Bij 66% van de Twentenaren speelt noaberschap een rol in het leven

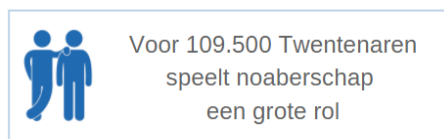
In Twente kennen we de traditie van "noaberschap"; de ongeschreven burenplichten. Noabers zorgden voor elkaar. Hoe zit dit tegenwoordig? Onder 22% van de Twentenaren speelt noaberschap nog steeds een grote rol in het leven. Er is geen verschil tussen mannen en vrouwen in de mate waarop noaberschap een rol in het leven speelt. Bij ouderen (80%) speelt noaberschap vaker een rol in het leven dan bij volwassenen (62%).

Noaberschap speelt minder een rol in het leven van risicogroep laaggeletterdheid, voor SES geen verschil

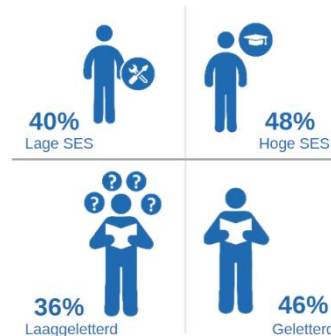
Figuur 10.1 Noaberschap - naar mate geletterdheid

Daarnaast voelt 79% van de Twentenaren zich betrokken bij (sommige) mensen die in de buurt wonen. Ouderen zeggen vaker betrokken te zijn bij (sommige) mensen in de buurt dan volwassenen, 90% van de ouderen tegenover 75% van de volwassenen. Er is geen verschil tussen mannen en vrouwen in betrokkenheid.

In de afgelopen twaalf maanden heeft 44% van de Twentenaren een beetje of veel voor de buurt gedaan. Zoals onderhoud in de buurt of een buurtfeest organiseren. Mannen (49%) zeggen vaker iets voor de buurt te doen dan vrouwen (40%). Volwassenen (44%) en ouderen (46%) doen ongeveer evenveel voor de buurt.

Lage SES en risicogroep laaggeletterdheid doen minder voor de buurt

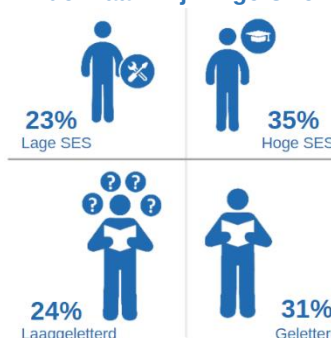

Figuur 10.2 Een beetje tot veel doen voor de buurt - naar SES en mate geletterdheid

Eén op de drie deelnemers doet vrijwilligerswerk

Vrijwilligerswerk is onbetaald werk in georganiseerd verband, wat je kan uitvoeren in bijvoorbeeld een sportclub, (religieuze) vereniging of school. In Twente geeft 30% aan dat ze vrijwilligerswerk doen, dit percentage ligt hoger dan gemiddeld in Nederland (25%). In 2016 was dit 33%. Er is geen verschil tussen mannen en vrouwen en vrijwilligerswerk. Ouderen (32%) doen vaker vrijwilligerswerk dan volwassenen (29%).

Lage SES en risicogroep laaggeletterdheid doen minder vaak vrijwilligerswerk

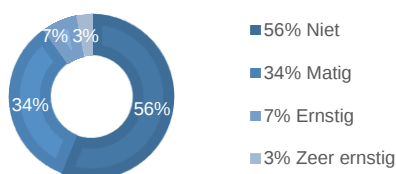

Figuur 10.3 Vrijwilligerswerk - naar SES en mate geletterdheid

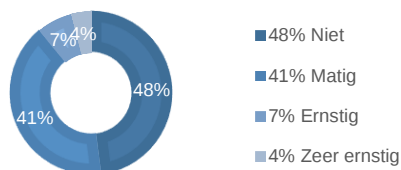
Aan de groep 18 tot 64-jarigen is gevraagd waarom ze geen vrijwilligerswerk doen. De grootste groep die geen vrijwilligerswerk doet, geeft aan dat niet te doen omdat ze er geen tijd voor kunnen vrijmaken (40%). Ook geeft 23% aan liever tijd aan iets anders te besteden en 20% wil er niet aan vast zitten.

Bijna helft van Twentenaren is matig tot (zeer) ernstig eenzaam

Er zijn veel mensen in Nederland die zich eenzaam voelen, jong én oud. Oorzaken zijn bijvoorbeeld een verhuizing, ontslag of langdurig ziek zijn. Er is sprake van eenzaamheid als er een verschil ontstaat tussen gewenste en gerealiseerde sociale relaties. Omdat het sterk afhangt van de eigen beoordeling, kunnen mensen zich eenzaam voelen met veel mensen om zich heen, of helemaal niet eenzaam zijn met een klein sociaal netwerk. In Twente voelt 46% van de inwoners zich matig tot (zeer) ernstig eenzaam. Dit komt overeen met gemiddeld in Nederland (47%). Deze 46% is een stijging ten opzichte van 2016: toen voelde 40% van de Twentenaren zich matig tot (zeer) ernstig eenzaam. Er is geen verschil in eenzaamheid tussen mannen en vrouwen. In Twente voelt 44% van de volwassenen zich matig tot (zeer) ernstig eenzaam en 52% van de ouderen, zie respectievelijk figuur 10.4 en 10.5.

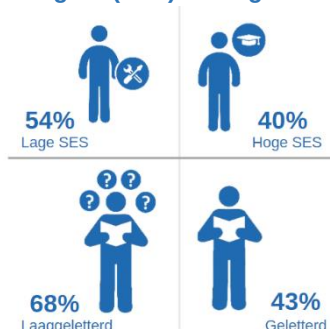

Figuur 10.4 Eenzaamheid bij volwassenen

Figuur 10.5 Eenzaamheid bij ouderen

Lage SES en risicogroep laaggeletterdheid vaker matig tot (zeer) ernstig eenzaam

Figuur 10.6 Eenzaamheid - naar SES en mate geletterdheid

17% van de Twentenaren is mantelzorger

Mantelzorg is zorg die gegeven wordt aan een bekende uit de eigen omgeving, zoals partner, (groot)ouders, kinderen, buren of vrienden. Mantelzorg wordt als zodanig aangemerkt, wanneer het minimaal drie maanden duurt en/of minimaal acht uur per week gegeven wordt. 17% van de Twentenaren is op dit moment mantelzorger. In Nederland is dit minder, namelijk 14%. Twentenaren gaven evenveel mantelzorg in 2020 als in 2016. Vrouwen (20%) geven vaker mantelzorg dan mannen (13%). Het geven van mantelzorg verschilt met leeftijd, zie figuur 10.7.

Figuur 10.7 Geeft mantelzorg - naar leeftijd

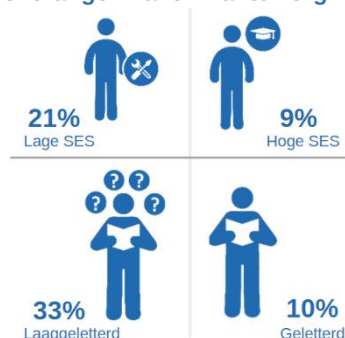
Risicogroep laaggeletterdheid geeft minder vaak mantelzorg, geen verschil voor SES

Figuur 10.8 Geeft mantelzorg - naar mate geletterdheid

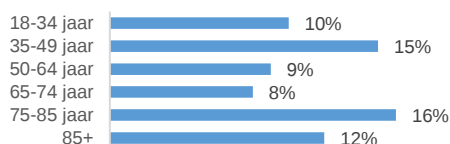
Daarnaast geeft 16% van de ouderen in Twente aan zelf mantelzorg te krijgen, in 2016 was dit nog 13%. Vrouwen (20%) krijgen vaker mantelzorg dan mannen (12%).

Lage SES en risicogroep laaggeletterdheid ontvangen vaker mantelzorg

Figuur 10.9 Mantelzorg ontvangen - naar SES en mate geletterdheid

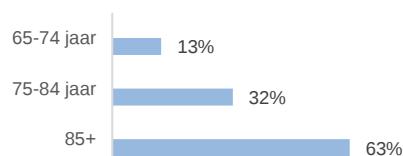
Het langdurig geven van zorg kan leiden tot zware fysieke en/of mentale belasting van de mantelzorger. Van de mantelzorgers geeft 11% aan tamelijk zwaar belast tot overbelast te zijn door het geven van zorg. Dit is hetzelfde als in 2016. In Nederland geeft 14% aan tamelijk zwaar belast tot overbelast te zijn. Er is hierbij geen verschil tussen mannen en vrouwen, en ook niet tussen volwassenen en ouderen. Wel zitten er verschillen tussen de verschillende leeftijdsgroepen, zie figuur 10.10.

Figuur 10.10 Zwaar belast of overbelast door het geven van mantelzorg - naar leeftijd

Meest gebruikte Wmo-hulp is huishoudelijke hulp

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) zorgt dat mensen zo lang mogelijk in hun eigen woning kunnen blijven wonen. Ook helpt de Wmo mensen met een beperking mee te laten doen aan de samenleving. Voorbeelden van Wmo-hulp zijn huishoudelijk hulp, vervoer of aanpassingen in de woning. Aan de 65+'ers uit Twente is gevraagd of ze bekend zijn met de Wmo. 76% geeft aan er bekend mee te zijn, 23% maakt daadwerkelijk gebruik van de Wmo. Vrouwen (28%) maken vaker gebruik van de Wmo dan mannen (18%). Het gebruik maken van Wmo-hulp loopt op met de leeftijd, zie figuur 10.11. Er is geen verschil in het aantal mensen dat Wmo-hulp gebruikt naar SES en risico op laaggeletterdheid. Het vaakst wordt er gebruik gemaakt van huishoudelijke hulp (63%). Daarna wordt vervoer/regiotaxi het vaakst gebruikt (27%) en vervolgens aanpassing in woning (12%).

Tabel 10.1 Samenvatting belangrijkste cijfers hoofdstuk 10 "Samen ben je niet alleen"

	Volwassenen %	Ouderen %	Twente %	Nederland %	2016 %
Noaberschap speelt rol in leven	62	80	66	-	-
- Is betrokken bij buurt	75	90	79	-	-
Heeft iets gedaan voor buurt*	44	46	44	-	-
Matig tot zeer ernstig eenzaam	44	52	46	47	40
Tamelijk zwaar, zeer zwaar tot overbelast door mantelzorg	11	13	11	14	11
Krijgt mantelzorg	-	16	16	-	13
Doet vrijwilligerswerk	29	32	30	25	33
Redenen geen vrijwilligerswerk:					
- Kan er geen tijd voor vrijmaken	40	-	40	-	-
- Besteedt tijd liever anders	23	-	23	-	-
- Wil er niet aan vast zitten	20	-	20	-	-
Krijgt Wmo-hulp	-	23	23	-	-

*In afgelopen 12 maanden

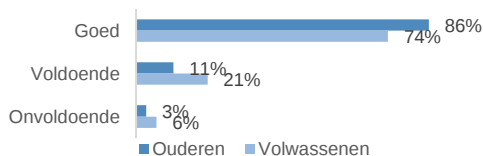
11. Oost west, thuis best?

Woonsituatie en gezonde leefomgeving

Het prettig voelen in je woning en vanuit de omgeving weinig hinder ervaren, dragen bij aan een goede gezondheid. De fysieke leefomgeving gaat zowel om de omgeving binnen- als buitenshuis. Zie je jezelf oud worden in je huidige woning? Voldoende groen in de buurt kan uitnodigen tot gezond gedrag. Hinder door geluid of geur kan juist een negatief effect hebben op gezondheid en zelfs tot slaapverstoring leiden. Daarnaast kan aanhoudend warm weer gezondheidsrisico's met zich meebrengen, daarom is het belangrijk om verkoeling te kunnen vinden in of rondom je huis. Het hoofdstuk "Oost west, thuis best" bespreekt tevredenheid over woning en groen in de buurt, de mate van geluidshinder en eventuele slaapverstoring hierdoor en ook gezondheidsklachten wegens zomerhitte. Daarnaast is bij *ouderen levensloopbestendig wonen uitgevraagd en bij volwassenen geurhinder*.

Twents oordeel over woning goed

Ruim 77% van de Twentenaren beoordeelt hun woning met een 8 of hoger. Ouderen geven minder vaak een onvoldoende voor hun huis dan volwassenen, zoals te zien is in figuur 11.1.

Figuur 11.1 Oordeel woning - naar leeftijd

Ruim 383.000 Twentenaren beoordeelen hun woning met een 8 of hoger

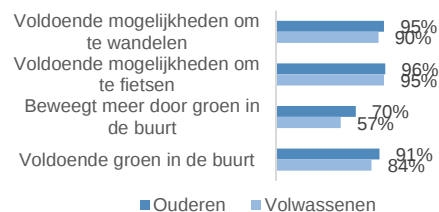
Levensloopbestendig wonen voor ouderen

Er is gevraagd aan 65+'ers of ze vinden dat hun woning geschikt is om ouder in te worden. 25% van de ouderen vindt de woning niet geschikt om ouder in te worden; daarvan wil 13% naar een andere woning verhuizen. Aan deze mensen is gevraagd aan welke kenmerken de nieuwe woning moet voldoen. De drie meest genoemde eisen zijn: woning moet gelijkvloers zijn (86%), woning moet dichtbij voorzieningen liggen (72%) en woning moet twee slaapkamers hebben (69%). 11% van de Twentenaren vindt de woning niet geschikt om ouder in te worden en wil op een later moment aanpassingen aan het huis doen. De volgende drie kenmerken worden het vaakst genoemd die problemen kunnen opleveren bij het langer thuis blijven wonen: trappen in huis (83%), onderhoud van het huis of tuin is te zwaar (51%) en geen steunen/beugels in de badkamer of toilet (31%).

86% van de Twentenaren vindt dat er voldoende groen in de buurt is

92% van de Twentenaren vindt dat er genoeg wandelmogelijkheden en 95% vindt dat er genoeg fietsmogelijkheden in de buurt zijn.

Uit onderzoek is bekend dat mensen die in een groene buurt wonen zich gezonder voelen¹⁷. Daarnaast stimuleert een groene omgeving tot bewegen¹⁸. Wanneer de buurt groen is, geeft 60% van de Twentenaren aan meer te bewegen (zie figuur 11.2).

Figuur 11.2 Oordeel over groen en beweegmogelijkheden in buurt - Twente totaal

Meeste geluidshinder door brommers en scooters

Blootstelling aan (ongewenst) geluid kan uiteenlopende effecten op de gezondheid hebben, zoals hinder en slaapverstoring, maar ook gehoorbeschadiging. De effecten van geluid op de gezondheid zijn gedeeltelijk afhankelijk van de eigenschappen van het geluid, zoals intensiteit, frequentie (toonhoogte) en duur. Meer dan de helft van de Twentenaren (56%) ervaart op één of meer gebieden geluidshinder. Twentenaren hebben het meeste last van brommers en scooters (37%), dit is hetzelfde als in 2016.

Twentenaren met een hoge SES hebben minder last van geluidshinder, geen verschil voor geleterdheid

Figuur 11.3 Last van geluidshinder - naar SES

Van de geluidsbronnen zorgen brommers/scooters (23%), buren (19%) en wegverkeer <50km/u (17%) vanwege hun geluid voor de meeste slaapverstoring. In totaal geeft 37% van de Twentenaren aan slaapverstoring te ervaren door één of meer bronnen. Volwassenen ervaren vaker slaapverstoring (39%) dan ouderen (32%).

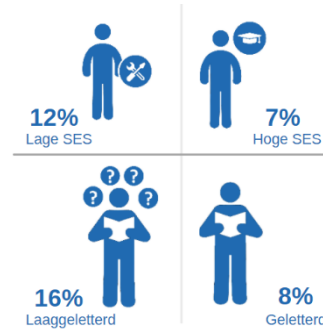
Barbecue/vuurkorf of terrashaard meest genoemde bron van geurhinder

Aan de volwassenen is gevraagd of ze in de afgelopen twaalf maanden geurhinder hebben ervaren. Hiervan zegt 44% dat ze geurhinder hebben ervaren. 45% van de vrouwen en 42% van de mannen geven aan geurhinder te ervaren. De drie meest genoemde bronnen zijn: barbecue/vuurkorf of terrashaard (22%), open haard/allesbrander (20%) en riolering/zuivering (18%).

Vrouwen meer last van gezondheidsklachten door de hitte

De zomers van 2018, 2019 en 2020 staan in de top zes warmste zomers in Nederland ooit gemeten¹⁹. Veel mensen ervaren hitte als een welkome periode van terras- en strandbezoek, voor anderen kan aanhoudende hitte juist vervelende gevolgen hebben voor hun gezondheid. Aanhoudend warm weer vormt vooral een gezondheidsrisico voor ouderen, chronisch zieken en mensen met overgewicht. Ook mensen die niet goed voor zichzelf kunnen zorgen hebben op warme dagen meer aandacht van anderen nodig om voldoende te drinken en koel te blijven. 9% van de Twentenaren heeft aangegeven afgelopen zomer gezondheidsklachten van de hitte te hebben ondervonden. Vrouwen (11%) hebben vaker gezondheidsklachten ondervonden van de hitte dan mannen (6%).

Lage SES en risicogroep laaggeletterdheid ervaren meer gezondheidsklachten door hitte

Figuur 11.4 Gezondheidsklachten door hitte - naar SES en mate geletterdheid

Tijdens aanhoudend warm weer kan het prettig zijn om verkoeling te vinden binnen in de woning. Van de Twentenaren geeft 53% aan goede verkoeling, 25% voldoende verkoeling en 22% onvoldoende verkoeling te kunnen vinden binnenshuis. Aan de Twentenaren is ook gevraagd of er verkoeling in de tuin of buurt gevonden kan worden bij aanhoudende hitte. 46% zegt dit goed te kunnen vinden, 25% voldoende en 29% onvoldoende.

Risicogroep laaggeletterdheid kan minder goed verkoeling vinden binnenshuis, geen verschil naar SES

Figuur 11.5 Verkoeling kunnen vinden binnenshuis - naar mate geletterdheid

Tabel 11.1 Samenvatting belangrijkste cijfers hoofdstuk 11 "Oost west, thuis best?"

	Volwassenen %	Ouderen %	Twente %	2016 %	Nederland %
Tevredenheid woning ≥ 8	74	86	77	76	-
Vindt woning geschikt om ouder in te worden	-	63	63	-	-
Voldoende groen in de buurt	84	91	86	-	-
Geluidshinder door:	57	52	56	45	-
- Brommer/scooter	37	38	37	32	-
- Buren	30	18	27	24	-
- Verkeer <50 km/per uur	28	30	28	24	-
Slaapverstoring door geluidshinder	39	32	37	-	30
- Brommers/scooters	23	23	23	-	21
- Buren	21	11	19	-	19
- Verkeer <50 km per uur	17	16	17	-	17
Geurhinder door:	44	-	44	-	-
- Barbecue, vuurkorf of terrashaard	22	-	22	-	-
- Open haard, allesbrander	20	-	20	-	-
- Riolering, zuivering	18	-	18	-	-
Gezondheidsklachten wegens zomerhitte	8	11	9	-	-
Kan verkoeling vinden binnenshuis	50	62	53	-	-
Kan verkoeling vinden in tuin of buurt	43	54	46	-	-

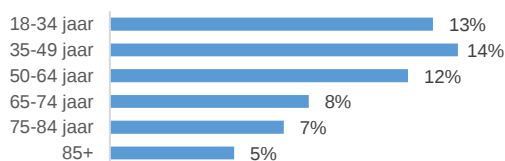
12. Gezond rondkomen

Financiële problemen en noodzakelijke uitgaven

Het kunnen rondkomen draagt bij aan de kwaliteit van leven en heeft daarmee een positief effect op gezondheid. De gezondheidssituatie van mensen die goed kunnen rondkomen is anders dan van mensen die financiële problemen hebben. Armoede en gezondheid beïnvloeden elkaar op verschillende manieren. Aan de ene kant hebben mensen met financiële problemen vaker te maken met chronische stress, een ongezonde leefstijl of chronische ziekten²⁰. Aan de andere kant kunnen mensen soms door gezondheidsproblemen minder werken, wat leidt tot minder inkomen. Vaak gaat het bij financiële problematiek om een cirkel die moeilijk te doorbreken is, omdat er op meerdere levensdomeinen problemen zijn. Het (gezondheids-)potentieel voor verbetering is dan ook groot bij mensen die moeite hebben met rondkomen of schulden hebben²¹. In dit hoofdstuk is in kaart gebracht in hoeverre inwoners van Twente moeite hebben met rondkomen. Ook is gekeken of zij in staat zijn onverwachte noodzakelijke uitgaven te doen.

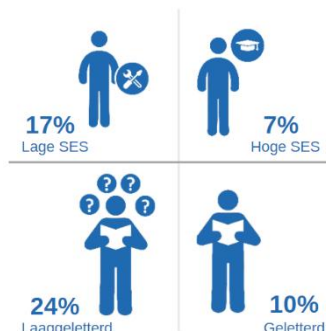
Minder mensen moeite met rondkomen van het huishoudinkomen

11% van de Twentenaren heeft de afgelopen twaalf maanden moeite gehad om rond te komen van het huishoudinkomen (zie tabel 12.1). Dit is een afname ten opzichte van 2016, toen lag het Twentse percentage op 17%. Het landelijk gemiddelde is 13%. Er is bijna geen verschil tussen mannen en vrouwen. Volwassenen (13%) geven gemiddeld vaker aan moeite te hebben met rondkomen, dan ouderen (7%). Moeite moet rondkomen naar leeftijd is te zien in figuur 12.1.

Figuur 12.1 Moeite met rondkomen van het huishoudinkomen - naar leeftijd

Lage SES en risicogroep laaggeletterdheid meer moeite met rondkomen van het huishoudinkomen

Figuur 12.2 Moeite met rondkomen van huishoudinkomen - naar SES en mate geletterdheid

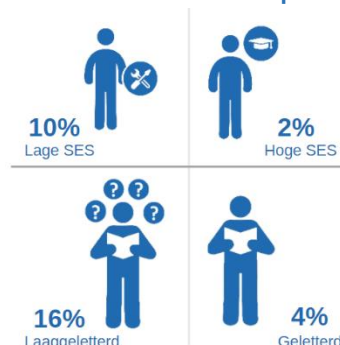
5% van de volwassenen heeft financiële problemen

5% van de Twentse volwassenen geeft aan financiële problemen te ervaren. Hierin bestaat weinig verschil tussen mannen en vrouwen. 6% van de mannen heeft financiële problemen, tegenover 4% van de vrouwen.

Ruim 124.600 Twentenaren hebben geen €1000,- voor onverwachte uitgaves

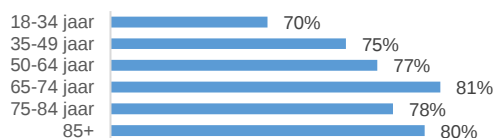
Lage SES en risicogroep laaggeletterdheid ervaren meer financiële problemen

Figuur 12.3 Financiële problemen - naar SES en mate geletterdheid

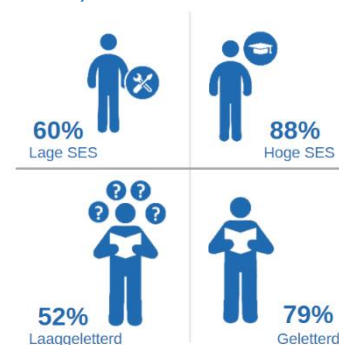
Mogelijkheid noodzakelijke uitgave €1000,-

75% van de Twentenaren is in staat om onverwachts een noodzakelijke uitgave van €1000,- te doen, zonder daarvoor schulden te maken of een lening aan te gaan. Tussen mannen en vrouwen zit een verschil: 78% van de mannen en 73% van de vrouwen geeft aan in staat te zijn deze onverwachte uitgave te doen. Deze mogelijkheid naar leeftijd is te zien in figuur 12.4.

Figuur 12.4 In staat om noodzakelijk uitgave van € 1000,- te doen - naar leeftijd

Lage SES en risicogroep laaggeletterdheid vaker geen mogelijkheid tot onverwachte uitgave van €1000,-

Figuur 12.5 Geen mogelijkheid onverwachte uitgave van € 1000,- - naar SES en mate geletterdheid

Tabel 12.1 Samenvatting belangrijkste cijfers hoofdstuk 12 "Gezond rondkomen"

	Volwassenen %	Ouderen %	Twente %	2016 %	Nederland %
Afgelopen 12 maanden moeite met rondkomen van het huishoudinkomen	13	7	11	17	13
Financiële problemen	5	-	5	-	-
Mogelijkheid noodzakelijke uitgave 1000 euro	74	80	75	-	-

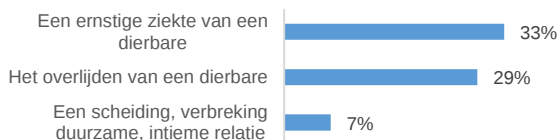
13. Ingrijpende gebeurtenissen

Ervaringen met negatieve levensgebeurtenissen

Iedereen maakt in het leven wel één of meerdere heftige gebeurtenissen mee die je bij blijven. Bijvoorbeeld het overlijden van een dierbaar persoon, een (ernstige) ziekte of een ongeval. Maar denk hierbij eveneens aan geweld of ongewenst gedrag. Dit kan ook thuis gebeuren. In dit hoofdstuk worden daarom verschillende ingrijpende gebeurtenissen besproken, met speciale aandacht voor huiselijk geweld onder volwassenen en ouderen, en ongewenste seksuele handelingen onder volwassenen.

Een ernstige ziekte van een dierbare is de meest voorkomende ingrijpende gebeurtenis

Aan volwassenen in Twente is gevraagd of ze bepaalde ingrijpende gebeurtenissen hebben meegemaakt (zie tabel 13.1). 55% van de volwassenen geeft aan weleens een ingrijpende gebeurtenis meegemaakt te hebben. Bij mannen is dit 55% en bij vrouwen ook. De meest voorkomende gebeurtenis is een ernstige ziekte van een dierbare (33%) en op de tweede plaats komt het overlijden van een dierbare (29%) en op de tweede plaats komt het overlijden van een dierbare (29%), zie figuur 13.1.

Figuur 13.1 Meest voorkomende ingrijpende gebeurtenissen - volwassenen

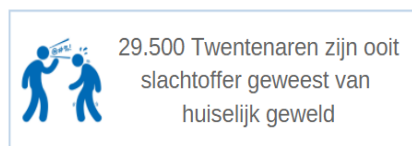
Volwassenen met risico op laaggeletterdheid hebben vaker een ernstige ziekte van zichzelf meegemaakt, geen verschil voor SES

Figuur 13.2 Ernstige ziekte van zichzelf meegemaakt - naar mate geletterdheid

Huiselijk geweld volwassenen voornamelijk geestelijk geweld

Huiselijk geweld gaat om geestelijk of lichamelijk geweld, ongewenste seksuele toenadering en seksueel misbruik. In de vragenlijst is dit geweld omschreven als geweld dat door iemand uit de huiselijke kring plaatsvindt. Dus door iemand uit het gezin, een familielid, of iemand die vaak bij je thuis komt. 8% van de volwassenen is ooit slachtoffer geweest van huiselijk geweld en 1% is in de afgelopen twaalf maanden slachtoffer geweest van huiselijk geweld. Onder slachtoffers van huiselijk geweld, wordt geestelijk geweld het vaakst gerapporteerd (73%). Daarna volgt lichamelijk geweld (59%), ongewenste seksuele toenadering (20%) en seksueel misbruik (11%). 6% van de Twentse volwassenen is ooit gedwongen tot seksuele handelingen die hij/zij niet wilde. Bij mannen is dit 2% en bij vrouwen is dit 10%.

Ook huiselijk geweld bij ouderen

Bij ouderen is naar huiselijk geweld gevraagd, onder de noemer "ingrijpende gebeurtenissen in de thuissituatie". Het gaat om negatieve gebeurtenissen die zijn aangedaan door gezinsleden, familieleden, partners, huisvrienden of personen van wie men afhankelijk is, zoals zorgverleners of mantelzorgers. Bij nare gebeurtenissen gaat het bijvoorbeeld om lichamelijk geweld, financiële benadeling of beperking van de vrijheid. 8% van de ouderen geeft aan het afgelopen jaar slachtoffer te zijn geweest van huiselijk geweld. Het meest gerapporteerd wordt psychisch geweld; 6% van de ouderen geeft aan hiervan slachtoffer te zijn geweest in de afgelopen twaalf maanden.

Tabel 13.1 Samenvatting belangrijkste cijfers hoofdstuk 13 "Ingrijpende gebeurtenissen"

	Volwassenen %	Ouderen %	Twente %	2016 %	Nederland %
Geen ingrijpende gebeurtenissen meegemaakt	45	-	45	-	-
Meer dan één ingrijpende gebeurtenis meegemaakt	55	-	55	-	-
Meest voorkomende ingrijpende gebeurtenissen		-		-	-
- Een ernstige ziekte van een dierbare	33	-	33	-	-
- Het overlijden van een dierbare	29	-	29	-	-
- Een scheiding, verbreking duurzame, intieme relatie	7	-	7	-	-
Is ooit gedwongen tot seksuele handelingen die hij/zij niet wilde	6	-	6	-	-
Ooit slachtoffer geweest huiselijk geweld	8	-	8	7	-
Afgelopen jaar slachtoffer geweest van huiselijk geweld	1	-	1	1	-
- Geestelijk geweld	73	-	73	84	-
- Lichamelijk geweld	59	-	59	49	-
- Ongewenste seksuele toenadering	20	-	20	14	-
- Seksueel misbruik	11	-	11	18	-
Ouderenmishandeling afgelopen jaar	-	8	8	5	6

14. Gevolgen corona

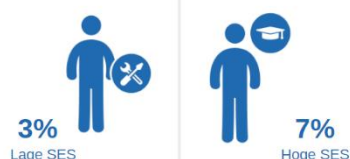
Impact van corona op het dagelijks leven

De coronacrisis begon in maart 2020. Vanaf deze periode zijn er vele veranderingen in de maatschappij opgetreden die van invloed zijn op de gezondheid. Dit hoofdstuk kijkt naar hoe ernstig ziek Twentenaren zijn geweest door corona en hoe corona invloed heeft gehad op het leven en (gezond) gedrag van Twentenaren. Zoals in het inleidende hoofdstuk is omschreven is deze Gezondheidsmonitor uitgevoerd in het najaar van 2020. Tijdens deze periode is het coronabeleid flink aangescherpt met maatregelen, omdat vanaf september het aantal besmettingen fors toenam²². Het is raadzaam om deze veranderingen in acht te nemen bij het interpreteren van de resultaten.

2% van de Twentenaren geeft aan het coronavirus te hebben gehad

In de periode van september tot en met december 2020 gaf 2% van de Twentenaren aan het coronavirus te hebben gehad, bevestigd met een positieve test. 5% van de Twentenaren had wel een vermoeden het coronavirus te hebben gehad, maar dit is niet bevestigd met een test. Het resterende percentage (93%) vermoedt het coronavirus niet te hebben gehad.

Hoge SES vermoedt vaker corona te hebben gehad, geen verschil naar mate geletterdheid

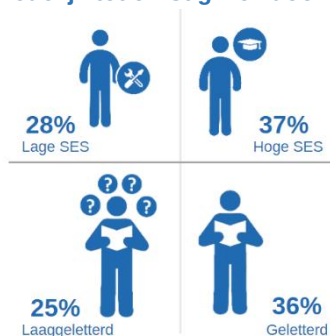

Figuur 14.1 Vermoedelijk besmet, maar niet getest - naar SES

35% voelde zich redelijk tot ernstig ziek door het coronavirus

Van de Twentenaren die besmet zijn geweest met het coronavirus voelde 35% zich redelijk tot ernstig ziek. Vrouwen (41%) gaven vaker aan redelijk tot ernstig ziek te zijn geweest door het virus dan mannen (28%). En volwassenen (39%) vaker dan ouderen (19%).

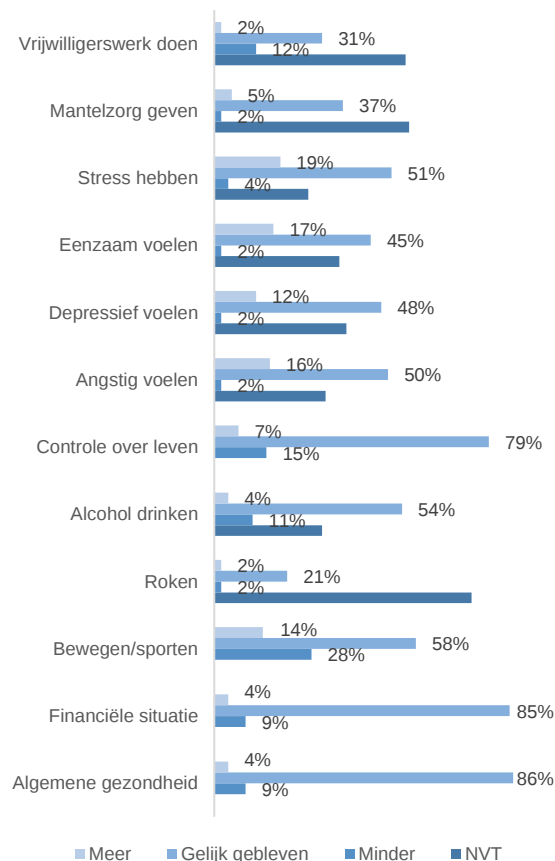
Hoge SES en geletterden voelden zich vaker redelijk tot ernstig ziek door het coronavirus

Figuur 14.2 Redelijk tot ernstig ziek gevoeld - naar SES en mate geletterdheid

Invloed van de coronacrisis

In de Gezondheidsmonitor is voor verschillende onderwerpen gevraagd of het coronavirus heeft gezorgd voor een afname, een toename of geen verandering van bepaald gedrag of bepaalde situaties. Figuur 14.3 weergeeft de resultaten van de invloed van de coronacrisis.

Figuur 14.3 Invloed van de coronacrisis - Twente totaal

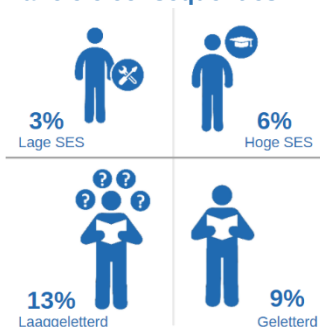
Algemene gezondheid voor 86% van de Twentenaren gelijk gebleven

Waar voor het grootste deel van de Twentenaren (86%) de coronacrisis geen invloed heeft gehad op hun gezondheid, geeft 9% van de Twentenaren aan een negatieve invloed en 4% een positieve invloed te hebben ervaren.

9% van de Twentenaren is financieel achteruit gegaan

Het grootste deel van de Twentenaren (85%) geeft aan dat de coronacrisis geen invloed heeft gehad op hun financiële situatie. 9% is er financieel op achteruit gegaan en 6% heeft een positieve invloed op zijn of haar financiële situatie ervaren. Mannen zijn er vaker (8%) financieel op vooruit gegaan dan vrouwen (4%). Financiële vooruitgang door corona wordt meer door volwassenen (7%) ervaren dan door ouderen (2%). Tegelijkertijd geven meer volwassenen (11%) dan ouderen (4%) aan een slechtere financiële situatie te ervaren.

Risicogroep laaggeletterdheid vaker negatieve financiële consequenties

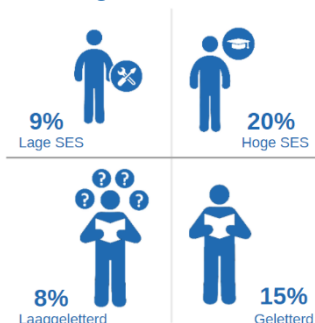

Figuur 14.4 Slechtere financiële situatie door coronacrisis - naar SES en mate geletterdheid

Ruim een kwart van de Twentenaren is minder gaan bewegen

Van de Twentse inwoners is ongeveer 28% minder gaan sporten of bewegen tijdens de coronacrisis. Voor 58% van de mensen is er niets veranderd en 14% geeft aan meer te zijn gaan bewegen. Van de ouderen is ongeveer 7% meer gaan sporten of bewegen, terwijl 16% van de volwassenen dit aangeeft.

Hoge SES en geletterden zijn meer gaan sporten of bewegen

Figuur 14.5 Meer gaan sporten of bewegen tijdens coronacrisis - naar SES en mate geletterdheid

15% van de Twentenaren ervaart minder controle over leven

15% van de Twentenaren geeft aan minder en 7% geeft aan meer controle te hebben over hun leven door de coronacrisis. Bij 79% was er geen verandering.

Hoge SES vaker minder controle over eigen leven, geen verschil naar mate geletterdheid

Figuur 14.6 Minder controle over leven tijdens coronacrisis - naar SES

Bij helft van de Twentenaren geen verandering in gevoelens van angst

De coronacrisis heeft voor sommige Twentenaren (16%) bijgedragen aan het feit dat zij zich angstiger voelen dan voorheen. Bij 50% had de coronacrisis hier geen invloed op en bij 2% waren er minder gevoelens van angst. Vrouwen (20%) zijn vaker angstiger geworden dan mannen (12%).

Dit geldt ook voor de risicogroep laaggeletterdheid. Zij zijn vaker angstiger door de coronacrisis (23%) dan Twentenaren zonder risico op laaggeletterdheid (15%).

17% van de Twentenaren is vaker eenzaam

17% van de Twentenaren geeft aan zich eenzamer te voelen door de coronacrisis. Het aantal Twentenaren dat zich door de coronacrisis minder eenzaam voelde is 2%. Volwassenen (18%) voelen zich vaker eenzaam door de crisis dan ouderen (13%).

Risicogroep laaggeletterdheid voelt zich vaker eenzaam, geen verschil naar SES

Figuur 14.7 Eenzamer tijdens coronacrisis - naar mate geletterdheid

1 op de 5 Twentenaren ervaart meer stress

19% van de Twentenaren heeft meer stress ervaren door de coronacrisis. 4% heeft minder stress ervaren en voor 51% vond hierin geen verandering plaats. Vrouwen (22%) voelen zich vaker meer gestrest ten gevolge van de coronacrisis dan mannen (16%). En volwassenen (23%) vaker dan ouderen (9%).

Hoge SES ervaart meer stress, geen verschil naar mate geletterdheid

Figuur 14.8 Meer stress tijdens coronacrisis - naar SES

Tabel 14.1 Samenvatting belangrijkste cijfers hoofdstuk 14 "Gevolgen corona"

	Volwassenen %	Ouderen %	Twente %	2016 %	Nederland %
Heeft u het coronavirus gehad?					
- Ja, dit is bevestigd met een test	2	1	2	-	2
- Ja, ik denk het wel, maar niet getest	6	2	5	-	6
- Nee, ik denk het niet	92	97	93	-	92
Heeft zich redelijk tot ernstig ziek door het coronavirus (onder de mensen die corona hebben gehad)	39	19	35	-	37
Veranderingen door coronacrisis					
Algemene gezondheid					
- Beter	6	1	4	-	6
- Niet veranderd	84	93	86	-	84
- Slechter	10	6	9	-	12
Financiële situatie					
- Beter	7	2	6	-	6
- Niet veranderd	82	95	85	-	82
- Slechter	11	4	9	-	12
Bewegen / sporten					
- Meer	16	7	14	-	14
- Niet veranderd	55	68	58	-	53
- Minder	29	25	28	-	31
Controle over mijn leven hebben					
- Meer	8	3	7	-	7
- Niet veranderd	76	87	79	-	69
- Minder	16	10	15	-	22
Angstig voelen					
- Meer	17	13	16	-	18
- Niet veranderd	49	51	50	-	42
- Minder	2	2	2	-	3
Eenzaam voelen					
- Meer	18	13	17	-	19
- Niet veranderd	45	48	45	-	39
- Minder	2	2	2	-	2
Stress hebben					
- Meer	23	9	19	-	23
- Niet veranderd	50	52	51	-	44
- Minder	4	3	4	-	4

Bronvermelding

1. De Greef, M. & Stichting Lezen en Schrijven. (2012, september). Ontwikkeling taalmeter: Diagnosticeren van laaggeletterdheid. Deskresearch taaldiagnostiek voor volwassenen en ontwikkeling schaal laaggeletterdheid. Arteduc. http://www.arteduc.nl/PDF/Eindrapportage_Ontwikkeling_Taalmeter_Arteduc_08-10-12.pdf
2. Voedingscentrum. (z.d.). Gezond eten met de Schijf van Vijf. Geraadpleegd op 20 april 2021, van <https://www.voedingscentrum.nl/nl/gezond-eten-met-de-schijf-van-vijf.aspx>
3. Voedingscentrum. (z.d.). Schijf van Vijf-vak: groente en fruit. Geraadpleegd op 20 april 2021, van <https://www.voedingscentrum.nl/nl/gezond-eten-met-de-schijf-van-vijf/wat-staat-er-in-de-vakken-van-de-schijf-van-vijf/groente-en-fruit.aspx>
4. Voedingscentrum. (z.d.). Gezond eten met de Schijf van Vijf. Geraadpleegd op 20 april 2021, van <https://www.voedingscentrum.nl/nl/gezond-eten-met-de-schijf-van-vijf.aspx>
5. Gezondheidsraad. (2015). Richtlijnen goede voeding 2015. <https://www.gezondheidsraad.nl/documenten/adviezen/2015/11/04/richtlijnen-goede-voeding-2015>
6. Trimbos-instituut. (2018). Factsheet riskant alcoholgebruik in Nederland. <https://www.trimbos.nl/docs/bd1d5260-16d8-4d3f-a151-09f983d61d4c.pdf>
7. Trimbos-instituut. (2018). Factsheet riskant alcoholgebruik in Nederland. <https://www.trimbos.nl/docs/bd1d5260-16d8-4d3f-a151-09f983d61d4c.pdf>
8. Hersenstichting. (z.d.). Slaap. Geraadpleegd op 19 april 2021, van <https://www.hersenstichting.nl/dit-doen-wij/voorlichting/gezonde-hersenen/slaap/>
9. Leone, S., Van der Poel, A., Beers, K., Rigter, L., Zantinge, E., & Savelkoul, M. (2018). Slechte slaap: een probleem voor de volksgezondheid. Utrecht: Trimbos Instituut, Netherlands Institute of Mental Health and Addiction.
10. Hersenstichting. (z.d.-a). Ontspanning. Geraadpleegd op 19 april 2021, van https://www.hersenstichting.nl/dit-doen-wij/voorlichting/gezonde-hersenen/ontspanning/?gclid=EA1a1QobChMik6er6OXD8AIVkvlRCh06UgusEAMYASAAEgKUpfD_BwE
11. Rademakers, J. (2014). Kennissynthese: gezondheidsvaardigheden: niet voor iedereen vanzelfsprekend.
12. Van der Heide, I., & Rademakers, J. (2015). Laaggeletterdheid en gezondheid. Stand van zaken. Utrecht: Nivel.
13. De Greef, M. & Stichting Lezen en Schrijven. (2012, september). Ontwikkeling taalmeter: Diagnosticeren van laaggeletterdheid. Deskresearch taaldiagnostiek voor volwassenen en ontwikkeling schaal laaggeletterdheid. Arteduc. http://www.arteduc.nl/PDF/Eindrapportage_Ontwikkeling_Taalmeter_Arteduc_08-10-12.pdf
14. Huber, M., Knotnerus, J. A., Green, L., van der Horst, H., Jadad, A. R., Kromhout, D., ... & Smid, H. (2011). How should we define health?. Bmj, 343.
15. Cijferapportage Privé-valongevallen bij ouderen 2018 | Valpreventie. (z.d.). VeiligheidNL. Geraadpleegd op 19 april 2021, van <https://www.veiligheid.nl/valpreventie/feiten-cijfers/cijferapportage-valongevallen-ouderen-65--in-priv--sfeer--2018>
16. Trimbos-Instituut. (2014). Slaap- en kalmeringsmiddelen. De antwoorden. <https://www.trimbos.nl/docs/3673df13-d142-402b-9e77-1294ca421bf0.pdf> 13e ongewijzigde druk
17. Maas, J., Verheij, R. A., Groenewegen, P. P., De Vries, S., & Spreeuwenberg, P. (2006). Green space, urbanity, and health: how strong is the relation?. Journal of Epidemiology & Community Health, 60(7), 587-592.
18. Wageningen University & Research. (z.d.). Effect van natuur op gezondheid. Geraadpleegd op 19 april 2021, van <https://www.wur.nl/nl/Dossiers/dossier/Effect-van-natuur-op-gezondheid.htm>
19. KNMI - Zomer 2020: (juni, juli, augustus). (z.d.). KNMI. Geraadpleegd op 8 juni 2021, van <https://www.knmi.nl/nederland-nu/klimatologie/maand-en-seizoensoverzichten/2020/zomer>
20. RIVM. (z.d.). Feiten en cijfers over de relatie tussen armoede en gezondheid. Loketgezondleven.nl. Geraadpleegd op 19 april 2021, van <https://www.loketgezondleven.nl/gezondheidsthema/armoede-schulden-en-gezondheid/relatie-armoede-en-gezondheid>
21. Plantinga, A., Zeelenberg, M., & Breugelmans, S. M. (2018). Effecten van armoede op voelen, denken en doen.
22. Ontwikkeling COVID-19 in grafieken. (z.d.). RIVM. Geraadpleegd op 8 juni 2021, van <https://www.rivm.nl/coronavirus-covid-19/grafieken>

Meer weten?

EMAIL
info@ggdtwente.nl

WEBSITE
twentsegezondheidsverkenning.nl

Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020 - Twents tabellenboek

Gezondheid, welzijn en leefstijl van Volwassenen en Ouderen

Uitgave:

GGD Twente, stafafdeling

053 487 68 00

onderzoek@ggdtwente.nl

Dit tabellenboek is een bijlage bij het rapport: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020.

Gegevens en onderzoeksresultaten zijn (binnenkort) digitaal beschikbaar via: www.twentsegezondheidsverkenning.nl

©2021, versie 1, GGD Twente, Enschede. Auteursrechten voorbehouden. Overname van dit rapport of gedeelten daaruit is toegestaan mits de

Leeswijzer

- De gepresenteerde cijfers zijn met behulp van weegfactoren gecorrigeerd voor de werkelijke bevolkingsopbouw in Twente voor wat betreft leeftijd, geslacht, burgerlijke staat, herkomst, huishoudgrootte en inkomen.
- Percentages zijn afgerond naar hele getallen. Hierdoor kan een totaal een enkele keer boven de 100% uitkomen.
- De pijlen/tekens voor de 2016- en Nederland-kolom laten zien of het gevonden verschil tussen twee groepen statistisch significant is.
  - * Een pijl/teken voor het 2016-totaal percentage betekent dat Twente in 2020 significant verschilt van het totaal van
  - * Een pijl/teken voor het Nederland-totaal percentage betekent dat Twente in 2020 significant verschilt van

Achtergrond

In het najaar van 2020 is in Twente de Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen uitgevoerd. Dit is een vragenlijstonderzoek dat de GGD iedere vier jaar uitvoert in opdracht van de Twentse gemeenten. De vragen in het onderzoek gaan over onderwerpen die te maken hebben met onze brede gezondheid. De resultaten van het onderzoek kunnen gemeentelijk gezondheidsbeleid onderbouwen of de koers ervan bepalen voor de komende tijd. Er wordt in deze Gezondheidsmonitor een onderscheid gemaakt tussen twee leeftijdsgroepen: mensen van 18 tot en met 64 jaar (volwassenen) en mensen van 65 jaar en ouder (ouderen). De opzet van dit onderzoek is in grote lijnen hetzelfde als in voorgaande jaren. Dit tabellenboek gaat over heel Twente.

Legenda tabellenboek

- Geen informatie beschikbaar
- ▲ Twente significant hoger dan...
- ▼ Twente significant lager dan...

Algemene informatie	3
Toelichting onderzoek en interpretatie van de resultaten	
Gezond van lijf en leden	5
Fysieke gezondheid	
Beweeg je fit	6
Lichamelijke activiteit	
Weet wat je eet	6
Voeding en vocht	
Genieten of gewoonte	7
Alcohol, roken, drugs en gehoor	
Tijd om op te laden	8
Slaap en ontspanning	
<i>Willen Twentenaren hun leefstijl aanpassen?</i>	9
Vaardigheid voor gezondheid	9
Gezondheidsvaardigheden, risico op laaggeletterdheid en digitale vaardigheden	
Levenskracht	10
Welbevinden en kijk op het leven	
Zelf doen	12
Functionele en huishoudelijke beperkingen	
Samen ben je niet alleen	13
Sociale verbinding en zorgen voor elkaar	
Oost west, thuis best?	14
Woonsituatie en gezonde leefomgeving	
Gezond rondkomen	17
Financiële problemen en noodzakelijke uitgaven	
Ingrijpende gebeurtenissen	17
Ervaringen met negatieve levensgebeurtenissen	
Gevolgen corona	19

Algemene informatie

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Aantal ingevulde vragenlijsten	11627	12615	10850	13392	7123	10635	5447	3790	18983	24242	19597	539902
Man	100	0	51	47	47	50	53	51	50	50	50	49
Vrouw	0	100	49	53	53	50	47	49	50	50	50	51
18-34 jaar	28	25	35	0	11	28	32	14	27	26	24	27
35-49 jaar	22	22	30	0	15	20	32	14	24	22	▼ 25	▼ 23
50-64 jaar	26	26	35	0	29	25	25	23	27	26	26	26
65-74 jaar	14	15	0	57	22	17	8	20	14	14	14	▲ 14
75-84 jaar	8	9	0	34	19	8	3	20	7	9	▲ 8	▲ 8
85+	2	3	0	8	5	2	1	8	1	2	2	2

Burgelijke staat

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Burgerlijke staat, in 4 categorieën												
Getrouwd, samenwonend	66	66	65	68	63	64	72	60	67	66	69	64
Niet getrouwd, nooit getrouwd geweest	25	17	27	3	16	24	20	16	22	21	18	23
Gescheiden	5	7	6	7	8	6	6	8	6	6	▼ 6	7
Weduwe, weduwnaar	3	10	1	22	14	6	2	16	5	7	▲ 7	6

Huishoudsamenstelling

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Huishouden met thuiswonende kinderen	32	36	45	3	23	33	44	24	36	34	36	33
Eenoudergezin (woont met kind(eren), maar niet met partner, ouder(s) of andere volwassene(n))	5	7	8	1	5	6	7	5	6	6	6	6
Huishouden zonder thuiswonende kinderen	68	64	55	97	77	67	56	76	64	66	64	67
Alleenwonend (eenpersoonshuishouden)	17	19	14	32	27	16	14	28	17	18	17	▲ 20
Ik woon met een partner (opgeschoond)	61	62	60	66	59	60	68	58	63	61	▼ 66	61

Etniciteit

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Etniciteit in 3 groepen												
Autochtoon	83	80	80	85	78	84	84	68	84	81	82	▲ 76
Niet-westerse migratieachtergrond	8	11	12	3	11	7	8	21	7	10	8	▼ 13
Westerse migratieachtergrond	9	9	8	11	11	9	7	11	9	9	9	▼ 11

Werksituatie													
	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal		Totaal 2016	Totaal NL
Betaalde werkring	65	56	80	6	38	62	79	31	65	61		60	63
Gepensioneerd	23	25	1	88	40	23	10	43	21	24	▲	18	22
Gepensioneerd met baan	1	0	0	3	1	1	1	1	1	1	▲	1	1
Werkloos	2	2	3	0	2	2	2	3	2	2	▼	3	3
Gedeeltelijk werkloos	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0		0	0
Volledig arbeidsongeschikt	4	4	5	1	7	4	2	9	3	4		4	4
Gedeeltelijk arbeidsongeschikt	1	1	1	0	1	1	1	2	1	1		1	1
Bijstand	2	2	2	0	4	1	1	6	1	2	▼	3	2
Fulltime huisvrouw/man	2	13	5	14	13	6	3	14	6	7	▼	11	7
Student	9	8	11	0	5	12	6	5	9	8	▲	6	7

Huishoudinkomen												
				65 jaar en	Lage	Midden		Risicogroep	Geen risicogroep		Totaal	
Inkomen	Man	Vrouw	18-64 jaar	ouder	SES	SES	Hoge SES	laaggeletterd	laaggeletterd	Totaal	2016	Totaal NL
0 tot 20% (max. 18.200 euro)	14	17	15	15	28	10	10	29	13	15	-	14
20 tot 40% (max. 24.200 euro)	18	20	15	31	43	11	9	30	18	19	- ▲	17
40 tot 60% (max. 30.800 euro)	24	22	22	25	13	34	15	21	23	23	- ▲	20
60 tot 80% (max. 39.500 euro)	24	23	25	17	10	30	25	13	25	23	-	22
80 tot 100% (> 39.500 euro)	21	18	22	12	6	14	40	7	22	20	- ▼	24

Opleiding												
	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Hoogst afgeronde opleiding, in 3 categorieën												
Laag (geen opleiding, lager onderwijs, lbo,	26	33	20	56	89	11	2	63	24	29	31	▲ 27
Midden (mbo, havo, vwo)	39	38	44	23	8	82	2	28	40	38	39	▲ 35
Hoog (hbo, wo)	35	29	36	21	3	7	95	9	36	32	30	▼ 38

Gezond van lijf en leden

Ervaren gezondheid

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal		Totaal 2016	Totaal NL
Ervaren gezondheid, in 3 categorieën													
Zeer goed of goed	82	79	84	68	66	83	88	58	84	80	▲	77	79
Gaat wel	16	19	14	28	29	15	10	35	14	17		19	18
Slecht of zeer slecht	3	3	2	4	5	2	2	7	2	3	▼	4	3
Heeft langdurige ziekte(n) of aandoening(en) 6 maanden of langer	29	34	26	46	42	30	24	48	29	31	▼	34	32
Onder de mensen met een beperking...													
Heeft beperking die half jaar of langer duurt	93	96	94	96	96	94	95	97	94	95		-	94
Is (ernstig) beperkt in dagelijks leven vanwege problemen gezondheid	27	35	25	49	46	30	21	55	28	31		-	30

Vergeetachtig (alleen aan ouderen gesteld)

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal		Totaal 2016	Totaal NL
Vindt zichzelf vergeetachtig	46	44	-	45	49	42	38	64	38	45		-	-
Onder mensen die wel eens vergeetachtig zijn...													
Maakt zich zorgen over vergeetachtigheid	37	38	-	37	39	36	33	51	30	37		-	-

Gewicht

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal		Totaal 2016	Totaal NL
Gewicht													
Ondergewicht, ofwel een BMI tot 18,5	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1		2	▼ 2
Gezond gewicht, ofwel een BMI van 18,5 tot 25	43	48	49	37	35	45	56	35	47	46		46	▼ 49
Overgewicht, ofwel een BMI van 25 of hoger	56	50	50	63	64	54	43	64	52	53		52	▲ 49
Obesitas, ofwel een BMI van 30 of hoger	15	18	15	19	23	17	10	24	15	16	▲	15	▲ 15

Coronavirus

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal		Totaal 2016	Totaal NL
Heeft u het coronavirus (gehad)?													
Ja, dit is bevestigd met een test	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2		-	2
Ja, ik denk het wel, maar ik ben niet getest	5	4	6	2	3	4	7	2	5	5		-	▼ 6
Nee, ik denk het niet	93	94	92	97	95	94	91	96	93	93		-	▲ 92
Heeft zich redelijk tot ernstig ziek gevoeld door het coronavirus (onder mensen die corona hebben gehad)	28	41	39	19	28	36	37	25	36	35		-	37

Beweeg je fit

Zitten

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Aantal uur zitten per dag												
Zit minder dan 4 uur per dag	13	15	15	11	17	16	8	17	13	14	-	-
Zit 4-8 uur per dag	41	52	43	59	54	50	36	49	46	47	-	-
Zit meer dan 8 uur per dag	46	33	43	30	30	35	56	34	40	40	-	-

Bewegen

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Is lid van een sportvereniging	36	30	36	23	21	34	42	20	35	33	35	-
Voldoen aan de beweegrichtlijn 2017	54	50	56	41	41	55	59	35	55	52	53	-
Wekelijkse sporter	51	46	54	34	29	49	66	28	52	49	▼ 51	-

Weet wat je eet

Schijf van vijf

Weet u hoe u volgens de Schijf van Vijf zou moeten eten?	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Ja dat probeer ik	39	62	50	53	48	51	53	39	53	51	-	-
Ja, maar gebruik ik niet	45	31	41	26	32	39	40	31	39	38	-	-
Nee	16	7	8	21	20	10	7	30	9	11	-	-
Eet dagelijks fruit	32	47	32	59	42	38	41	42	39	39	37	-
Eet minimaal 5 dagen/week fruit	61	74	63	81	66	66	73	67	68	67	-	-
Eet dagelijks groente	33	43	38	39	28	35	53	33	39	38	▼ 43	-
Eet minimaal 5 dagen/week groente	78	86	81	85	74	82	91	72	84	82	-	-
Eet dagelijks vlees	19	11	17	9	15	16	12	17	14	15	-	-
Eet maximaal 5 dagen/week vlees	61	72	64	75	67	64	70	67	67	67	-	-
Eet minimaal 2x per week vis	25	28	23	37	29	25	27	24	27	26	-	-
Eet dagelijks volkoren producten	47	51	45	62	50	49	51	47	50	49	-	-
Eet minimaal 5 dagen/week volkoren producten	69	71	66	80	70	70	73	65	71	70	-	-
Eet minimaal 2x per week peulvruchten	36	33	34	37	36	32	37	39	34	35	-	-
Eet dagelijks zuivel	59	67	59	76	63	64	65	62	64	63	-	-
Eet minimaal 5 dagen/week zuivel	82	85	81	91	82	85	85	82	84	84	-	-

Vocht (alleen aan ouderen gesteld)

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal		
Drinkt dagelijks 1,5 liter vocht	78	78	-	78	77	78	81	74	80	78	-	-

Genieten of gewoonte

Roken

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal		Totaal 2016	Totaal NL
Roker	20	15	20	9	19	18	11	16	17	17	▼	20	17
Ex-roker	36	33	28	56	43	36	28	41	34	35		33	34
Heeft nooit gerookt	44	52	52	35	37	46	61	42	49	48		46	49
Gebruikt weleens e-sigaret	2	1	2	0	2	2	1	2	2	2		-	2

Alcohol

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal		Totaal 2016	Totaal NL
Drinkt niet, of max. 1 glas per dag (richtlijn RGV 2015)	27	53	36	52	51	39	33	56	38	40	▲	37	▼ 43
Drinker (in afgelopen 12 maanden)	87	74	83	73	68	82	89	63	83	80	▼	83	79
Overmatige drinker (meer dan 14 (m) of 7 (v) per dag)	22	16	19	19	16	20	19	15	19	19		20	▲ 16
Zware drinker (minstens 1x/week meer dan 6(m) of 4(v) per dag)	15	5	12	5	9	11	9	9	10	10		12	▲ 8

Drugs (alleen aan volwassenen gesteld)

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal		Totaal 2016	Totaal NL
Heeft een of meer soorten drugs genomen in afg 12 maand	10	5	8	-	6	9	8	7	8	8		-	-
Heeft softdrugs gebruikt in afg 12 mnd	8	4	6	-	4	7	5	5	6	6		-	-
Heeft harddrugs gebruikt in afg 12 mnd	5	3	4	-	2	4	4	3	4	4		-	-

Gehoorbescherming (alleen aan volwassenen gesteld)

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal		Totaal 2016	Totaal NL
Gebruikt nooit gehoorbescherming	13	20	17	-	15	17	18	17	17	17		-	-

Gebruikt gehoorbescherming op...

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal		Totaal 2016	Totaal NL
Festival, concert of ander groot evenement													
Nee	34	38	36	-	33	38	34	38	36	36		-	-
Ja	25	18	22	-	13	20	29	13	22	22		-	-
Nvt	41	44	42	-	54	42	37	49	42	42		-	-

Discotheek- of cafébezoek												
Nee	49	48	49	-	37	51	52	40	49	49	-	-
Ja	9	7	8	-	5	7	11	9	8	8	-	-
Nvt	41	44	43	-	58	42	37	51	42	43	-	-
Feest van bekende of sportvereniging												
Nee	62	61	62	-	48	64	66	48	63	62	-	-
Ja	4	4	4	-	4	4	6	8	4	4	-	-
Nvt	34	34	34	-	48	33	28	45	33	34	-	-
Het zelf maken van muziek												
Nee	36	40	38	-	32	39	39	34	38	38	-	-
Ja	6	3	4	-	4	3	5	6	4	4	-	-
Nvt	58	57	58	-	63	58	56	60	58	58	-	-
Werk												
Nee	34	47	41	-	31	41	44	35	41	41	-	-
Ja	35	5	20	-	27	22	14	30	19	20	-	-
Nvt	31	47	39	-	42	36	42	35	40	39	-	-
Een ander moment												
Nee	37	47	42	-	37	43	44	42	42	42	-	-
Ja	31	15	23	-	17	24	25	22	23	23	-	-
Nvt	32	38	35	-	46	33	31	36	35	35	-	-

Tijd om op te laden

Slaap

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Hoe vindt u dat u over het algemeen slaapt												
Goed	47	39	44	40	37	42	48	31	45	43	-	-
Redelijk goed	41	47	43	47	46	45	41	49	43	44	-	-
Redelijk slecht	10	11	11	10	13	11	9	14	10	11	-	-
Slecht	2	3	2	3	4	2	2	6	2	2	-	-
Slecht slapen heeft meestal of altijd een negatieve invloed op de dagelijkse activiteiten (bij gehele populatie)	4	4	4	-	7	4	3	11	4	4	-	-
Slecht slapen heeft meestal of altijd een negatieve invloed op de dagelijkse activiteiten (bij mensen die (redelijk) slecht slapen)	34	33	33	-	39	30	29	54	29	33	-	-

Vrije tijd

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Heeft altijd of meestal voldoende tijd om te ontspannen	77	76	72	91	79	77	74	69	78	76	-	-
Vindt het altijd of meestal moeilijk om tijd voor zichzelf vrij te maken	15	18	18	10	14	16	19	15	16	16	-	-
Vindt dat er altijd of meestal een goede balans is tussen dagelijkse werkzaamheden en vrije tijd	72	71	67	85	73	71	70	62	73	71	-	-

Willen Twentenaren hun leefstijl aanpassen?

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Wil op één of meerdere gebieden leefstijl aanpassen	69	70	75	53	62	71	73	65	71	70	-	-
Wil op het volgende gebied leefstijl aanpassen												
Minder alcohol drinken	9	5	8	6	5	8	8	6	7	7	-	-
Stoppen met roken	9	6	9	3	7	8	4	6	7	7	-	-
Meer bewegen / sporten	34	36	40	19	26	36	40	29	36	35	-	-
Gezonder eten	17	18	21	6	13	18	19	18	18	18	-	-
Gewicht verliezen / afvallen	33	38	39	25	30	38	37	29	37	35	-	-
Persoonlijke problemen oplossen	9	10	12	4	8	10	10	12	9	10	-	-
Meer met andere mensen omgaan	9	8	10	6	7	9	10	11	8	9	-	-
Rustiger aandoen	17	18	19	15	18	18	17	19	18	18	-	-
Iets anders	4	4	4	2	3	4	5	3	4	4	-	-

Vaardigheid voor gezondheid

Risico op laaggeletterdheid

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Heeft risico op laaggeletterdheid	13	13	9	24	27	10	4	100	0	13	-	-

Vaardigheden

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Is digitaal niet voldoende vaardig	6	7	3	19	17	4	2	33	3	6	-	-

Is niet voldoende digitaal vaardig op...

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Informatie zoeken op internet												
Nee (kan dit wel)	96	93	98	82	84	97	99	73	97	94	-	-
Ja (kan dit niet)	2	3	1	8	8	1	0	15	1	3	-	-
Niet van toepassing	2	4	1	10	8	2	0	11	2	3	-	-
Internetbankieren												
Nee (kan dit wel)	92	88	96	70	74	93	98	61	94	90	-	-
Ja (kan dit niet)	4	6	2	14	12	3	1	24	2	5	-	-
Niet van toepassing	4	6	2	16	13	3	1	15	4	5	-	-
Online aanvragen doen of afspraken												
Nee (kan dit wel)	94	91	97	78	80	95	98	69	95	92	-	-
Ja (kan dit niet)	3	4	2	10	10	2	1	18	2	4	-	-
Niet van toepassing	3	5	2	11	10	3	1	13	3	4	-	-
Online producten aanschaffen												
Nee (kan dit wel)	89	84	95	62	69	90	98	53	92	87	-	-
Ja (kan dit niet)	5	7	2	15	13	4	1	26	2	6	-	-
Niet van toepassing	6	10	3	23	18	7	1	21	6	8	-	-
E-mailen, chatten, berichten versturen												
Nee (kan dit wel)	94	92	98	78	82	96	99	71	97	93	-	-
Ja (kan dit niet)	3	3	1	10	8	2	1	16	1	3	-	-
Niet van toepassing	3	4	1	12	10	2	0	13	2	4	-	-
Beeldbellen												
Nee (kan dit wel)	83	84	92	59	67	86	95	58	87	84	-	-
Ja (kan dit niet)	5	5	2	14	11	4	1	20	3	5	-	-
Niet van toepassing	11	11	6	27	22	10	3	22	10	11	-	-

Social media gebruiken												
Nee (kan dit wel)	77	77	88	45	64	78	88	53	81	77	-	-
Ja (kan dit niet)	5	5	2	15	11	4	1	20	3	5	-	-
Niet van toepassing	18	18	10	41	26	18	11	26	17	18	-	-

Niveau gezondheidsvaardigheden

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Voldoende	49	52	55	37	37	50	63	15	56	51	-	-
Matig	44	40	41	47	47	45	35	49	41	42	-	-
Onvoldoende	7	7	4	15	16	6	2	35	3	7	-	-

Levenskracht

Geluk

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Mate van geluk												
Onvoldoende	8	8	9	6	11	7	7	19	7	8	7	-
Voldoende	30	33	32	31	32	33	30	37	31	32	33	-
Goed	61	59	59	63	56	60	64	44	62	60	60	-

Angststoornis of depressie

Risico op angststoornis of depressie, in 3 categorieën	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Geen of laag risico	59	50	52	61	49	55	58	34	57	54	55	54
Matig risico	36	44	41	35	43	40	37	51	38	40	38	39
Hoog risico	5	6	7	4	8	5	5	14	5	6	7	6

Stress

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Heeft (heel) veel stress ervaren door...												
Werk	9	9	12	0	4	9	13	6	9	9	-	▼ 11
Studie	2	4	4	0	2	4	3	2	3	3	-	4
Relatie	3	4	4	1	3	4	4	4	4	4	-	▼ 5
Familie	4	7	6	2	6	5	5	7	5	5	-	6
Sociale contacten	3	3	4	1	2	4	4	5	3	3	-	4
Opvoeding	1	2	3	0	1	2	3	3	2	2	-	2
Wonen	3	3	3	1	2	3	3	4	3	3	▼	3
Gezondheid	4	6	6	3	6	5	4	8	5	5	-	▼ 6
Mantelzorg	1	2	2	1	1	2	2	2	2	2	-	2
Geldzaken	5	5	6	1	4	5	5	6	4	5	-	5
Social media	1	1	1	0	1	1	1	2	1	1	-	▼ 1
Iets anders	1	3	2	1	2	2	2	4	2	2	-	2

Heeft in de afgelopen 4 weken (heel) veel stress ervaren	14	17	19	6	13	15	18	17	15	16	-	▼	18

Regie over eigen leven

Regie over eigen leven is...	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal		Totaal 2016	Totaal NL
Onvoldoende	10	11	8	17	18	9	6	30	8	10		9	9
Matig	75	78	78	73	74	78	77	67	78	77	▲	72	▲ 73
Veel	15	11	14	9	8	13	18	4	14	13	▼	19	▼ 18
Veerkracht													
Laag	19	27	22	26	31	22	17	45	20	23		22	-
Gemiddeld	51	52	51	52	47	52	55	43	53	51		52	-
Hoog	30	21	26	23	22	26	28	12	27	25		27	-
Is voldoende weerbaar	81	76	80	74	74	78	82	65	80	78		-	-

Betekenisvol

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal		Totaal 2016	Totaal NL
Vindt het leven zinvol	89	89	89	88	85	90	91	78	91	89	▲	86	-
Heeft een doel in het leven	84	83	84	80	79	84	86	73	85	83		-	-
Heeft vertrouwen in de toekomst	79	78	81	69	71	78	85	63	81	78		-	-

Tolerantie naar LHBTI

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal		Totaal 2016	Totaal NL
Vindt twee vrouwen die met elkaar zoenen (helemaal) niet goed	11	11	9	15	15	11	7	20	9	11		-	-
Vindt twee mannen die met elkaar zoenen (helemaal) niet goed	19	12	13	24	21	16	11	28	14	16		-	-
Vindt een man en een vrouw die elkaar zoenen (helemaal) niet goed	6	7	6	9	8	7	5	10	6	7		-	-
Vindt man die zich vrouw voelt (helemaal) niet goed	13	7	9	13	15	10	6	22	8	10		-	-
Vindt vrouw die zich man voelt (helemaal) niet goed	13	7	9	13	14	10	6	21	8	10		-	-

Zelf doen

Functionele beperkingen

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Heeft minimaal één beperking met horen, zien of mobiliteit	14	18	12	27	31	13	6	42	12	16	17 ▲	14
Heeft gehoorbeperking	5	4	4	8	10	3	2	17	3	5	5	4
Heeft gezichtsbeperking	5	6	5	7	11	4	3	18	4	6	6	5
Heeft mobiliteitsbeperking	7	13	6	21	22	8	3	29	7	10	10	9

Huishoudelijk activiteiten (alleen aan ouderen gesteld)

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Kan 1 of meer HDL activiteiten niet geheel zelfstandig uitvoeren	26	25	-	26	35	20	13	48	19	26	26	-
Kan geen zwaar huishoudelijk werk doen	12	22	-	17	26	11	7	35	11	17	18	-
Kan geen bedden verschonen of opmaken	16	16	-	16	23	11	7	33	11	16	18	-
Kan geen administratie doen	10	19	-	15	21	11	8	39	7	15	14	-
Kan geen kleren wassen en strijken	20	5	-	12	15	10	7	23	8	12	13	-
Kan geen gebruik maken van eigen of openbaar vervoer	6	14	-	10	15	7	4	26	5	10	10	-

Vallen (alleen aan ouderen gesteld)

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Is gevallen in de afgelopen 3 maanden	16	21	-	19	21	17	17	26	16	19 ▼	22	-

Slaap en kalmeringsmiddelen (alleen aan ouderen gesteld)

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Heeft u de afgelopen 2 weken slaap- of kalmeringsmiddelen gebruikt op	6	12	-	9	11	8	8	13	8	9	-	-

Samen ben je niet alleen

In de buurt

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Speelt noaberschap een rol in uw leven												
Ja, een grote rol	24	21	18	34	26	24	17	24	22	22	-	-
Ja, een kleine rol	44	44	44	46	39	45	49	33	46	44	-	-
Nee	22	24	25	17	23	21	25	24	23	23	-	-
Ik ken het woord niet	10	11	13	3	12	11	10	18	10	11	-	-
Is betrokken bij (sommige) mensen in de buurt	78	80	75	90	81	81	75	76	79	79	-	-
Heeft een beetje of veel gedaan voor de buurt in de afg 12 mndn	49	40	44	46	40	45	48	36	46	44	-	-

Eenzaamheid

Eenzaamheid (obv De Jong Gierveld schaal), in 4 categorieën	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Niet eenzaam (score 0-2)	53	55	56	48	46	55	60	32	57	54	▼ 60	53
Matig eenzaam (score 3-8)	37	35	34	41	40	37	32	47	34	36	▲ 32	36
Ernstig eenzaam (score 9-10)	7	6	7	7	9	6	6	14	6	7	6	7
Zeer ernstig eenzaam (score 11)	4	3	3	4	5	3	3	7	3	3	3	4
Is emotioneel eenzaam	27	29	27	29	34	27	23	47	25	28	▲ 21	28
Is sociaal eenzaam	31	26	28	32	35	28	25	46	26	29	27	30

Mantelzorg

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Heeft in afgelopen 12 mndn mantelzorg gegeven	22	32	27	25	25	28	27	21	28	27	▲ 23	▲ 21
Geeft nu mantelzorg	14	21	18	17	17	19	17	13	19	17	17	▲ 14
Mantelzorger (vlg. de definitie: minimaal 3 mndn en/of minimaal 8u pw)	13	20	17	16	16	18	16	12	18	17	▲ 11	▲ 14
Tamelijk zwaar, zeer zwaar tot overbelast als mantelzorger (vlg. de definitie)	11	12	11	13	11	11	12	13	11	11	11	14
Is bekend met mantelzorgondersteuning	69	77	74	74	69	74	77	53	76	74	-	-

Krijgt mantelzorg (alleen aan ouderen gesteld)

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Kreeg in afg 12 mndn mantelzorg	12	20	-	16	21	12	9	33	10	16	▲ 13	-

Vrijwilligerswerk

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016 ▼	Totaal NL ▲
Doet vrijwilligerswerk	31	29	29	32	23	31	35	24	31	30	33	25
Redenen om geen vrijwilligerswerk te doen... (alleen aan volwassenen gesteld)												
De mogelijkheid is nog niet voorbij gekomen	16	13	15	-	13	15	16	13	15	15	-	-
Onbekend waar hij/zij dan precies aan begint	7	4	6	-	5	6	6	10	6	6	-	-
Kan er geen tijd voor vrijmaken	38	42	40	-	30	43	43	27	41	40	-	-
Besteedt tijd liever anders	29	16	23	-	18	22	27	14	24	23	-	-
Wil er niet aan vast zitten	23	17	20	-	18	19	24	15	21	20	-	-
Heeft niets te bieden als vrijwilliger	2	2	2	-	6	1	1	9	1	2	-	-
Andere redenen	17	27	22	-	29	20	19	34	20	22	-	-

Wet maatschappelijke ondersteuning (alleen aan ouderen gesteld)

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Bekendheid Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)												
Ja, ik maak daar gebruik van	18	28	-	23	35	15	10	40	18	23	-	-
Ja, maar ik maak daar geen gebruik van	56	49	-	52	40	61	68	30	60	52	-	-
Nee	27	23	-	24	25	25	22	30	23	24	-	-
Aangevraagde hulp onder Wmo gebruikers												
Maakt gebruik van Wmo: Huishoudelijke hulp	55	67	-	63	65	58	52	70	60	63	-	-
Maakt gebruik van Wmo: Vervoer/regiotaxi	22	30	-	27	30	22	14	32	24	27	-	-
Maakt gebruik van Wmo: Aanpassing in woning	13	12	-	12	12	14	9	13	12	12	-	-
Maakt gebruik van Wmo: Anders	20	17	-	18	18	16	29	17	20	18	-	-

Oost west, thuis best

Slaapverstoring

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Ervaart matig of ernstige slaapverstoring door...												
Wegverkeer >50 km/u	11	12	12	10	13	12	10	20	10	12	-	▲ 10
Wegverkeer <50 km/u	18	16	17	16	17	17	17	21	16	17	-	17
Treinverkeer	7	5	6	6	7	6	5	10	5	6	-	▲ 5
Vliegverkeer	5	3	4	4	5	4	3	9	3	4	-	▼ 9
Brommers/scooters	24	22	23	23	23	23	24	29	22	23	-	▲ 21
Buren	19	18	21	11	17	19	19	21	18	19	-	19
Bedrijven/industrie	5	4	5	4	5	5	4	8	4	5	-	5
Windturbines, windmolens	2	1	2	1	2	2	1	5	1	2	-	1
Ervaart slaaphinder door één of meer bronnen	38	36	39	32	36	37	38	42	36	37	-	▲ 30

Geluidshinder												
	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Ervaart matige of ernstige geluidshinder door...												
Wegverkeer >50 km/u	21	18	19	22	20	18	20	29	18	19	▲ 16	-
Wegverkeer <50 km/u	30	27	28	30	28	27	31	33	28	28	▲ 24	-
Treinverkeer	10	7	9	8	9	8	8	13	8	8	10	-
Vliegverkeer	8	7	8	8	8	8	8	12	7	8	▲ 6	-
Brommers/scooters	39	36	37	38	35	37	40	43	37	37	▲ 32	-
Buren	27	27	30	18	24	27	29	28	27	27	▲ 24	-
Bedrijven en industrie	8	6	7	7	7	7	7	11	6	7	7	-
Windtubines, windmolens	2	2	2	1	3	2	1	5	1	2	-	-
Ervaart geluidhinder op één of meer bronnen	58	54	57	52	51	56	60	59	56	56	-	-
Klachten van hitte												
	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Heeft afgelopen zomer gezondheidsklachten gehad als gevolg van hitte	6	11	8	11	12	8	7	16	8	9	-	-
Geeft 'onvoldoende' voor verkoeling vinden	21	23	25	14	21	21	25	28	21	22	-	-
Geeft 'voldoende' voor verkoeling vinden binnen	25	24	25	25	26	24	25	29	24	25	-	-
Geeft 'goed' voor verkoeling vinden binnen	54	53	50	62	53	55	50	43	55	53	-	-
Geeft 'onvoldoende' voor verkoeling vinden	27	30	31	23	30	28	29	36	28	29	-	-
Geeft 'voldoende' voor verkoeling vinden buiten	27	24	26	23	25	25	25	26	25	25	-	-
Geeft 'goed' voor verkoeling vinden buiten	46	46	43	54	44	48	45	37	47	46	-	-
Groen in de buurt												
	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Vindt dat er voldoende groen is in buurt	85	86	84	91	85	87	85	84	86	86	-	-
Wandelt/fietst meer door groen in buurt	59	62	57	70	62	58	62	58	60	60	-	-
Vindt dat er voldoende mogelijkheden in buurt zijn om te fietsen	95	95	95	96	93	96	95	90	96	95	-	-
Vindt dat er voldoende mogelijkheden in buurt zijn om te wandelen	92	92	90	95	91	92	91	89	92	92	-	-

Woning												
	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
(On)voldoende voor woning												
Onvoldoende	5	5	6	3	7	5	4	9	5	5	6	-
Voldoende	19	17	21	11	17	17	21	22	18	18	19	-
Goed	76	78	74	86	76	78	76	70	78	77	76	-

Geurhinder (alleen aan volwassenen gesteld)												
	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Ervaart geurhinder door...												
Riolering, zuivering	16	20	18	-	22	18	15	32	17	18	-	-
Open haard, allesbrander	21	19	20	-	23	21	18	24	20	20	-	-
Landbouw- en veeteeltactiviteiten	12	13	12	-	12	13	11	20	12	12	-	-
Andere bedrijven of industrie	11	9	10	-	11	10	9	18	9	10	-	-
Vliegverkeer	8	6	7	-	7	7	6	14	6	7	-	-
Barbecue, vuurkorf of terrashaard	21	23	22	-	23	21	22	29	21	22	-	-
Ervaart geurhinder op één of meer bronnen	42	45	44	-	44	44	42	51	43	44	-	-

Toekomstbestendig wonen (alleen aan ouderen gesteld)												
	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Vindt woning geschikt om ouder te worden												
Ja	63	63	-	63	65	60	67	63	63	63	-	-
Nee, wil gaan verhuizen	14	13	-	13	13	14	12	14	13	13	-	-
Nee, wil aanpassingen gaan doen	12	11	-	11	9	14	11	10	12	11	-	-
Weet niet, nog niet over nagedacht	11	13	-	12	12	12	10	13	12	12	-	-
Wil verhuizen en nieuwe woning moet...												
Gelijkvloers zijn	85	87	-	86	85	87	87	83	87	86	-	-
Eén slaapkamer hebben	7	5	-	6	7	5	6	6	6	6	-	-
Twee slaapkamers hebben	70	68	-	69	68	72	61	65	71	69	-	-
Drie of meer slaapkamers hebben	12	12	-	12	8	13	24	9	13	12	-	-
Een balkon hebben	38	50	-	44	41	47	44	43	45	44	-	-
Een tuin hebben	42	34	-	38	36	38	45	36	38	38	-	-
Zorg aan huis hebben	25	25	-	25	26	24	21	30	23	25	-	-
Dichtbij voorzieningen zijn	70	73	-	72	72	72	72	73	72	72	-	-
Aan andere eisen voldoen	6	4	-	5	6	3	11	6	4	5	-	-
Ervaart problemen in huis door...												
De trappen	83	82	-	83	80	85	84	79	84	83	-	-
De drempels	13	17	-	15	17	14	14	21	13	15	-	-
Geen steunen/beugels in badkamer of toilet	30	33	-	31	31	31	37	33	31	31	-	-
Woning is ongeschikt voor rolstoel of rollator	21	20	-	21	24	18	20	24	20	21	-	-
Toilet is te laag	12	15	-	14	14	14	13	16	13	14	-	-

Geen toilet op verdieping waar ik slaap	11	11	-	11	17	8	6	13	11	11	-	-
Onderhoud huis of tuin valt me te zwaar	48	54	-	51	45	54	60	50	51	51	-	-
Voldoende zorg ontvangen thuis is moeilijk	5	6	-	5	6	5	4	6	5	5	-	-
Voorziendingen zijn te ver weg	11	15	-	13	12	12	16	13	13	13	-	-
Andere problemen	6	6	-	6	7	5	4	7	6	6	-	-

Gezond rondkomen

Huishoudinkomen

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Afgelopen 12 maanden moeite met rondkomen van het huishoudinkomen	12	11	13	7	17	11	7	24	10	11	▼ 17	13

Financiële problemen (alleen aan volwassenen gesteld)

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Heeft financiële problemen	6	4	5	-	10	5	2	16	4	5	-	-

Noodzakelijke uitgave

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Heeft €1000 voor onverwachte, noodzakelijke uitgave	78	73	74	80	60	76	88	52	79	75	-	-

Ingrijpende gebeurtenissen bij volwassenen

Vervelende gebeurtenissen

Aantal ingrijpende gebeurtenissen dat iemand heeft meegemaakt	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Geen ingrijpende gebeurtenissen	45	45	45	-	44	44	47	46	45	45	-	-
Een ingrijpende gebeurtenis	29	30	29	-	29	30	29	26	30	29	-	-
Twee ingrijpende gebeurtenissen	19	19	19	-	18	20	18	18	19	19	-	-
Drie ingrijpende gebeurtenissen	5	5	5	-	7	5	5	7	5	5	-	-
Vier of meer ingrijpende gebeurtenissen	2	2	2	-	2	2	1	3	2	2	-	-

Ingrijpende gebeurtenis die iemand heeft meegemaakt

Het overlijden van een dierbare	29	29	29	-	31	30	27	30	29	29	-	-
Een ernstige ziekte van zichzelf	7	7	7	-	10	7	6	14	6	7	-	-
Een ernstige ziekte van een dierbare	32	34	33	-	33	33	32	36	33	33	-	-
Een scheiding, verbreking duurzame, intieme relatie	7	8	7	-	8	8	6	8	7	7	-	-
Een verkeersongeval	5	2	4	-	4	4	4	3	4	4	-	-
Een misdrijf	2	1	2	-	2	2	1	2	2	2	-	-
Anders	9	10	10	-	8	10	10	8	10	10	-	-

Ongewenste seksuele handeling												
	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Is gedwongen tot seksuele handelingen die hij/zij niet wilde	2	10	6	-	7	7	6	9	6	6	-	-
Is de afgelopen 12 mndn gedwongen tot seksuele handelingen die hij/zij niet wilde	0	1	0	-	1	1	0	1	0	0	-	-

Huiselijk geweld												
	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Ooit slachtoffer geweest van huiselijk geweld (volwassenen)	5	12	8	-	9	8	7	11	8	8	7	-
Afgelopen jaar slachtoffer geweest van huiselijk geweld	0	2	1	-	0	1	1	2	1	1	1	-

Onder slachtoffers van huiselijk geweld...												
	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Geestelijk geweld	71	73	73	-	60	80	74	60	74	73	▼ 84	-
Lichamelijk geweld	68	55	59	-	63	62	51	67	58	59	49	-
Seksuele toenadering zonder dat u dat wilde	9	24	20	-	30	17	18	29	19	20	14	-
Seksueel misbruik	8	12	11	-	18	7	12	16	10	11	18	-

Ingrijpende gebeurtenissen bij ouderen

Huiselijk geweld												
	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Afgelopen jaar slachtoffer geweest van huiselijk geweld (ouderen)	8	8	-	8	10	6	9	11	7	8	▲ 5	6
Psychisch geweld thuis afgelopen 12 mndn	6	7	-	6	7	5	8	7	6	6	▲ 4	-
Lichamelijk geweld thuis afgelopen 12 mndn	0	0	-	0	0	0	0	0	0	0	0	-
verwaarloosd in verzorging thuis afgelopen 12 mndn	1	1	-	1	2	0	0	2	0	1	1	-
Financieel benadeeld thuis afgelopen 12 mndn	2	1	-	1	2	1	1	2	1	1	1	-
Vrijheid beperkt thuis afgelopen 12 mndn	1	1	-	1	1	0	1	1	0	1	0	-
Ongewenst seksueel benaderd thuis afgelopen 12 mndn	0	1	-	0	1	0	0	1	0	0	0	-

Gevolgen corona

Ervaren corona

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Heeft u het coronavirus (gehad)?												
Ja, dit is bevestigd met een test	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	-	2
Ja, ik denk het wel, maar ik ben niet getest	5	4	6	2	3	4	7	2	5	5	-	6
Nee, ik denk het niet	93	94	92	97	95	94	91	96	93	93	-	92
Heeft zich redelijk tot ernstig ziek gevoeld door het coronavirus (onder mensen die corona hebben gehad)	28	41	39	19	28	36	37	25	36	35	-	37

Veranderingen door coronacrisis

	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	Totaal 2016	Totaal NL
Algemene gezondheid												
Beter	6	3	6	1	4	3	7	3	5	4	-	6
Niet veranderd	85	87	84	93	87	88	83	85	86	86	-	84
Slechter	9	10	10	6	9	9	10	12	9	9	-	10
Financiële situatie												
Beter	8	4	7	2	4	6	7	3	6	6	-	6
Niet veranderd	82	88	82	95	87	84	85	84	85	85	-	82
Slechter	10	8	11	4	9	9	9	13	9	9	-	12
Bewegen / sporten												
Meer	14	14	16	7	9	13	20	8	15	14	-	14
Niet veranderd	59	57	55	68	66	60	48	60	58	58	-	53
Minder	27	29	29	25	25	27	31	32	28	28	-	31
Roken												
Meer	2	2	3	1	2	3	1	2	2	2	-	3
Niet veranderd	23	19	24	14	23	22	19	20	22	21	-	18
Minder	2	2	2	1	2	3	1	2	2	2	-	3
Nvt	72	77	71	84	73	73	78	75	74	74	-	77
Alcohol drinken												
Meer	4	4	5	1	2	4	6	2	4	4	-	5
Niet veranderd	60	47	54	54	45	56	60	43	56	54	-	49
Minder	14	8	13	5	8	12	13	9	11	11	-	12
Nvt	21	41	28	40	45	29	21	47	29	31	-	33
Controle over mijn leven hebben												
Meer	6	8	8	3	6	6	8	7	7	7	-	7
Niet veranderd	81	77	76	87	84	80	73	78	79	79	-	69
Minder	14	16	16	10	10	14	20	15	15	15	-	22

Angstig voelen														
Meer	12	20	17	13	15	16	17	23	15	16	-	▼	18	
Niet veranderd	53	46	49	51	48	50	50	46	50	50	-	▲	42	
Minder	2	2	2	2	3	2	2	4	2	2	-		3	
Nvt	32	31	31	33	34	31	31	27	32	32	-	▼	37	
Depressief voelen														
Meer	11	14	14	7	10	12	14	16	12	12	-	▼	14	
Niet veranderd	50	45	47	50	45	48	49	48	48	48	-	▲	41	
Minder	2	2	2	2	3	2	2	4	2	2	-		2	
Nvt	37	39	37	40	41	38	35	32	39	38	-	▼	43	
Eenzaam voelen														
Meer	15	19	18	13	14	18	18	24	16	17	-	▼	19	
Niet veranderd	48	43	45	48	45	45	46	44	46	45	-	▲	39	
Minder	2	2	2	2	3	2	1	4	1	2	-	▼	2	
Nvt	35	36	36	36	38	36	34	28	37	36	-	▼	40	
Stress hebben														
Meer	16	22	23	9	14	19	25	20	19	19	-	▼	23	
Niet veranderd	54	47	50	52	49	51	51	48	51	51	-	▲	44	
Minder	4	4	4	3	4	3	4	6	3	4	-		4	
Nvt	26	27	23	37	34	27	20	26	27	27	-	▼	30	
Mantelzorg geven														
Meer	3	7	6	2	4	5	6	2	6	5	-		5	
Niet veranderd	38	35	38	31	33	36	40	33	37	37	-	▲	30	
Minder	2	3	2	3	3	2	1	3	2	2	-		2	
Nvt	57	55	54	63	60	56	52	61	55	56	-	▼	63	
Vrijwilligerswerk doen														
Meer	2	2	2	2	2	2	3	2	2	2	-		2	
Niet veranderd	35	27	32	29	27	30	36	25	32	31	-	▲	27	
Minder	11	13	11	13	9	13	13	12	12	12	-	▲	10	
Nvt	52	57	54	56	62	55	48	61	54	55	-	▼	61	

Gezondheidsmonitor Volwassenen 2020 - Twents tabellenboek

Gezondheid, welzijn en leefstijl van Volwassenen

Uitgave:

GGD Twente, stafafdeling

053 487 68 00

onderzoek@ggdtwente.nl

Dit tabellenboek is een bijlage bij het rapport: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020.

Gegevens en onderzoeksresultaten zijn (binnenkort) digitaal beschikbaar via: www.twentsegezondheidsverkenning.nl

©2021, versie 1, GGD Twente, Enschede. Auteursrechten voorbehouden. Overname van dit rapport of gedeelten daaruit is

Leeswijzer

- De gepresenteerde cijfers zijn met behulp van weegfactoren gecorrigeerd voor de werkelijke bevolkingsopbouw in Twente voor wat betreft leeftijd, geslacht, burgerlijke staat, herkomst, huishoudgrootte en inkomen.
- Percentages zijn afgerond naar hele getallen. Hierdoor kan een totaal een enkele keer boven de 100% uitkomen.
- De pijlen/tekens voor de 2016- en Nederland-kolom laten zien of het gevonden verschil tussen twee groepen statistisch significant is.
  - * Een pijl/teken voor het 2016-totaal percentage betekent dat Twente in 2020 significant verschilt van het totaal van 2016.
  - * Een pijl/teken voor het Nederland-totaal percentage betekent dat Twente in 2020 significant verschilt van Nederland 2020.

Achtergrond

In het najaar van 2020 is in Twente de Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen uitgevoerd. Dit is een vragenlijstonderzoek dat de GGD iedere vier jaar uitvoert in opdracht van de Twentse gemeenten. De vragen in het onderzoek gaan over onderwerpen die te maken hebben met onze brede gezondheid. De resultaten van het onderzoek kunnen gemeentelijk gezondheidsbeleid onderbouwen of de koers ervan bepalen voor de komende tijd. Er wordt in deze Gezondheidsmonitor een onderscheid gemaakt tussen twee leeftijdsgroepen: mensen van 18 tot en met 64 jaar (volwassenen) en mensen van 65 jaar en ouder (ouderen). De opzet van dit onderzoek is in grote lijnen hetzelfde als in voorgaande jaren. Dit tabellenboek gaat over de volwassenen in heel Twente.

Legenda tabellenboek

- Geen informatie beschikbaar
- ▲ Twente significant hoger dan...
- ▼ Twente significant lager dan...

Inhoudsopgave

Algemene informatie	3
Toelichting onderzoek en interpretatie van de resultaten	
Gezond van lijf en leden	5
Fysieke gezondheid	
Beweeg je fit	6
Lichamelijke activiteit	
Weet wat je eet	6
Voeding en vocht	
Genieten of gewoonte	7
Alcohol, roken, drugs en gehoor	
Tijd om op te laden	8
Slaap en ontspanning	
<i>Willen Twentenaren hun leefstijl aanpassen?</i>	9
Vaardigheid voor gezondheid	9
Gezondheidsvaardigheden, risico op laaggeletterdheid en digitale vaardigheden	
Levenskracht	10
Welbevinden en kijk op het leven	
Zelf doen	12
Functionele en huishoudelijke beperkingen	
Samen ben je niet alleen	12
Sociale verbinding en zorgen voor elkaar	
Oost west, thuis best?	14
Woonsituatie en gezonde leefomgeving	
Gezond rondkomen	15
Financiële problemen en noodzakelijke uitgaven	
Ingrijpende gebeurtenissen	16
Ervaringen met negatieve levensgebeurtenissen	
Gevolgen corona	17

Algemene informatie

	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal		Totaal 2016 Volwassenen
Aantal ingevulde vragenlijsten	4871	5979	3777	3706	3367	1893	4510	3513	824	9208	10850		9129
Man	100	0	53	51	51	52	50	53	58	51	51		51
Vrouw	0	100	47	49	49	48	50	47	42	49	49		49
18-34 jaar	36	34	100	0	0	20	38	36	28	35	35	▲	32
35-49 jaar	29	30	0	100	0	27	28	36	28	31	30	▼	33
50-64 jaar	34	36	0	0	100	53	34	28	44	35	35		35

Burgelijke staat

	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal		Totaal 2016 Volwassenen
Burgerlijke staat, in 4 categorieën													
Getrouwd, samenwonend	62	68	41	78	78	65	61	71	62	66	65	▼	69
Niet getrouwd, nooit getrouwd geweest	32	22	58	16	7	25	31	22	27	27	27	▲	23
Gescheiden	5	7	1	6	11	6	6	6	8	6	6		6
Weduwe, weduwnaar	1	2	0	0	4	3	2	0	3	1	1		1

Huishoudsamenstelling

	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal		Totaal 2016 Volwassenen
Huishouden met thuiswonende kinderen	41	48	24	73	41	40	44	49	43	45	45	▼	46
Eenoudergezin (woont met kind(eren), maar niet met partner, ouder(s) of andere volwassene(n))	6	10	2	14	9	8	7	8	8	8	8		7
Huishouden zonder thuiswonende kinderen	59	52	76	27	59	60	56	51	57	55	55		54
Alleenwonend (eenpersoonshuishouden)	16	11	12	13	16	16	13	13	17	13	14		13
Ik woon met een partner (opgeschoond)	56	64	37	71	73	60	56	66	59	61	60	▼	65

Etniciteit

	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal		Totaal 2016 Volwassenen
Etniciteit in 3 groepen													
Autochtoon	82	78	77	79	84	76	82	84	57	83	80		81
Niet-westerse migratieachtergrond	10	13	15	13	6	15	10	9	31	9	12		10
Westerse migratieachtergrond	8	9	7	8	9	9	9	7	12	8	8		9

Werksituatie												
	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Betaalde werkkring	83	76	77	87	76	65	81	87	56	82	80	77
Gepensioneerd	1	1	0	0	3	1	1	2	0	1	1	1
Gepensioneerd met baan	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Werkloos	3	3	3	2	3	4	2	2	5	2	3	▼ 4
Gedeeltelijk werkloos	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Volledig arbeidsongeschikt	5	6	3	4	7	11	5	3	16	4	5	5
Gedeeltelijk arbeidsongeschikt	1	1	1	1	1	2	1	1	3	1	1	1
Bijstand	2	3	1	3	3	6	1	1	11	2	2	▲ 4
Fulltime huisvrouw/man	1	9	1	5	8	11	4	2	11	4	5	▼ 6
Student	12	11	32	1	0	8	16	7	10	11	11	▲ 8

Huishoudinkomen												
	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Inkomen												
0 tot 20% (max. 18.200 euro)	14	17	20	13	13	24	14	11	33	13	15	-
20 tot 40% (max. 24.200 euro)	14	16	15	16	13	22	15	10	21	14	15	-
40 tot 60% (max. 30.800 euro)	23	22	19	29	20	24	25	17	20	22	22	-
60 tot 80% (max. 39.500 euro)	25	25	25	25	25	19	26	29	17	26	25	-
80 tot 100% (> 39.500 euro)	24	21	21	16	29	11	19	33	10	24	22	-

Opleiding												
Hoogst afgeronde opleiding, in 3 categorieën	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Laag (geen opleiding, lager onderwijs, lbo, mavo)	21	20	12	18	30	100	0	0	49	17	20	23
Midden (mbo, havo, vwo)	42	45	50	40	41	0	100	0	40	44	44	44
Hoog (hbo, wo)	37	35	39	42	28	0	0	100	11	39	36	34

Gezond van lijf en leden

Ervaren gezondheid

Ervaren gezondheid, in 3 categorieën	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal		Totaal 2016 Volwassenen
Zeer goed of goed	85	83	90	85	77	72	86	89	64	86	84	▲	81
Gaat wel	13	14	9	12	20	23	13	9	28	12	14		16
Slecht of zeer slecht	2	2	1	3	3	5	1	2	7	2	2		4
Heeft langdurige ziekte(n) of aandoening(en) 6 maanden of langer	24	29	16	24	38	36	26	22	41	25	26	▼	29
Onder de mensen met een beperking... Heeft beperking die half jaar of langer duurt	91	97	89	96	95	96	93	95	96	94	94		-
Is (ernstig) beperkt in dagelijks leven vanwege problemen gezondheid	22	29	14	25	36	39	25	19	46	23	25		-

Gewicht

Gewicht	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal		Totaal 2016 Volwassenen
Ondergewicht, ofwel een BMI tot 18,5	1	2	2	1	1	1	2	1	1	1	1		2
Gezond gewicht, ofwel een BMI van 18,5 tot 25	46	52	65	43	37	37	47	57	39	50	49		49
Overgewicht, ofwel een BMI van 25 of hoger	53	47	33	56	63	62	52	42	60	49	50		49
Obesitas, ofwel een BMI van 30 of hoger	14	17	10	19	18	23	17	10	23	15	15	▲	13

Coronavirus

Heeft u het coronavirus (gehad)?	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal		Totaal 2016 Volwassenen
Ja, dit is bevestigd met een test	2	2	2	2	2	2	2	2	3	2	2		-
Ja, ik denk het wel, maar ik ben niet getest	6	5	7	6	4	4	5	8	3	6	6		-
Nee, ik denk het niet	92	92	91	92	93	94	93	90	95	92	92		-
Heeft zich redelijk tot ernstig ziek gevoeld door het coronavirus (onder mensen die corona hebben gehad)	31	48	37	37	45	40	41	37	36	40	39		-

Beweeg je fit

Zitten

	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Aantal uur zitten per dag												
Zit minder dan 4 uur per dag	14	16	13	18	14	21	17	7	23	14	15	-
Zit 4-8 uur per dag	36	49	37	41	50	51	46	34	45	42	43	-
Zit meer dan 8 uur per dag	50	35	50	41	37	28	37	59	33	44	43	-

Bewegen

	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Is lid van een sportvereniging	39	33	44	36	28	24	36	43	23	37	36	37
Voldoen aan de beweegrichtlijn 2017	57	55	59	54	55	50	57	60	44	58	56	57
Wekelijkse sporter	56	51	65	52	44	35	52	67	36	56	54	56

Weet wat je eet

Schijf van vijf

Weet u hoe u volgens de Schijf van Vijf zou moeten eten?	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Ja dat probeer ik	39	62	39	53	59	48	50	52	36	52	50	-
Ja, maar gebruik ik niet	49	34	53	39	32	38	43	42	37	42	41	-
Nee	12	5	7	8	10	14	7	6	27	7	8	-
Eet dagelijks fruit	25	39	27	32	38	28	30	39	27	33	32	31
Eet minimaal 5 dagen/week fruit	57	69	57	64	68	56	61	71	57	64	63	-
Eet dagelijks groente	32	44	39	35	39	24	34	53	30	39	38	▲ 35
Eet minimaal 5 dagen/week groente	77	85	81	79	83	70	80	91	66	83	81	-
Eet dagelijks vlees	21	12	20	16	13	19	19	12	21	16	17	-
Eet maximaal 5 dagen/week vlees	58	71	61	63	69	62	60	69	65	64	64	-
Eet minimaal 2x per week vis	22	24	20	23	26	24	20	26	19	23	23	-
Eet dagelijks volkoren producten	43	47	40	44	51	43	44	49	38	46	45	-
Eet minimaal 5 dagen/week volkoren producten	66	67	65	64	70	63	66	72	57	68	66	-
Eet minimaal 2x per week peulvruchten	35	32	36	31	33	34	31	37	41	33	34	-
Eet dagelijks zuivel	56	62	50	60	67	55	59	63	51	60	59	-
Eet minimaal 5 dagen/week zuivel	80	82	77	81	86	77	82	84	75	82	81	-

Genieten of gewoonte

Roken

	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal		Totaal 2016 Volwassenen
Roker	23	17	23	20	17	27	22	11	24	19	20	▼	23
Ex-roker	27	28	14	27	50	34	28	24	31	28	28		27
Heeft nooit gerookt	50	54	61	49	46	39	49	65	45	53	52		49
Gebruikt weleens e-sigaret	3	2	3	2	2	4	3	1	4	2	2		-

Alcohol

	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal		Totaal 2016 Volwassenen
Drinkt niet, of max. 1 glas per dag (richtlijn RGV 2015)	25	49	28	39	43	43	36	33	50	35	36	▲	33
Drinker (in afgelopen 12 maanden)	88	77	86	82	80	72	83	89	67	85	83	▼	86
Overmatige drinker (meer dan 14 (m) of 7 (v) per dag)	22	15	23	14	19	18	19	19	15	19	19		21
Zware drinker (minstens 1x/week meer dan 6(m) of 4(v) per dag)	18	6	18	8	9	12	13	10	12	12	12		13

Drugs

	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal		Totaal 2016 Volwassenen
Heeft een of meer soorten drugs genomen in afg 12 maand	10	5	17	4	3	6	9	8	7	8	8		-
Heeft softdrugs gebruikt in afg 12 mnd	8	4	12	3	2	4	7	5	5	6	6		-
Heeft harddrugs gebruikt in afg 12 mnd	5	3	10	1	1	2	4	4	3	4	4		-

Gehoorbescherming

	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal		Totaal 2016 Volwassenen
Gebruikt nooit gehoorbescherming	13	20	23	18	10	15	17	18	17	17	17		-

Gebruikt gehoorbescherming op...

	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal		Totaal 2016 Volwassenen
Festival, concert of ander groot evenement													
Nee	34	38	46	37	25	33	38	34	38	36	36		-
Ja	25	18	31	20	14	13	20	29	13	22	22		-
Nvt	41	44	23	43	61	54	42	37	49	42	42		-

Discotheek- of cafébezoek												
Nee	49	48	65	51	30	37	51	52	40	49	49	-
Ja	9	7	16	6	3	5	7	11	9	8	8	-
Nvt	41	44	19	44	67	58	42	37	51	42	43	-
Feest van bekende of sportvereniging												
Nee	62	61	74	63	47	48	64	66	48	63	62	-
Ja	4	4	7	4	2	4	4	6	8	4	4	-
Nvt	34	34	19	33	50	48	33	28	45	33	34	-
Het zelf maken van muziek												
Nee	36	40	50	38	27	32	39	39	34	38	38	-
Ja	6	3	5	5	3	4	3	5	6	4	4	-
Nvt	58	57	45	57	70	63	58	56	60	58	58	-
Werk												
Nee	34	47	50	42	30	31	41	44	35	41	41	-
Ja	35	5	18	22	21	27	22	14	30	19	20	-
Nvt	31	47	31	36	49	42	36	42	35	40	39	-
Een ander moment												
Nee	37	47	52	42	33	37	43	44	42	42	42	-
Ja	31	15	22	25	22	17	24	25	22	23	23	-
Nvt	32	38	26	33	46	46	33	31	36	35	35	-

Tijd om op te laden

Slaap												
Hoe vindt u dat u over het algemeen slaapt	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Goed	47	41	47	46	40	39	42	48	33	45	44	-
Redelijk goed	40	46	43	42	43	43	44	41	47	42	43	-
Redelijk slecht	11	11	9	10	14	14	11	8	14	11	11	-
Slecht	2	3	2	1	4	4	2	2	7	2	2	-
Slecht slapen heeft meestal of altijd een negatieve invloed op de dagelijkse activiteiten (bij gehele populatie)	4	4	3	5	5	7	4	3	11	4	4	-
Slecht slapen heeft meestal of altijd een negatieve invloed op de dagelijkse activiteiten (bij mensen die (redelijk) slecht slapen)	34	33	33	39	30	39	30	29	54	29	33	-

Vrije tijd												
	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Heeft altijd of meestal voldoende tijd om te ontspannen	72	71	67	66	80	73	71	71	56	73	72	-
Vindt het altijd of meestal moeilijk om tijd voor zichzelf vrij te maken	16	20	20	22	13	16	18	20	16	19	18	-
Vindt dat er altijd of meestal een goede balans is tussen dagelijkse werkzaamheden en vrije tijd	67	66	61	65	73	67	65	68	51	68	67	-

Willen Twentenaren hun leefstijl aanpassen?

	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Wil op één of meerdere gebieden leefstijl aanpassen	73	77	78	76	72	71	78	75	76	75	75	-
Wil op het volgende gebied leefstijl aanpassen												
Minder alcohol drinken	10	5	6	8	9	7	8	8	8	8	8	-
Stoppen met roken	10	7	9	9	8	10	10	5	10	8	9	-
Meer bewegen / sporten	38	42	47	42	32	34	42	42	42	40	40	-
Gezonder eten	20	23	30	22	13	19	23	21	27	21	21	-
Gewicht verliezen / afvallen	35	43	34	43	40	36	42	38	37	39	39	-
Persoonlijke problemen oplossen	11	12	17	10	8	11	13	10	19	11	12	-
Meer met andere mensen omgaan	11	9	14	8	7	7	11	10	16	9	10	-
Rustiger aandoen	18	19	16	18	21	19	20	18	19	19	19	-
Iets anders	5	4	5	4	4	4	4	5	3	5	4	-

Vaardigheid voor gezondheid

Risico op laaggeletterdheid												
	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Heeft risico op laaggeletterdheid	10	8	7	8	11	22	8	3	100	0	9	-

Vaardigheden

	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Is digitaal niet voldoende vaardig	3	2	1	2	5	10	1	1	20	1	3	-

Is niet voldoende digitaal vaardig op...												
	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Informatie zoeken op internet												
Nee (kan dit wel)	98	98	100	98	97	94	99	100	88	99	98	-
Ja (kan dit niet)	1	1	0	1	2	4	0	0	8	0	1	-
Niet van toepassing	1	1	0	1	1	3	0	0	4	0	1	-
Internetbankieren												
Nee (kan dit wel)	96	97	99	97	92	86	98	99	79	98	96	-
Ja (kan dit niet)	3	2	1	1	4	8	1	1	16	1	2	-
Niet van toepassing	2	2	0	1	3	6	1	0	5	1	2	-
Online aanvragen doen of afspraken												
Nee (kan dit wel)	96	97	98	98	94	89	98	99	82	98	97	-
Ja (kan dit niet)	2	1	1	1	3	6	0	1	12	1	2	-
Niet van toepassing	2	2	1	1	3	5	1	0	6	1	2	-
Online producten aanschaffen												
Nee (kan dit wel)	95	95	98	96	90	84	96	99	73	97	95	-
Ja (kan dit niet)	2	2	1	1	4	7	1	1	17	1	2	-
Niet van toepassing	3	3	1	2	6	8	3	0	10	2	3	-
E-mailen, chatten, berichten versturen												
Nee (kan dit wel)	98	98	100	99	97	93	100	100	90	99	98	-
Ja (kan dit niet)	1	1	0	1	2	4	0	0	8	0	1	-
Niet van toepassing	1	1	0	1	1	3	0	0	3	0	1	-
Beeldbellen												
Nee (kan dit wel)	91	93	98	94	84	79	93	98	78	93	92	-
Ja (kan dit niet)	2	2	0	2	4	6	1	1	11	1	2	-
Niet van toepassing	7	5	1	5	12	15	6	2	12	6	6	-
Social media gebruiken												
Nee (kan dit wel)	87	90	97	91	77	81	88	92	78	89	88	-
Ja (kan dit niet)	2	1	0	1	4	4	1	0	10	1	2	-
Niet van toepassing	11	9	3	8	19	14	11	8	12	10	10	-

Levenskracht

Geluk												
	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Mate van geluk												
Onvoldoende	9	8	8	9	9	14	8	7	25	7	▲ 9	7
Voldoende	32	32	36	29	31	31	34	30	34	32	32	33
Goed	59	60	56	63	60	55	58	64	41	61	59	60

Angststoornis of depressie												
Risico op angststoornis of depressie, in 3 categorieën	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Geen of laag risico	55	49	45	54	58	46	51	56	30	54	52	55
Matig risico	39	44	46	40	37	44	43	38	51	40	41	37
Hoog risico	6	7	8	6	5	10	6	5	19	5	7	8

Stress												
	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Heeft (heel) veel stress ervaren door...												
Werk	11	12	14	12	9	7	12	15	11	12	12	-
Studie	3	5	10	1	0	3	5	4	3	4	4	-
Relatie	4	5	5	5	3	4	5	4	6	4	4	-
Familie	4	8	7	7	5	8	6	6	11	6	6	-
Sociale contacten	4	4	7	2	2	3	5	4	8	4	4	-
Opvoeding	2	3	2	5	1	1	2	3	5	2	3	-
Wonen	3	3	5	2	2	2	3	4	5	3	3	-
Gezondheid	5	7	6	7	6	8	6	5	10	6	6	-
Mantelzorg	1	2	1	2	2	1	2	2	2	2	2	-
Geldzaken	6	6	8	6	4	6	6	5	10	5	6	-
Social media	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1	-
Iets anders	1	3	3	2	2	2	3	2	6	2	2	-
Heeft in de afgelopen 4 weken (heel) veel stress ervaren	17	21	23	19	15	16	19	20	23	18	19	-

Regie over eigen leven												
Regie over eigen leven is...	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Onvoldoende	8	8	7	7	10	15	8	5	27	6	8	8
Matig	76	80	78	77	78	76	79	77	69	79	78	▲ 71
Veel	16	12	15	16	11	9	13	18	5	15	14	▼ 21

Veerkracht												
	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Laag	19	26	27	19	21	30	22	17	44	20	22	20
Gemiddeld	50	53	49	53	52	47	51	54	42	52	51	52
Hoog	31	21	24	29	27	22	26	29	14	28	26	28

Weerbaarheid												
	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Is voldoende weerbaar	81	79	79	81	80	77	79	83	65	81	80	-

Betekenisvol

	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal		Totaal 2016 Volwassenen
Vindt het leven zinvol	89	90	90	91	88	86	90	91	75	91	89	▲	87
Heeft een doel in het leven	84	85	82	86	84	81	85	86	75	85	84		-
Heeft vertrouwen in de toekomst	81	82	84	84	77	74	81	86	68	83	81		-

Tolerantie naar LHBTI

	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal		Totaal 2016 Volwassenen
Vindt twee vrouwen die met elkaar zoenen (helemaal) niet goed	9	10	7	10	11	12	10	7	17	8	9		-
Vindt twee mannen die met elkaar zoenen (helemaal) niet goed	16	10	10	14	16	17	14	10	24	12	13		-
Vindt een man en een vrouw die elkaar zoenen (helemaal) niet goed	5	6	4	6	7	6	6	5	8	5	6		-
Vindt man die zich vrouw voelt (helemaal) niet goed	12	6	9	9	10	14	9	6	21	8	9		-
Vindt vrouw die zich man voelt (helemaal) niet goed	12	6	8	9	10	13	9	6	20	8	9		-

Niveau gezondheidsvaardigheden

	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal		Totaal 2016 Volwassenen
Niveau gezondheidsvaardigheden													
Voldoende	52	58	55	59	51	42	53	64	21	58	55		-
Matig	43	38	41	37	43	47	44	35	51	40	41		-
Onvoldoende	5	4	4	3	6	11	4	2	28	2	4		-

Zelf doen

Functionele beperkingen

	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal		Totaal 2016 Volwassenen
Heeft minimaal één beperking met horen, zien of mobiliteit	11	13	6	11	18	26	10	5	35	9	12		13
Heeft gehoorbeperking	4	3	3	4	5	9	3	2	17	2	4		4
Heeft gezichtsbeperking	5	5	3	5	8	11	4	3	18	4	5		5
Heeft mobiliteitsbeperking	5	8	2	6	10	14	5	2	18	5	6		7

Samen ben je niet alleen

In de buurt

Speelt naoberschap een rol in uw leven	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Ja, een grote rol	20	16	15	20	19	19	20	15	16	18	18	-
Ja, een kleine rol	44	43	33	46	51	38	43	48	28	45	44	-
Nee	24	26	25	25	24	26	23	26	29	24	25	-
Ik ken het woord niet	13	14	27	8	5	17	14	11	27	12	13	-
Is betrokken bij (sommige) mensen in de buurt	74	76	65	78	82	75	77	74	66	76	75	-
Heeft een beetje of veel gedaan voor de buurt in de afg 12 mndn	47	40	34	52	46	39	44	47	36	45	44	-

Eenzaamheid

Eenzaamheid (obv De Jong Gierveld schaal), in 4 categorieën	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Niet eenzaam (score 0-2)	54	58	57	57	54	48	56	60	29	58	56	▼ 61
Matig eenzaam (score 3-8)	35	34	34	33	36	38	36	31	46	33	34	30
Ernstig eenzaam (score 9-10)	7	6	7	7	6	9	6	6	16	6	7	6
Zeer ernstig eenzaam (score 11)	4	3	3	4	3	6	3	3	9	3	3	3
Is emotioneel eenzaam	27	27	31	27	24	33	27	24	49	25	27	▲ 20
Is sociaal eenzaam	30	25	23	27	32	35	26	25	50	25	28	27

Mantelzorg

	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Heeft in afgelopen 12 mndn mantelzorg gegeven	21	34	14	27	40	27	28	27	22	28	27	▲ 24
Geeft nu mantelzorg	13	22	7	16	29	18	19	17	13	19	18	17
Mantelzorger (vlg. de definitie: minimaal 3 mndn en/of minimaal 8u pw)	13	21	6	15	28	18	19	16	11	18	17	16
Tamelijk zwaar, zeer zwaar tot overbelast als mantelzorger (vlg. de definitie)	11	11	10	15	9	9	11	12	10	11	11	11
Is bekend met mantelzorgondersteuning	68	77	60	70	78	69	73	77	43	76	74	-

Vrijwilligerswerk

	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal		Totaal 2016 Volwassenen
Doet vrijwilligerswerk	29	29	22	34	31	21	28	35	27	29	29	▼	32
Redenen om geen vrijwilligerswerk te doen...													
De mogelijkheid is nog niet voorbij gekomen	16	13	18	13	13	13	15	16	13	15	15		-
Onbekend waar hij/zij dan precies aan begint	7	4	8	6	4	5	6	6	10	6	6		-
Kan er geen tijd voor vrijmaken	38	42	45	41	34	30	43	43	27	41	40		-
Besteedt tijd liever anders	29	16	30	21	16	18	22	27	14	24	23		-
Wil er niet aan vast zitten	23	17	17	20	24	18	19	24	15	21	20		-
Heeft niets te bieden als vrijwilliger	2	2	2	2	2	6	1	1	9	1	2		-
Andere redenen	17	27	14	22	29	29	20	19	34	20	22		-

Oost west, thuis best

Slaapverstoring

Ervaart slaapverstoring door...

	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal		Totaal 2016 Volwassenen
Wegverkeer >50 km/u	12	12	12	13	11	14	12	10	24	11	12		-
Wegverkeer <50 km/u	18	16	18	17	16	16	17	17	21	17	17		-
Treinverkeer	7	5	7	6	5	7	6	5	12	5	6		-
Vliegverkeer	5	3	4	4	4	4	4	3	11	3	4		-
Brommers/scooters	24	22	22	25	23	21	24	24	30	23	23		-
Buren	21	21	26	19	18	20	22	20	25	21	21		-
Bedrijven/industrie	5	4	5	5	4	5	5	4	10	4	5		-
Windturbines, windmolens	2	1	2	2	1	3	2	1	7	1	2		-
Ervaart slaaphinder door één of meer bronnen	36	35	37	36	34	36	39	39	44	37	36		-

Geluidshinder

Ervaart geluidshinder door...

	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal		Totaal 2016 Volwassenen
Wegverkeer >50 km/u	20	17	16	19	21	18	17	20	29	18	19	▲	16
Wegverkeer <50 km/u	29	27	27	29	27	24	26	31	32	27	28	▲	24
Treinverkeer	10	7	9	8	9	10	8	8	15	8	9	▼	11
Vliegverkeer	8	7	6	8	8	8	7	8	14	7	8		6
Brommers/scooters	38	36	37	38	36	31	37	40	45	36	37	▲	33
Buren	29	30	33	29	27	26	30	31	34	29	30		27
Bedrijven en industrie	8	6	6	8	7	7	7	7	14	6	7		7
Windturbines, windmolens	2	2	2	2	2	3	2	1	8	1	2		-

Ervaart geluidhinder op één of meer bronnen	55	53	53	56	54	49	58	62	60	57	57	-
Klachten van hitte												
	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Heeft afgelopen zomer gezondheidsklachten gehad als gevolg van hitte	5	11	8	8	8	11	8	7	15	7	8	-
Geeft 'onvoldoende' voor verkoeling vinden binnen	24	26	34	24	17	23	24	27	36	24	25	-
Geeft 'voldoende' voor verkoeling vinden binnen	26	24	25	25	25	25	23	26	27	25	25	-
Geeft 'goed' voor verkoeling vinden binnen	51	50	41	51	58	52	52	47	36	52	50	-
Geeft 'onvoldoende' voor verkoeling vinden buiten	30	31	42	27	23	30	31	31	42	30	31	-
Geeft 'voldoende' voor verkoeling vinden buiten	28	24	28	27	23	26	25	26	25	26	26	-
Geeft 'goed' voor verkoeling vinden buiten	42	44	31	46	54	44	44	43	33	44	43	-
Groen in de buurt												
	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Vindt dat er voldoende groen is in buurt	83	85	79	84	88	82	85	84	79	84	84	-
Wandelt/fietst meer door groen in buurt	56	58	51	58	62	57	54	61	53	57	57	-
Vindt dat er voldoende mogelijkheden in buurt zijn om te fietsen	94	95	92	95	96	92	95	95	88	95	95	-
Vindt dat er voldoende mogelijkheden in buurt zijn om te wandelen	90	91	87	92	93	89	91	91	86	91	90	-
Woning												
	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
(On)voldoende voor woning	6	6	6	6	5	8	6	4	11	5	6	7
Onvoldoende	22	20	28	21	14	19	20	22	27	20	21	21
Voldoende	73	75	66	73	81	73	74	74	61	75	74	72

Geurhinder

Ervaart geurhinder door...

	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Riolering, zuivering	16	20	22	18	15	22	18	15	32	17	18	-
Open haard, allesbrander	21	19	14	21	25	23	21	18	24	20	20	-
Landbouw- en veeteeltactiviteiten	12	13	13	12	13	12	13	11	20	12	12	-
Andere bedrijven of industrie	11	9	10	10	9	11	10	9	18	9	10	-
Vliegverkeer	8	6	6	7	7	7	7	6	14	6	7	-
Barbecue, vuurkorf of terrashaard	21	23	19	22	24	23	21	22	29	21	22	-
Ervaart geurhinder op één of meer bronnen	39	42	39	42	41	44	44	42	49	43	41	-

Gezond rondkomen

Huishoudinkomen

	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Afgelopen 12 maanden moeite met rondkomen van het huishoudinkomen	14	12	13	14	12	20	14	8	34	11	13 ▼	19

Financiële problemen

	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Heeft financiële problemen	6	4	6	6	4	10	5	2	16	4	5	-

Noodzakelijke uitgave

	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Heeft €1000 voor onverwachte, noodzakelijke uitgave	77	71	70	75	77	55	72	88	40	77	74	-

Ingrijpende gebeurtenissen bij volwassenen

Vervelende gebeurtenissen

Aantal ingrijpende gebeurtenissen dat iemand heeft meegemaakt	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Geen ingrijpende gebeurtenissen	45	45	48	47	40	44	44	47	46	45	45	-
Een ingrijpende gebeurtenis	29	30	29	29	29	29	30	29	26	30	29	-
Twee ingrijpende gebeurtenissen	19	19	17	17	22	18	20	18	18	19	19	-
Drie ingrijpende gebeurtenissen	5	5	4	6	6	7	5	5	7	5	5	-
Vier of meer ingrijpende gebeurtenissen	2	2	1	1	2	2	2	1	3	2	2	-

Ingrijpende gebeurtenis die iemand heeft meegemaakt	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Het overlijden van een dierbare	29	29	27	26	34	31	30	27	30	29	29	-
Een ernstige ziekte van zichzelf	7	7	3	8	10	10	7	6	14	6	7	-
Een ernstige ziekte van een dierbare	32	34	27	32	39	33	33	32	36	33	33	-
Een scheiding, verbreking duurzame, intieme relatie	7	8	8	8	7	8	8	6	8	7	7	-
Een verkeersongeval	5	2	4	4	3	4	4	4	3	4	4	-
Een misdrijf	2	1	2	1	2	2	2	1	2	2	2	-
Anders	9	10	10	8	10	8	10	10	8	10	10	-

Ongewenste seksuele handeling

	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Is gedwongen tot seksuele handelingen die hij/zij niet wilde	2	10	7	7	5	7	7	6	9	6	6	-
Is de afgelopen 12 mndn gedwongen tot seksuele handelingen die hij/zij niet wilde	0	1	1	0	0	1	1	0	1	0	0	-

Huiselijk geweld

	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Afgelopen jaar slachtoffer geweest van huiselijk geweld	0	2	1	1	0	0	1	1	2	1	1	1
Ooit slachtoffer geweest van huiselijk geweld	5	12	7	9	8	9	8	7	11	8	8	7

Onder slachtoffers van huiselijk geweld

	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Geestelijk geweld	71	73	72	77	70	60	80	74	60	74	73	84
Lichamelijk geweld	68	55	59	60	59	63	62	51	67	58	59	49
Seksuele toenadering zonder dat u dat wilde	9	24	9	21	28	30	17	18	29	19	20	14
Seksueel misbruik	8	12	11	8	13	18	7	12	16	10	11	18

Gevolgen corona

Ervaren corona

	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Heeft u het coronavirus (gehad)?												
Ja, dit is bevestigd met een test	2	2	2	2	2	2	2	2	3	2	2	-
Ja, ik denk het wel, maar ik ben niet getest	6	5	7	6	4	4	5	8	3	6	6	-
Nee, ik denk het niet	92	92	91	92	93	94	93	90	95	92	92	-

Heeft zich redelijk tot ernstig ziek
gevoeld door het coronavirus (onder
mensen die corona hebben gehad)

31 48 37 37 45 40 41 37 36 40 39 -

Veranderingen door coronacrisis

	Man	Vrouw	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterdheid	Geen risicogroep laaggeletterdheid	Totaal	Totaal 2016 Volwassenen
Algemene gezondheid												
Beter	7	4	7	7	2	5	4	8	4	6	6	-
Niet veranderd	82	86	80	82	90	85	86	81	82	84	84	-
Slechter	11	10	13	11	8	10	10	11	14	10	10	-
Financiële situatie												
Beter	10	4	14	6	3	6	8	7	5	8	7	-
Niet veranderd	78	85	74	82	89	82	81	83	77	82	82	-
Slechter	11	10	12	12	8	12	11	9	19	10	11	-
Bewegen / sporten												
Meer	16	17	21	16	12	11	15	21	10	17	16	-
Niet veranderd	55	55	43	57	64	65	57	46	56	55	55	-
Minder	29	29	36	27	23	24	28	32	34	28	29	-
Roken												
Meer	3	2	4	3	1	4	3	1	4	3	3	-
Niet veranderd	26	22	24	26	22	29	24	20	26	24	24	-
Minder	3	2	4	2	1	2	3	1	3	2	2	-
Nvt	69	74	68	70	75	65	69	77	67	72	71	-
Alcohol drinken												
Meer	5	5	8	5	3	3	4	7	3	5	5	-
Niet veranderd	59	49	48	55	58	46	54	58	45	55	54	-
Minder	16	10	22	10	7	10	14	14	11	13	13	-
Nvt	19	37	22	30	32	41	28	21	41	27	28	-
Controle over mijn leven hebben												
Meer	7	9	10	8	7	9	7	8	10	8	8	-
Niet veranderd	78	74	68	77	82	82	77	71	75	76	76	-
Minder	15	17	22	15	11	10	15	21	15	16	16	-
Angstig voelen												
Meer	13	22	19	16	16	16	17	18	28	16	17	-
Niet veranderd	52	46	44	49	55	49	49	50	45	50	49	-
Minder	2	2	3	2	1	3	2	2	4	2	2	-
Nvt	32	30	33	33	28	32	32	31	24	32	31	-

Depressief voelen												
Meer	12	15	20	12	9	12	14	14	21	13	14	-
Niet veranderd	49	45	40	47	54	46	46	49	48	47	47	-
Minder	2	2	3	2	1	2	2	2	3	2	2	-
Nvt	37	38	37	39	36	39	38	35	28	38	37	-
Eenzaam voelen												
Meer	17	20	27	15	12	14	20	19	28	17	18	-
Niet veranderd	46	43	38	44	51	45	43	46	42	45	45	-
Minder	2	1	2	2	1	2	2	1	4	1	2	-
Nvt	35	36	33	39	36	38	36	34	26	36	36	-
Stress hebben												
Meer	19	26	28	24	17	16	22	26	27	22	23	-
Niet veranderd	54	46	46	49	55	50	50	51	47	51	50	-
Minder	4	4	4	4	3	4	3	4	7	4	4	-
Nvt	23	23	22	24	24	29	24	19	20	24	23	-
Mantelzorg geven												
Meer	4	9	3	8	8	5	6	7	3	6	6	-
Niet veranderd	39	38	34	39	42	37	37	40	39	38	38	-
Minder	2	2	1	1	4	3	2	1	3	2	2	-
Nvt	56	51	62	52	47	55	55	51	55	53	54	-
Vrijwilligerswerk doen												
Meer	2	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-
Niet veranderd	35	30	29	35	32	29	30	36	28	33	32	-
Minder	10	12	9	13	12	9	11	13	13	11	11	-
Nvt	53	55	59	50	54	60	56	48	56	54	54	-

Gezondheidsmonitor Ouderen 2020 - Twents tabellenboek

Gezondheid, welzijn en leefstijl van Ouderen

Uitgave:

GGD Twente, stafafdeling

053 487 68 00

onderzoek@ggdtwente.nl

Dit tabellenboek is een bijlage bij het rapport: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020.

Gegevens en onderzoeksresultaten zijn (binnenkort) digitaal beschikbaar via: www.twentsegezondheidsverkenning.nl

©2021, versie 1, GGD Twente, Enschede. Auteursrechten voorbehouden. Overname van dit rapport of gedeelten daaruit is toegestaan mits de bron

Leeswijzer

- De gepresenteerde cijfers zijn met behulp van weegfactoren gecorrigeerd voor de werkelijke bevolkingsopbouw in Twente voor wat betreft leeftijd, geslacht, burgerlijke staat, herkomst, huishoudgrootte en inkomen.
- Percentages zijn afgerond naar hele getallen. Hierdoor kan een totaal een enkele keer boven de 100% uitkomen.
- De pijlen/tekens voor de 2016- en Nederland-kolom laten zien of het gevonden verschil tussen twee groepen statistisch significant is.
  - * Een pijl/teken voor het 2016-totaal percentage betekent dat Twente in 2020 significant verschilt van het totaal van
  - * Een pijl/teken voor het Nederland-totaal percentage betekent dat Twente in 2020 significant verschilt van

Achtergrond

In het najaar van 2020 is in Twente de Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen uitgevoerd. Dit is een vragenlijstonderzoek dat de GGD iedere vier jaar uitvoert in opdracht van de Twentse gemeenten. De vragen in het onderzoek gaan over onderwerpen die te maken hebben met onze brede gezondheid. De resultaten van het onderzoek kunnen gemeentelijk gezondheidsbeleid onderbouwen of de koers ervan bepalen voor de komende tijd. Er wordt in deze Gezondheidsmonitor een onderscheid gemaakt tussen twee leeftijdsgroepen: mensen van 18 tot en met 64 jaar (volwassenen) en mensen van 65 jaar en ouder (ouderen). De opzet van dit onderzoek is in grote lijnen hetzelfde als in voorgaande jaren. Dit tabellenboek gaat over de ouderen in heel Twente.

Legenda tabellenboek

- Geen informatie beschikbaar
- ▲ Twente significant hoger dan...
- ▼ Twente significant lager dan...

Algemene informatie	3
Toelichting onderzoek en interpretatie van de resultaten	
Gezond van lijf en leden	5
Fysieke gezondheid	
Beweeg je fit	6
Lichamelijke activiteit	
Weet wat je eet	7
Voeding en vocht	
Genieten of gewoonte	8
Alcohol, roken, drugs en gehoor	
Tijd om op te laden	8
Slaap en ontspanning	
<i>Willen Twentenaren hun leefstijl aanpassen?</i>	9
Vaardigheid voor gezondheid	9
Gezondheidsvaardigheden, risico op laaggeletterdheid en digitale vaardigheden	
Levenskracht	11
Welbevinden en kijk op het leven	
Zelf doen	13
Functionele en huishoudelijke beperkingen	
Samen ben je niet alleen	14
Sociale verbinding en zorgen voor elkaar	
Oost west, thuis best?	15
Woonsituatie en gezonde leefomgeving	
Gezond rondkomen	18
Financiële problemen en noodzakelijke uitgaven	
Ingrijpende gebeurtenissen	18
Ervaringen met negatieve levensgebeurtenissen	
Gevolgen corona	18

Algemene informatie

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal
Aantal ingevulde vragenlijsten	6756	6636	7428	4879	1085	5230	6125	1934	2966	9775	13392
Man	100	0	49	45	37	42	50	55	44	48	47
Vrouw	0	100	51	55	63	58	50	45	56	52	53
65-74 jaar	60	55	100	0	0	48	63	72	41	63	57
75-84 jaar	33	35	0	100	0	41	31	23	42	32	34
85+	7	10	0	0	100	11	7	5	17	5	8

Burgelijke staat

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal
Burgerlijke staat, in 4 categorieën											
Getrouwd, samenwonend	79	58	77	63	30	60	73	80	58	71	68
Niet getrouwd, nooit getrouwd geweest	4	3	4	2	3	4	3	2	4	3	3
Gescheiden	5	8	8	6	3	10	4	3	7	7	7
Weduwe, weduwnaar	12	31	12	30	63	26	20	15	31	19	22

Huishoudsamenstelling

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal
Huishouden met thuiswonende kinderen	4	3	4	2	2	2	3	7	4	3	3
Eenoudergezin (woont met kind(eren), maar niet met partner, ouder(s) of andere volwassene(n))	1	1	1	1	2	1	1	2	2	1	1
Huishouden zonder thuiswonende kinderen	96	97	96	98	98	98	97	93	96	97	97
Alleenwonend (eenpersoonshuishouden)	21	41	23	37	69	40	26	19	41	29	32
Ik woon met een partner (opgeschoond)	77	57	75	61	29	58	72	78	56	70	66

Etniciteit

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal
Etniciteit in 3 groepen											
Autochtoon	86	85	86	84	85	81	90	89	80	88	85
Niet-westerse migratieachtergrond	3	4	4	3	1	6	1	0	9	1	3
Westerse migratieachtergrond	12	11	10	13	14	13	9	11	11	11	11

Werk situatie

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	
Betaalde werkring	8	4	9	2	0	3	7	15	3	7	6	
Gepensioneerd	89	86	84	92	93	88	88	80	88	87	88	▲
Gepensioneerd met baan	5	1	5	1	0	1	3	8	2	3	3	▲
Werkloos	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	
Gedeeltelijk werkloos	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Volledig arbeidsongeschikt	1	1	2	0	1	2	1	1	2	1	1	
Gedeeltelijk arbeidsongeschikt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Bijstand	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	
Fulltime huisvrouw/man	4	23	11	17	17	16	12	11	18	12	14	▼
Student	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	

Huishoudinkomen

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal
Inkomen											
0 tot 20% (max. 18.200 euro)	12	17	12	17	21	32	0	0	25	11	15
20 tot 40% (max. 24.200 euro)	29	34	26	38	39	68	0	0	39	29	31
40 tot 60% (max. 30.800 euro)	26	24	26	23	21	0	59	0	21	26	25
60 tot 80% (max. 39.500 euro)	19	16	20	14	12	0	41	0	10	20	17
80 tot 100% (> 39.500 euro)	14	10	15	8	7	0	0	100	5	14	12

Opleiding

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal
Hoogst afgeronde opleiding, in 3 categorieën											
Laag (geen opleiding, lager onderwijs, lbo, mavo)	42	68	50	62	68	74	46	21	79	48	56
Midden (mbo, havo, vwo)	30	17	26	20	18	19	28	24	16	26	23
Hoog (hbo, wo)	28	15	23	19	14	7	26	55	6	26	21

Gezond van lijf en leden

Ervaren gezondheid

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal
Ervaren gezondheid, in 3 categorieën											
Zeer goed of goed	72	65	74	64	52	60	75	79	51	74	68
Gaat wel	24	31	23	32	42	35	22	17	42	23	28
Slecht of zeer slecht	4	4	3	5	6	5	3	3	7	3	4
Heeft langdurige ziekte(n) of aandoening(en) (naar verwachting) 6 maanden of langer	45	47	42	50	50	49	43	42	55	43	46 ▼
Onder de mensen met een beperking...											
Heeft beperking die half jaar of langer duurt	96	96	96	97	97	96	96	97	97	95	96
Is (ernstig) beperkt in dagelijks leven vanwege problemen	46	51	42	54	70	55	44	40	65	43	49

Vergeetachtig

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal
Vindt zichzelf vergeetachtig	46	44	37	52	66	49	42	38	64	38	45
Onder mensen die wel eens vergeetachtig zijn...											
Maakt zich zorgen om vergeetachtigheid	37	38	32	41	45	39	36	33	51	30	37

Gewicht

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal
Ondergewicht, ofwel een BMI tot 18,5	0	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1
Gezond gewicht, ofwel een BMI van 18,5 tot 25	34	39	36	36	42	32	40	45	31	39	37
Overgewicht, ofwel een BMI van 25 of hoger	66	60	63	63	56	68	60	53	67	61	63
Obesitas, ofwel een BMI van 30 of hoger	18	20	20	18	15	23	16	12	24	17	19

Coronavirus

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal
Heeft u het coronavirus (gehad)?											
Ja, dit is bevestigd met een test	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1
Ja, ik denk het wel, maar ik ben niet getest	2	2	2	1	2	2	1	2	2	2	2
Nee, ik denk het niet	97	97	97	98	97	97	98	97	97	97	97
Heeft zich redelijk tot ernstig ziek gevoeld door het coronavirus (onder mensen die corona hebben gehad)	18	20	22	14	19	17	20	31	18	20	19

Beweeg je fit

Zitten

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal
Aantal uur zitten per dag											
Zit minder dan 4 uur per dag	11	11	11	11	7	10	11	13	11	11	11
Zit 4-8 uur per dag	57	60	61	59	43	57	61	57	53	61	59
Zit meer dan 8 uur per dag	32	29	28	29	50	33	28	30	36	28	30

Bewegen

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	
Is lid van een sportvereniging	26	21	26	22	10	18	27	31	16	26	23	▼
Voldoen aan de beweegrichtlijn 2017	47	35	50	31	17	31	48	53	25	46	41	
Wekelijkse sporter	35	33	39	29	15	23	39	51	19	38	34	▼

Weet wat je eet

Schijf van vijf

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal
Weet u hoe u volgens de Schijf van Vijf zou moeten eten?											
Ja dat probeer ik	40	65	57	48	43	49	55	61	42	57	53
Ja, maar gebruik ik niet	31	22	27	25	23	24	27	28	24	27	26
Nee	30	13	16	26	35	27	17	12	34	16	21
Eet dagelijks fruit	51	67	56	63	68	58	60	63	58	60	59
Eet minimaal 5 dagen/week fruit	75	86	78	84	85	79	81	85	79	81	81
Eet dagelijks groente	36	43	39	40	41	34	41	54	37	40	39
Eet minimaal 5 dagen/week groente	81	88	85	84	86	80	87	94	80	87	85
Eet dagelijks vlees	11	7	8	10	13	10	8	8	12	8	9
Eet maximaal 5 dagen/week vlees	72	77	76	73	70	73	75	78	69	76	75
Eet minimaal 2x per week vis	36	38	38	36	32	35	37	43	28	40	37
Eet dagelijks volkoren producten	60	63	59	65	69	60	63	62	57	63	62
Eet minimaal 5 dagen/week volkoren producten	78	81	78	82	83	78	81	81	74	82	80
Eet minimaal 2x per week peulvruchten	39	35	38	36	34	39	36	38	37	37	37
Eet dagelijks zuivel	71	81	74	78	83	74	78	80	74	77	76
Eet minimaal 5 dagen/week zuivel	90	93	91	92	93	90	93	94	89	92	91

Vocht

Drinkt dagelijks 1,5 liter vocht	78	78	81	76	67	77	78	81	74	80	78

Genieten of gewoonte

Roken

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	
Roker	10	8	11	7	3	11	8	8	8	9	9	
Ex-roker	66	47	59	55	46	54	57	58	52	58	56	▲
Heeft nooit gerookt	24	44	30	38	51	35	35	34	40	32	35	
Gebruikt weleens e-sigaret	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	

Alcohol

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	
Drinkt niet, of max. 1 glas per dag (richtlijn RGV 2015)	36	67	44	60	76	60	47	39	63	48	52	
Drinker (in afgelopen 12 maanden)	83	64	79	68	55	63	79	89	58	79	73	▼
Overmatige drinker (meer dan 14 (m) of 7 (v) per dag)	20	17	22	15	7	15	21	25	14	20	19	
Zware drinker (minstens 1x/week meer dan 6(m) of 4(v) per	8	4	7	4	1	6	5	7	5	6	5	

Tijd om op te laden

Slaap

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	
Hoe vindt u dat u over het algemeen slaapt												
Goed	46	34	42	37	33	35	43	47	30	43	40	
Redelijk goed	44	50	45	50	50	49	46	40	52	46	47	
Redelijk slecht	8	13	10	10	13	12	9	11	13	9	10	
Slecht	2	4	3	3	3	4	2	2	5	2	3	

Vrije tijd

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	
Heeft altijd of meestal voldoende tijd om te ontspannen	92	90	93	89	87	87	94	94	83	94	91	
Vindt het altijd of meestal moeilijk om tijd voor zichzelf vrij te	9	10	9	11	11	11	9	7	13	8	10	
Vindt dat er altijd of meestal een goede balans is tussen dagelijkse werkzaamheden en vrije tijd	86	85	88	83	76	82	89	89	74	89	85	

Willen Twentenaren hun leefstijl aanpassen?

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal
Wil op één of meerdere gebieden leefstijl aanpassen	56	51	59	47	35	52	53	56	51	54	53
Wil op het volgende gebied leefstijl aanpassen											
Minder alcohol drinken	8	4	8	4	1	3	8	10	3	7	6
Stoppen met roken	3	2	4	1	0	4	2	2	2	3	3
Meer bewegen / sporten	20	18	23	15	8	18	19	23	16	20	19
Gezonder eten	7	5	7	4	3	7	5	6	7	6	6
Gewicht verliezen / afvallen	26	24	32	18	8	23	27	29	20	27	25
Persoonlijke problemen oplossen	4	4	5	3	2	4	3	4	4	4	4
Meer met andere mensen omgaan	5	7	6	7	5	6	6	6	6	6	6
Rustiger aandoen	16	14	14	16	15	17	13	13	19	14	15
Iets anders	2	3	2	2	3	3	2	2	2	3	2

Vaardigheden voor gezondheid

Risico op laaggeletterdheid

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal
Heeft risico op laaggeletterdheid	23	25	17	30	49	34	17	10	100	0	24

Vaardigheden

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal
Is digitaal niet voldoende vaardig	15	24	13	26	49	28	14	8	51	11	19

Is niet voldoende digitaal vaardig op...

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal
Informatie zoeken op internet											
Nee (kan dit wel)	87	77	91	73	48	71	89	96	56	90	82
Ja (kan dit niet)	6	11	5	12	19	13	5	2	24	4	8
Niet van toepassing	7	13	4	15	33	16	6	2	20	6	10
Internetbankieren											
Nee (kan dit wel)	78	63	82	60	31	58	78	88	41	80	70
Ja (kan dit niet)	10	17	10	18	28	19	11	7	32	8	14
Niet van toepassing	11	20	8	22	41	23	11	5	27	12	16

Online aanvragen doen of afspraken											
Nee (kan dit wel)	85	72	87	70	46	68	84	92	55	86	78
Ja (kan dit niet)	7	13	7	14	23	15	8	4	25	6	10
Niet van toepassing	8	14	6	16	32	17	8	4	20	9	11
Online producten aanschaffen											
Nee (kan dit wel)	71	53	75	48	23	48	70	84	30	72	62
Ja (kan dit niet)	11	19	11	20	30	21	12	7	37	9	15
Niet van toepassing	17	27	14	32	47	31	17	9	34	19	23
E-mailen, chatten, berichten versturen											
Nee (kan dit wel)	81	76	89	68	39	67	86	93	49	88	78
Ja (kan dit niet)	9	10	6	13	23	14	7	4	25	5	10
Niet van toepassing	10	14	5	18	38	19	8	3	25	8	12
Beeldbellen											
Nee (kan dit wel)	60	58	70	48	27	50	65	74	37	66	59
Ja (kan dit niet)	14	15	9	19	28	18	12	8	30	9	14
Niet van toepassing	26	27	20	33	45	32	24	17	33	25	27
Social media gebruiken											
Nee (kan dit wel)	46	43	55	33	17	40	47	51	26	51	45
Ja (kan dit niet)	14	16	9	20	29	19	12	9	33	9	15
Niet van toepassing	40	41	35	47	54	41	41	40	42	40	41
Niveau gezondheidsvaardigheden											
Voldoende	39	36	43	31	21	30	40	53	9	46	37
Matig	48	47	48	48	41	48	49	41	48	47	47
Onvoldoende	13	18	9	21	38	22	11	6	44	7	15

Levenskracht

Geluk

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	
Mate van geluk												
Onvoldoende	5	7	6	7	9	8	5	5	12	5	6	
Voldoende	26	35	28	32	43	34	28	28	40	28	31	▼
Goed	68	58	66	61	47	58	67	67	48	67	63	▲

Angststoornis of depressie

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	
Risico op angststoornis of depressie, in 3 categorieën												
Geen of laag risico	69	54	66	57	46	52	68	71	39	68	61	▲
Matig risico	28	42	30	40	50	42	30	28	52	30	35	
Hoog risico	3	4	4	3	3	5	2	1	9	2	4	

Stress

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	
Heeft (heel) veel stress ervaren door...												
Werk	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	
Studie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Relatie	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	
Familie	1	4	3	2	2	4	2	2	4	2	2	
Sociale contacten	1	1	1	1	1	1	1	1	2	0	1	
Opvoeding	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Wonen	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1	
Gezondheid	2	4	3	3	3	4	2	2	6	2	3	
Mantelzorg	1	2	1	1	1	2	1	1	1	1	1	
Geldzaken	1	1	1	0	1	2	0	0	2	1	1	
Social media	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	
Iets anders	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1	
(Heel) veel stress op één gebied	2	3	2	2	2	3	2	2	4	2	2	

Regie over eigen leven

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	
Regie over eigen leven is...												
Onvoldoende	14	21	14	21	29	23	14	12	33	13	17	▲
Matig	74	73	75	72	68	71	75	74	65	76	73	
Veel	12	7	12	7	3	6	11	14	2	12	9	▼

Veerkracht

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal
Laag	21	31	21	31	39	32	22	17	47	19	26
Gemiddeld	52	51	54	50	46	47	55	59	43	55	52
Hoog	27	18	26	19	15	21	24	24	10	26	23

Weerbaarheid

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal
Is voldoende weerbaar	79	69	78	69	67	71	75	80	64	77	74

Betekenisvol

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	
Vindt het leven zinvol	90	86	90	87	77	85	89	90	81	90	88	▲
Heeft een doel in het leven	83	77	85	76	60	78	82	83	71	83	80	
Heeft vertrouwen in de toekomst	71	67	73	66	51	66	71	72	58	72	69	

Tolerantie naar LHBTI

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal
Vindt twee vrouwen die met elkaar zoenen (helemaal) niet	15	16	14	17	19	18	14	12	23	13	15
Vindt twee mannen die met elkaar zoenen (helemaal) niet	29	19	21	28	30	26	22	20	33	21	24
Vindt een man en een vrouw die elkaar zoenen (helemaal)	9	10	8	11	11	10	9	6	13	8	9
Vindt man die zich vrouw voelt (helemaal) niet goed	17	9	11	15	19	16	11	8	22	10	13
Vindt vrouw die zich man voelt (helemaal) niet goed	17	9	11	15	18	16	11	8	22	10	13

Zelf doen

Functionele beperkingen

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	▼
Heeft minimaal één beperking met horen, zien of mobiliteit	22	32	19	33	60	37	21	15	49	20	27	▼
Heeft gehoorbeperking	9	6	5	9	22	10	6	4	17	4	8	▼
Heeft gezichtsbeperking	6	9	6	8	17	11	5	4	18	4	7	▼
Heeft mobiliteitsbeperking	14	28	13	27	53	30	15	9	40	15	21	

Huishoudelijk activiteiten

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal
Kan 1 of meer HDL activiteiten niet geheel zelfstandig	26	25	15	34	67	35	20	13	48	19	26
Kan geen zwaar huishoudelijk werk doen	12	22	9	22	56	26	11	7	35	11	17
Kan geen bedden verschonen of opmaken	16	16	9	20	47	23	11	7	33	11	16
Kan geen administratie doen	10	19	9	18	39	21	11	8	39	7	15
Kan geen kleren wassen en strijken	20	5	8	15	29	15	10	7	23	8	12
Kan geen gebruik maken van eigen of openbaar vervoer	6	14	5	13	37	15	7	4	26	5	10

Vallen

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	▼
Is gevallen in de afgelopen 3 maanden	16	21	16	21	31	21	17	17	26	16	19	▼

Slaap en kalmeringsmiddelen

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal
Heeft u de afgelopen 2 weken slaap- of kalmeringsmiddelen gebruikt op doktersvoorschrift	6	12	8	10	15	11	8	8	13	8	9

Samen ben je niet alleen

In de buurt

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal
Speelt noaberschap een rol in uw leven											
Ja, een grote rol	36	33	32	38	37	35	36	29	34	35	34
Ja, een kleine rol	46	45	49	42	39	40	49	54	39	48	46
Nee	15	19	16	17	22	19	14	16	19	16	17
Ik ken het woord niet	3	3	3	3	2	5	1	0	8	1	3
Is betrokken bij (sommige) mensen in de buurt	90	90	91	91	84	88	92	90	87	91	90
Heeft een beetje of veel gedaan voor de buurt in de afg 12	54	40	51	42	28	41	50	54	37	49	46

Eenzaamheid

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	
Eenzaamheid (obv De Jong Gierveld schaal), in 4 categorieën												
Niet eenzaam (score 0-2)	49	48	54	43	31	44	51	57	35	53	48	▼
Matig eenzaam (score 3-8)	42	40	37	45	52	43	40	37	48	38	41	▲
Ernstig eenzaam (score 9-10)	6	8	6	7	14	9	6	4	12	6	7	
Zeer ernstig eenzaam (score 11)	3	4	3	5	3	5	3	2	6	3	4	▲
Is emotioneel eenzaam	24	34	24	33	53	35	26	19	44	25	29	▼
Is sociaal eenzaam	35	30	30	34	37	35	31	26	41	30	32	

Mantelzorg

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	
Heeft in afgelopen 12 mndn mantelzorg gegeven	25	26	28	23	15	23	27	28	20	27	25	▲
Geeft nu mantelzorg	17	17	19	17	10	16	19	18	13	19	17	▲
Mantelzorger (vlg. de definitie: minimaal 3 mndn en/of Tamelijk zwaar, zeer zwaar tot overbelast als mantelzorger (vlg. de definitie)	16	16	18	16	9	15	18	17	12	18	16	
	11	14	10	17	28	14	12	10	16	12	13	
Is bekend met mantelzorgondersteuning	72	76	78	69	68	69	78	82	61	78	74	

Krijgt mantelzorg

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	
Kreeg in afg 12 mndn mantelzorg	12	20	9	20	47	21	12	9	33	10	16	▲

Vrijwilligerswerk

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	
Doet vrijwilligerswerk	37	27	38	26	9	25	37	38	21	35	32	▼

Wet maatschappelijke ondersteuning

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal
Bekendheid Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)											
Ja, ik maak daar gebruik van	18	28	13	32	63	35	15	10	40	18	23
Ja, maar ik maak daar geen gebruik van	56	49	62	43	20	40	61	68	30	60	52
Nee	27	23	26	25	17	25	25	22	30	23	24
Aangevraagde hulp onder Wmo gebruikers											
Maakt gebruik van Wmo: Huishoudelijke hulp	55	67	49	65	78	65	58	52	70	60	63
Maakt gebruik van Wmo: Vervoer/regiotaxi	22	30	22	26	38	30	22	14	32	24	27
Maakt gebruik van Wmo: Aanpassing in woning	13	12	14	11	12	12	14	9	13	12	12
Maakt gebruik van Wmo: Anders	20	17	27	16	11	18	16	29	17	20	18

Oost west, thuis best?

Slaapverstoring

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal
Heeft slaapverstoring	31	27	30	29	25	31	28	26	35	29	29
Ervaart matige tot ernstige slaapverstoring door...											
Wegverkeer >50 km/u	11	10	10	10	11	12	9	9	15	9	10
Wegverkeer <50 km/u	16	16	16	16	15	17	15	15	21	15	16
Treinverkeer	7	5	6	6	5	6	5	5	7	5	6
Vliegverkeer	5	4	4	4	4	5	4	4	6	3	4
Brommers/scooters	24	22	23	23	22	26	21	19	27	21	23
Buren	13	10	12	11	9	13	10	9	15	10	11
Bedrijven/industrie	5	3	5	4	4	4	4	4	6	4	4
Windturbines, windmolens	2	1	1	1	1	2	1	0	2	1	1
Ervaart slaaphinder door één of meer bronnen	34	31	33	32	29	35	30	28	38	30	32

Geluidshinder

										Geen		
	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage	Midden	Hoge	Risicogroep	risicogroep	Totaal	
						SES	SES	SES	laaggeletterd	laaggeletterd		
Ervaart matige tot ernstige geluidshinder door...												
Wegverkeer >50 km/u	24	19	22	22	20	23	20	22	29	19	22	▲
Wegverkeer <50 km/u	33	28	31	31	27	32	29	30	35	29	30	▲
Treinverkeer	9	7	8	8	7	8	8	8	11	7	8	
Vliegverkeer	10	7	8	7	9	8	8	9	10	8	8	▲
Brommers/scooters	42	35	38	38	39	39	37	38	41	38	38	▲
Buren	20	17	20	16	14	20	17	17	22	17	18	▲
Bedrijven en industrie	8	5	7	6	4	6	7	7	8	6	7	
Windtubines, windmolens	2	1	1	1	1	2	1	0	2	1	1	
Ervaart geluidhinder op één of meer bronnen	56	49	54	51	50	54	51	51	56	51	52	

Klachten van hitte

										Geen		
	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage	Midden	Hoge	Risicogroep	risicogroep	Totaal	
						SES	SES	SES	laaggeletterd	laaggeletterd		
Heeft afgelopen zomer gezondheidsklachten gehad als gevolg	9	13	9	12	18	14	9	6	18	9	11	
Geeft 'onvoldoende' voor verkoeling vinden binnen	12	15	12	15	22	18	10	9	19	12	14	
Geeft 'voldoende' voor verkoeling vinden binnen	24	25	23	27	25	27	24	17	31	22	25	
Geeft 'goed' voor verkoeling vinden binnen	63	60	65	59	53	55	65	74	49	65	62	
Geeft 'onvoldoende' voor verkoeling vinden buiten	20	26	21	25	33	30	18	13	30	21	23	
Geeft 'voldoende' voor verkoeling vinden buiten	24	23	23	24	22	24	23	20	28	22	23	
Geeft 'goed' voor verkoeling vinden buiten	57	52	56	52	45	46	59	68	43	57	54	

Groen in de buurt

										Geen		
	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage	Midden	Hoge	Risicogroep	risicogroep	Totaal	
						SES	SES	SES	laaggeletterd	laaggeletterd		
Vindt dat er voldoende groen is in buurt	91	92	91	91	93	90	92	93	89	92	91	
Wandelt/fietst meer door groen in buurt	70	71	72	71	61	70	70	72	65	72	70	
Vindt dat er voldoende mogelijkheden in buurt zijn om te	96	95	97	95	89	94	97	97	92	97	96	
Vindt dat er voldoende mogelijkheden in buurt zijn om te	96	95	96	95	95	94	96	96	93	96	95	

Woning

										Geen		
	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage	Midden	Hoge	Risicogroep	risicogroep	Totaal	
						SES	SES	SES	laaggeletterd	laaggeletterd		
(On)voldoende voor woning												
Onvoldoende	3	3	3	3	3	5	2	2	6	2	3	
Voldoende	11	11	10	12	10	15	8	6	16	9	11	
Goed	86	85	86	85	87	81	90	92	79	88	86	

Toekomstbestendig wonen

						Lage	Midden	Hoge	Risicogroep	Geen	
	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	SES	SES	SES	laaggeletterd	risicogroep	Totaal
										laaggeletterd	
Vindt woning geschikt om ouder te worden											
Ja	63	63	59	67	77	65	60	67	63	63	63
Nee, wil gaan verhuizen	14	13	16	11	6	13	14	12	14	13	13
Nee, wil aanpassingen gaan doen	12	11	12	11	6	9	14	11	10	12	11
Weet niet, nog niet over nagedacht	11	13	12	11	11	12	12	10	13	12	12
Wil verhuizen en nieuwe woning moet...											
Gelijkvloers zijn	85	87	87	84	83	85	87	87	83	87	86
Eén slaapkamer hebben	7	5	5	9	5	7	5	6	6	6	6
Twee slaapkamers hebben	70	68	69	70	67	68	72	61	65	71	69
Drie of meer slaapkamers hebben	12	12	15	7	3	8	13	24	9	13	12
Een balkon hebben	38	50	42	49	55	41	47	44	43	45	44
Een tuin hebben	42	34	44	26	15	36	38	45	36	38	38
Zorg aan huis hebben	25	25	20	33	58	26	24	21	30	23	25
Dichtbij voorzieningen zijn	70	73	70	75	73	72	72	72	73	72	72
Aan andere eisen voldoen	6	4	5	5	2	6	3	11	6	4	5
Ervaart problemen in huis door...											
De trappen	83	82	85	79	69	80	85	84	79	84	83
De drempels	13	17	13	18	26	17	14	14	21	13	15
Geen steunen/beugels in badkamer of toilet	30	33	30	34	30	31	31	37	33	31	31
Woning is ongeschikt voor rolstoel of rollator	21	20	19	23	21	24	18	20	24	20	21
Toilet is te laag	12	15	12	17	15	14	14	13	16	13	14
Geen toilet op verdieping waar ik slaap	11	11	11	11	12	17	8	6	13	11	11
Onderhoud huis of tuin valt me te zwaar	48	54	49	54	48	45	54	60	50	51	51
Voldoende zorg ontvangen thuis is moeilijk	5	6	5	6	16	6	5	4	6	5	5
Voorzieningen zijn te ver weg	11	15	12	13	22	12	12	16	13	13	13
Andere problemen	6	6	7	5	4	7	5	4	7	6	6

Gezond rondkomen

Huishoudinkomen

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	
Afgelopen 12 maanden moeite met rondkomen van het huishoudinkomen	7	7	8	7	5	13	3	2	13	6	7	▼

Noodzakelijke uitgave

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	
Heeft €1000 voor onverwachte, noodzakelijke uitgave	81	79	81	78	80	67	89	95	65	85	80	

Ingrijpende gebeurtenissen

Huiselijk geweld

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	
Afgelopen jaar slachtoffer geweest van huiselijk geweld	8	8	9	7	6	10	6	9	11	7	8	▲
Psychisch geweld thuis afgelopen 12 mndn	6	7	7	6	4	7	5	8	7	6	6	
Lichamelijk geweld thuis afgelopen 12 mndn	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Verwaarloosd in verzorging thuis afgelopen 12 mndn	1	1	1	1	3	2	0	0	2	0	1	
Financieel benadeeld thuis afgelopen 12 mndn	2	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1	
Vrijheid beperkt thuis afgelopen 12 mndn	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	
Ongewenst seksueel benaderd thuis afgelopen 12 mndn	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	

Gevolgen corona

Ervaren corona

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal	
Heeft u het coronavirus (gehad)?												
Ja, dit is bevestigd met een test	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	
Ja, ik denk het wel, maar ik ben niet getest	2	2	2	1	2	2	1	2	2	2	2	
Nee, ik denk het niet	97	97	97	98	97	97	98	97	97	97	97	
Heeft zich redelijk tot ernstig ziek gevoeld door het coronavirus (onder mensen die corona hebben gehad)	18	20	22	14	19	17	20	31	18	20	19	

Veranderingen door coronacrisis

	Man	Vrouw	65-74 jaar	75-84 jaar	85+	Lage SES	Midden SES	Hoge SES	Risicogroep laaggeletterd	Geen risicogroep laaggeletterd	Totaal
Algemene gezondheid											
Beter	2	1	2	1	0	2	1	2	1	1	1
Niet veranderd	93	92	92	93	91	90	94	94	88	94	93
Slechter	5	7	6	6	8	8	5	4	11	5	6
Financiële situatie											
Beter	2	1	2	1	1	1	2	2	1	2	2
Niet veranderd	93	96	94	95	97	94	96	96	93	95	95
Slechter	4	3	4	4	2	5	2	2	5	3	4
Bewegen / sporten											
Meer	6	8	9	4	1	5	7	11	5	8	7
Niet veranderd	73	63	67	68	68	68	68	66	65	68	68
Minder	21	29	24	28	30	27	25	23	30	24	25
Roken											
Meer	1	1	1	0	0	1	0	0	0	1	1
Niet veranderd	16	13	16	12	11	14	14	15	14	14	14
Minder	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1
Nvt	82	86	82	86	88	84	84	84	84	84	84
Alcohol drinken											
Meer	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Niet veranderd	65	44	60	49	38	43	61	71	40	59	54
Minder	6	4	6	5	4	6	5	5	6	5	5
Nvt	28	51	34	46	58	51	33	23	53	35	40
Controle over mijn leven hebben											
Meer	3	3	3	2	3	3	3	3	4	3	3
Niet veranderd	89	85	87	87	82	87	87	87	82	89	87
Minder	8	12	10	10	14	10	10	10	15	9	10
Angstig voelen											
Meer	10	17	14	12	14	13	14	12	17	12	13
Niet veranderd	56	46	52	50	46	47	53	57	48	52	51
Minder	2	3	2	3	4	4	2	1	5	2	2
Nvt	31	34	32	35	36	36	31	30	30	34	33
Depressief voelen											
Meer	5	9	7	7	8	8	7	7	11	6	7
Niet veranderd	56	45	52	48	43	45	54	56	48	51	50
Minder	2	3	2	2	3	4	1	1	5	1	2
Nvt	38	43	38	42	46	44	38	36	36	41	40

Eenzaam voelen											
Meer	9	16	11	14	23	14	13	10	19	11	13
Niet veranderd	53	44	50	47	39	45	51	52	46	49	48
Minder	1	3	2	3	3	3	1	1	4	2	2
Nvt	36	37	37	36	34	38	35	37	31	38	36
Stress hebben											
Meer	6	12	10	8	7	10	8	7	12	8	9
Niet veranderd	56	48	53	51	46	47	55	58	49	53	52
Minder	2	3	3	3	3	4	2	1	4	2	3
Nvt	37	37	35	39	44	40	35	33	34	38	37
Mantelzorg geven											
Meer	2	3	3	2	2	2	3	2	2	3	2
Niet veranderd	36	27	34	29	19	28	32	39	27	33	31
Minder	3	3	3	3	4	3	3	2	4	3	3
Nvt	59	67	60	66	75	67	62	57	68	62	63
Vrijwilligerswerk doen											
Meer	2	2	2	1	1	1	2	3	1	2	2
Niet veranderd	37	21	32	26	15	25	30	36	23	31	29
Minder	11	15	16	11	5	10	17	14	10	15	13
Nvt	49	62	50	62	78	64	51	47	66	53	56

Totaal 2016
10468

46
54

59
33
8

Totaal 2016
67
3
5
24

Totaal 2016
3

1
97
31
66

Totaal 2016
87
2
11

Totaal 2016

5
72
2
0
0
2
0
0
26
0

Totaal 2016

-
-
-
-
-

Totaal 2016

59
23
19

Totaal 2016
65
30
5

49

-
-

Totaal 2016
-

-

Totaal 2016
1
37
62

19

Totaal 2016
-
-
-

-

Totaal 2016
-
-
-

Totaal 2016
28
41
37

Totaal 2016

-
-
-

59

-

54

-

-
-
-

-
-

-

-
-

-

Totaal 2016
10
52
36

-

Totaal 2016
50
77
19
6

Totaal 2016
-
-
-
-

Totaal 2016
-
-
-

Totaal 2016

-

-

-

-

-

-

-

-

-

Totaal 2016

-

Totaal 2016

-

Totaal 2016

-

-

-

-

-

-

-
-
-

-
-
-

-
-
-

-
-
-

-
-
-

-
-
-

Totaal 2016
6
35
59

Totaal 2016
57
38
4

Totaal 2016
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

Totaal 2016
14
73
14

[Redacted]

Totaal 2016
26
51
23

[Redacted]

Totaal 2016
-

[Redacted]

Totaal 2016
83
-
-

[Redacted]

Totaal 2016
-
-
-
-
-

Totaal 2016
29

10
9
20

Totaal 2016
26

18
18
14
13
10

Totaal 2016
22

Totaal 2016

-

Totaal 2016

-
-
-
-
-
-

Totaal 2016

56
36
6
2

22
30

Totaal 2016

21
15
15

10
-

Totaal 2016

13

Totaal 2016
36

Totaal 2016
-

-
-
-

Totaal 2016
-

-
-
-
-
-
-
-
-

Totaal 2016

16
21
8
6
27
14
6
-
-

Totaal 2016

-
-
-
-
-
-
-

Totaal 2016

-
-
-
-

Totaal 2016

3
11
87

Totaal 2016

-
-
-
-

-
-
-
-
-
-
-
-
-

-
-
-
-
-
-
-
-
-

Totaal 2016

10

Totaal 2016

-

Totaal 2016

5

4

0

1

1

0

0

Totaal 2016

-

-

-

-

Totaal 2016

-
-
-

-
-
-

-
-
-

-
-
-
-

-
-
-
-

-
-
-
-

-
-
-
-

-
-
-
-

-
-
-
-

-
-
-
-

-
-
-
-

Risico op angststoornis of depressie onder jongvolwassenen toegenomen

1 op de 11 (9 procent) jongvolwassenen (18 tot en met 34 jaar) in Nederland heeft een hoog risico op een angststoornis of een depressie in 2020. Dit is een toename ten opzichte van 2016, toen had 7 procent een hoog risico, in 2012 was het 6 procent. Daar staat tegenover dat veel volwassenen (zo'n 80 procent), en in het bijzonder jongvolwassenen (88 procent), hun algemene gezondheid als (zeer) goed ervaren.

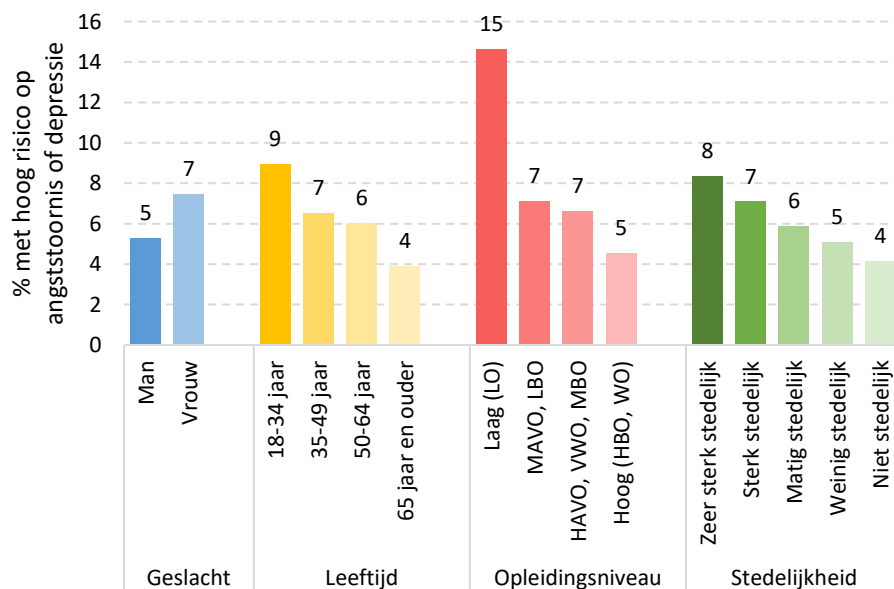
Dit blijkt uit recente cijfers van de Gezondheidsmonitor 2020. Elke 4 jaar wordt met deze monitor onderzoek gedaan naar gezondheid, welzijn en leefstijl op lokaal, regionaal en landelijk niveau. Deze keer afgenomen in bijzondere tijden, tijdens de COVID-19 pandemie onder bijna 540.000 mensen van 18 jaar en ouder. Gegevens worden onder andere gebruikt voor het opstellen van lokaal gezondheidsbeleid. Wat het effect van de coronacrisis is op de uitkomsten, wordt op dit moment geanalyseerd.

Risico op angststoornis of depressie

In het onderzoek wordt uitgebreid gevraagd hoe mensen zich de afgelopen vier weken voelden. Gevoelens als somberheid, lusteloosheid en vermoeidheid kwamen aan bod. Door vragen als: *"Hoe vaak voelde u zich zo somber dat niets hielp om u op te vrolijken?"* kan het risico op een angststoornis of depressie worden vastgesteld; niet of er daadwerkelijk sprake is van zo'n angststoornis of depressie.

Terwijl bij mensen van 35 jaar en ouder het risico op een angststoornis of depressie de afgelopen jaren licht afnam, nam dit risico bij jongvolwassenen juist toe. Het totale percentage van de volwassen bevolking dat een hoog risico heeft op een angststoornis of depressie is 6 procent.

Naast de jongvolwassenen, komt een hoog risico onder andere vaker voor bij vrouwen, inwoners met een laag opleidingsniveau en in GGD-regio's met een hoge stedelijkheidsgraad.

Ervaren gezondheid licht toegenomen

De ervaren gezondheid van alle Nederlanders van 18 jaar en ouder is licht toegenomen ten opzichte van 2016. Toen gaf ruim driekwart (76 procent) aan in het algemeen een (zeer) goede gezondheid te ervaren. In 2020 beoordeelt bijna 80 procent van de volwassenen hun gezondheid als (zeer) goed. In 2012 was het ook 76 procent.

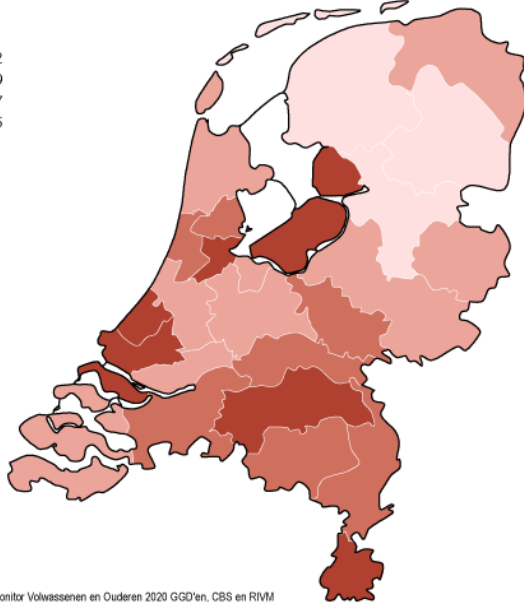
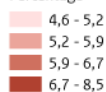
Regionale verschillen

Regionaal bestaan er verschillen in hoog risico op een angststoornis of depressie én in ervaren gezondheid. Zo zijn er GGD-regio's in Nederland waar het risico op een angststoornis of depressie twee keer groter is dan in andere GGD-regio's onder de bevolking van 18 jaar en ouder. Het varieert van 5 tot 9 procent.

Ook in ervaren gezondheid zijn er regionale verschillen tussen GGD-regio's. In GGD regio's GGD IJsselland, GGD Gooi & Vechtstreek en GGD Hollands Midden is de ervaren gezondheid het hoogst. In het merendeel van de regio's is de goed ervaren gezondheid gestegen tussen 2016 en 2020.

Hoog risico op angststoornis of depressie 2020
Per GGD-regio, volwassenen van 18 jaar en ouder

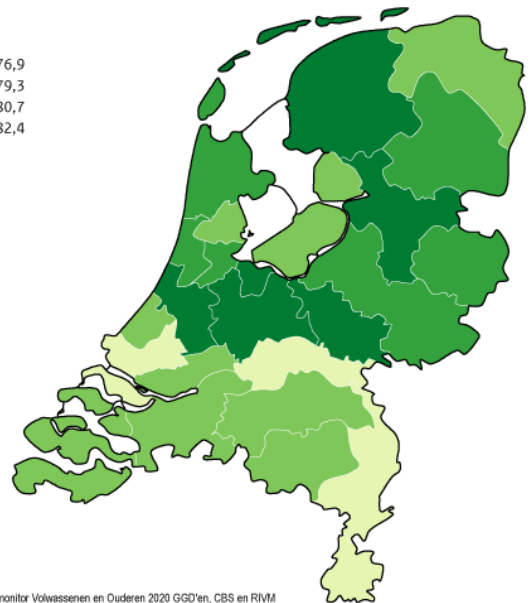
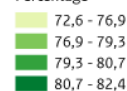
Percentage

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020 GGD'en, CBS en RIVM

Goed ervaren gezondheid 2020
Per GGD-regio, volwassenen van 18 jaar en ouder

Percentage

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020 GGD'en, CBS en RIVM

Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020

De Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen is een vragenlijstonderzoek dat elke 4 jaar wordt uitgevoerd door de 25 GGD'en, GGD GHOR Nederland, RIVM en CBS. De vragenlijst is gericht op volwassenen in Nederland en is afgenomen tussen september en december 2020.

De COVID-19 pandemie en de bijbehorende maatregelen hebben - mogelijk - de gezondheid, leefstijl en welzijn van de respondenten beïnvloed. Mogelijke effecten van de coronacrisis op het risico van een angststoornis en een depressie en ervaren gezondheid zijn uitgevraagd en er lijkt een samenhang te zijn. Deze gegevens worden momenteel verder geanalyseerd en binnenkort gepubliceerd.

Waar vind je de cijfers uit deze monitor?

De landelijke gegevens en die per GGD-regio staan vanaf 29 juni op volksgezondheidszorg.info met een toelichting. De onderliggende cijfers zijn te vinden op [CBS Statline](#) en [RIVM Statline](#). De cijfers per gemeente worden op 9 september openbaar gemaakt.

Toegankelijkheid Gymzalen Hengelo (OV)

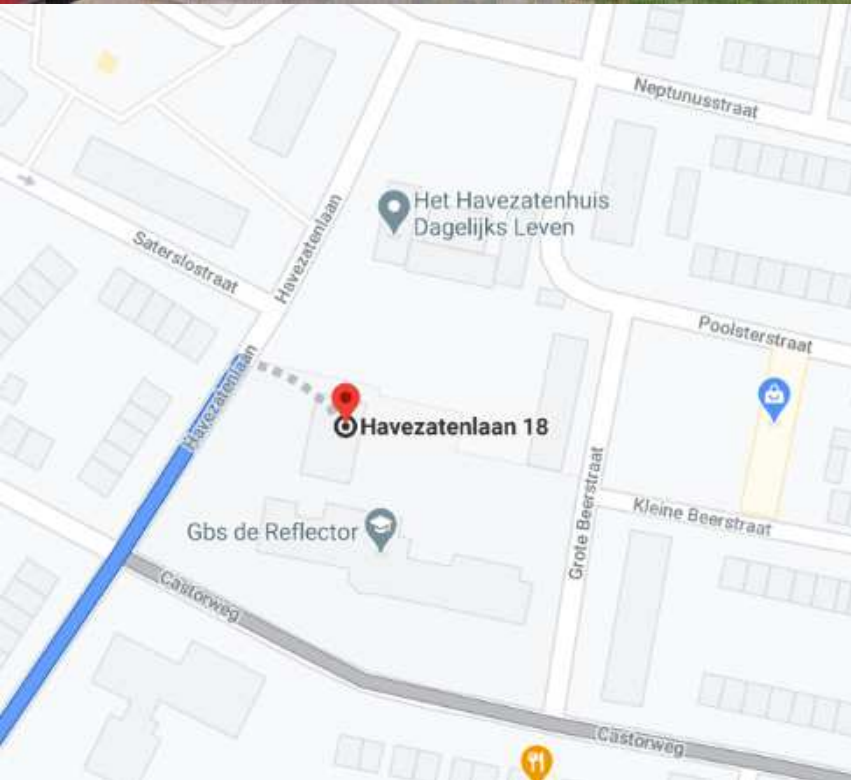
Jena van Zanten
Shimaa Zayat

Wij willen alle gymzalen bedanken voor uw medewerking

INLEIDING

- Op 6 november 2018 heeft de gemeenteraad de motie Toegankelijk Hengelo aangenomen. Begin 2019 is er een start gemaakt met de uitvoering van de motie en zijn er overleggen geweest met de SGH en Bartiméus. Daarbij heeft verkenning van het VN verdrag plaats gevonden met onder andere de vraag: Wat wordt er van ons gevraagd?
- Om een goed actieplan op te stellen is een zogenaamde nulmeting nodig, oftewel waar staan we nu.
- In dit verslag is de huidige situatie van de wijkcentra in Hengelo weergegeven met als doel vast te stellen wat er verbeterd dient te worden om aan het VN- verdrag te voldoen.

Gymzaal 1

- Havezatenlaan 18, 7557 VZ Hengelo
- Bezoek datum: 24-03-2021
- Openbare ruimte rondom het gebouw was minder toegankelijk.

Gymzaal 1

Entree	Voldoen	Extra informatie
Deur minimaal 0,85 cm breed	Ja	Dubbele deuren van 1,64m
Drempel max 20mm	Nee	Drempel 10cm
Kleedkamers		
Drempel max 20mm	Ja	Geen drempel
Deur minimaal 0,85m breed	Nee	Deur 0,8m
Gezamenlijke douche (3 stuks)	Ja	
Aparte douche (1 stuk)	Ja	
Toiletten	Ja	Bij jongens en dames allebei 1 aanwezig
Urinoirs (heren)	Nee	
Bankjes (ca. 40 cm)	Ja	Bankje 44cm hoog
Gymzaal		
Drempel max 20mm	Ja	Drempel 15mm
Deur minimaal 0,85m breed	Nee	Deur 80 cm
Aparte ingang naar zaal	Nee	Alleen een nooddeur
Gymzaal bereikbaar voor minder validen en slechtziende	Nee	
Beleiningen	Ja	
Stroeve vloer	Ja	Houtenvloer

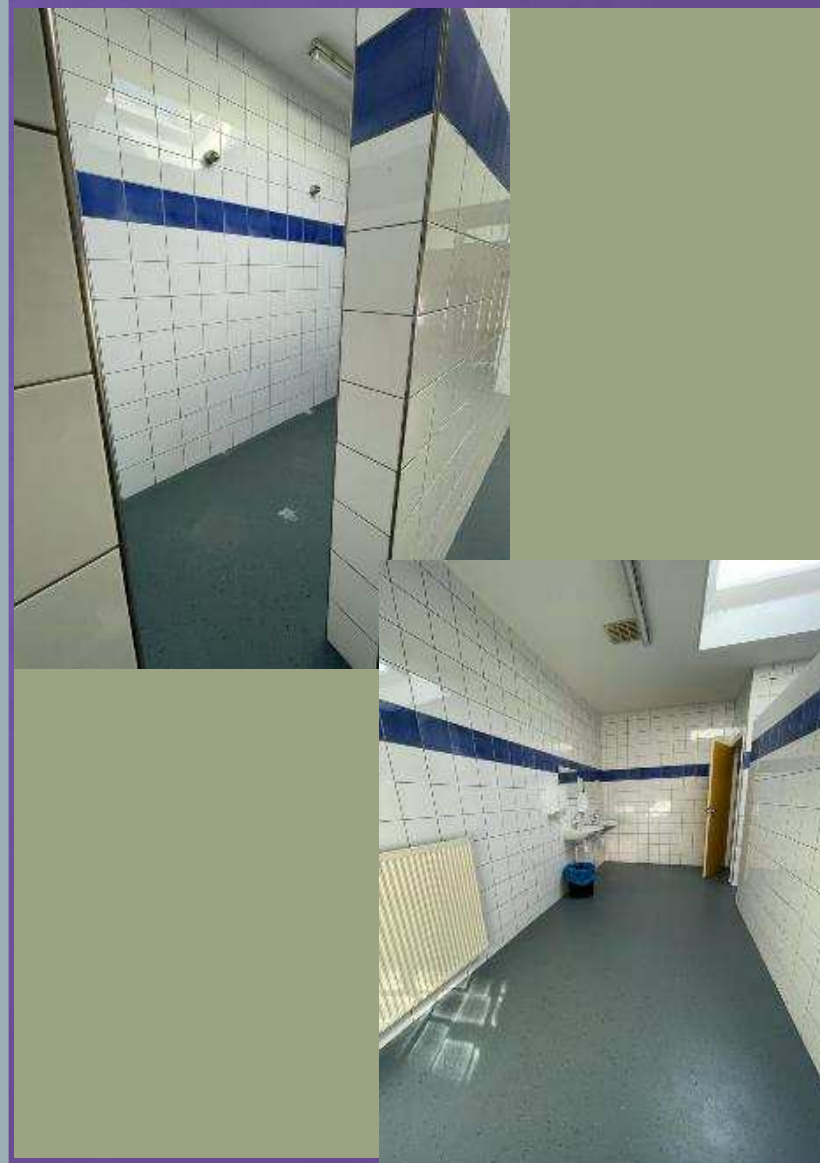

Gymzaal 2

- Deurningerstraat 58, 7557 HB Hengelo
- Bezoek datum: 24-03-2021
- Openbare ruimte rondom het gebouw was minder toegankelijk.

Gymzaal 2

Entree	Voldoen	Extra informatie
Deur minimaal 0,85 cm breed	Ja	Dubbele deuren van 1,64m
Drempel max 20mm	Nee	Drempel aan binnenkant 6cm en drempel van buitenkant 9cm
Kleedkamers		
Drempel max 20mm	Ja	Geen drempel
Deur minimaal 0,85m breed	Nee	Deur 0,8m
Gezamenlijke douche (3 stuks)	Ja	
Aparte douche (1 stuk)	Ja	
Toiletten	Ja	Bij jongens en dames allebei 1 aanwezig
Urinoirs (heren)	Nee	
Bankjes (ca. 40 cm)	Ja	Bankje 40cm hoog
Gymzaal		
Drempel max 20mm	Ja	Drempel 15mm
Deur minimaal 0,85m breed	Nee	Deur 80 cm
Aparte ingang naar zaal	Nee	
Gymzaal bereikbaar voor minder validen en slechtziende	Nee	
Beleiningen	Ja	
Stroeve vloer	Ja	Houtenvloer

Gymzaal 3

- Merelweg 21, 7557 AC Hengelo
- Bezoek datum: 24-03-2021
- Openbare ruimte rondom het gebouw was toegankelijk.

Gymzaal 3

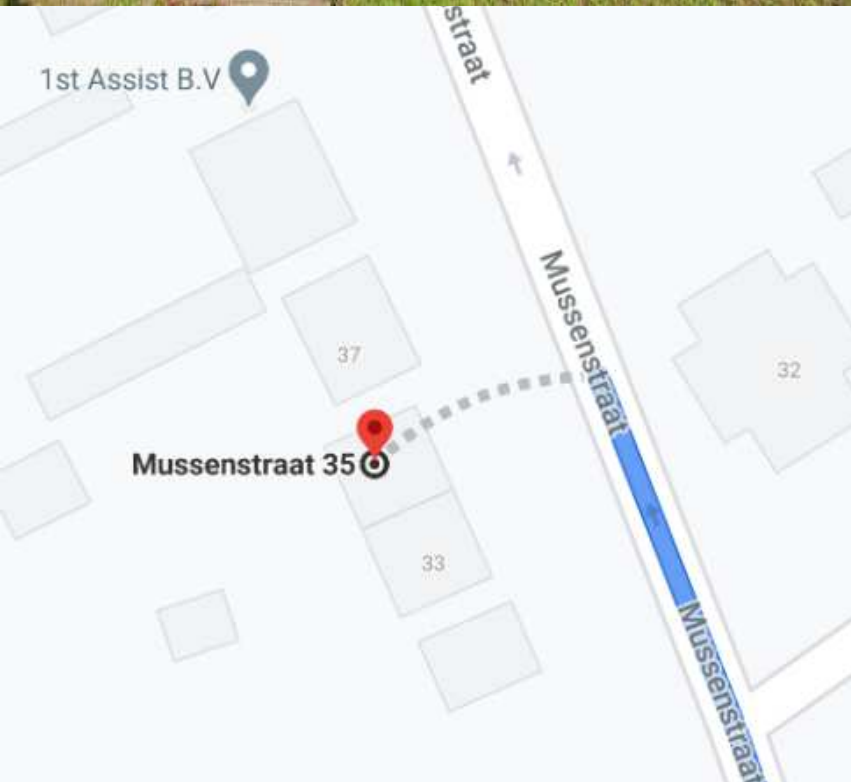
Entree	Voldoen	Extra informatie
Deur minimaal 0,85 cm breed	Ja	Dubbele deuren van 1,64m
Drempel max 20mm	Ja	Drempel 20mm, met oprij gedeelte
Kleedkamers		
Drempel max 20mm	Ja	Geen drempel
Deur minimaal 0,85m breed	Nee	Deur 0,8m
Gezamenlijke douche (3 stuks)	Ja	
Aparte douche (1 stuk)	Ja	
Toiletten	Ja	Bij jongens en dames allebei 1 aanwezig
Urinoirs (heren)	Nee	
Bankjes (ca. 40 cm)	Ja	Bankje 40cm hoog
Vrij van opstakels	Nee	Bank midden in de kleedkamer
Gymzaal		
Drempel max 20mm	Ja	Drempel 15mm
Deur minimaal 0,85m breed	Nee	Deur 80 cm
Aparte ingang naar zaal	Nee	
Gymzaal bereikbaar voor minder validen en slechtziende	Nee	
Beleiningen	Ja	
Stroeve vloer	Ja	Houtenvloer

Gymzaal 4

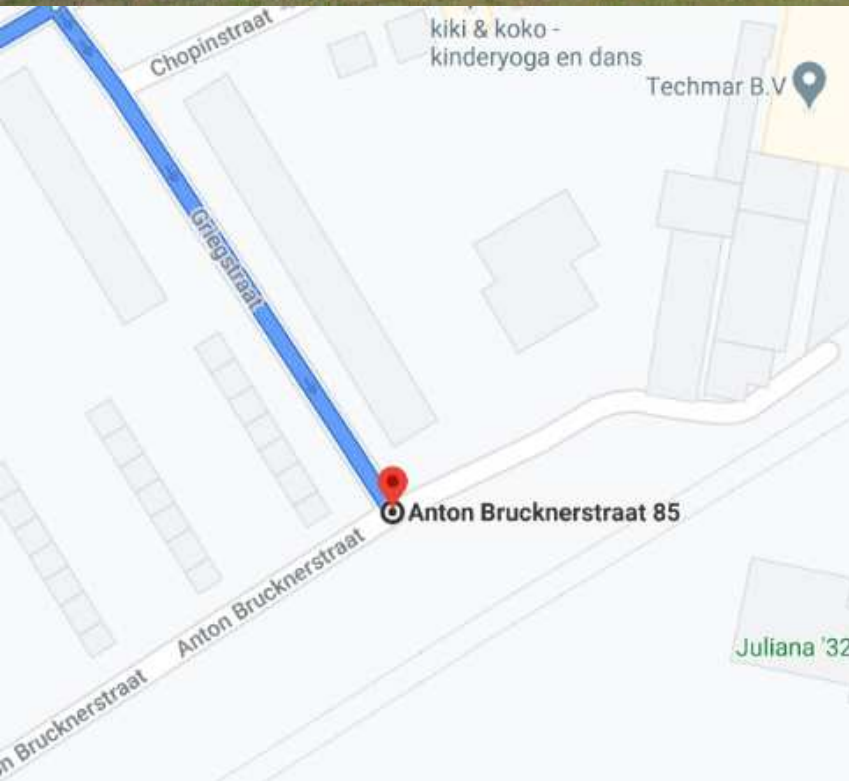
- Mussenstraat 35, 7557 AC Hengelo
- Bezoek datum: 24-03-2021
- Openbare ruimte rondom het gebouw was niet toegankelijk.

Gymzaal 4

Entree	Voldoen	Extra informatie
Deur minimaal 0,85 m breed	Ja	Dubbele deuren van 1,64m
Drempel max 20mm	Nee	Drempel 4cm, gymzaal ligt op een bult (trap omhoog of oprijpad)
Kleedkamers		
Drempel max 20mm	Ja	Geen drempel
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	Deur 0,9m
Gezamenlijke douche (3 stuks)	Ja	
Aparte douche (1 stuk)	Ja	
Toiletten	Ja	Bij jongens en dames allebei 1 aanwezig
Urinoirs (heren)	Nee	
Bankjes (ca. 40 cm)	Ja	Bankje 40cm hoog
Vrij van opstakels	Nee	Bank midden in de kleedkamer
Gymzaal		
Drempel max 20mm	Ja	Drempel 15mm
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	Deur 90 cm
Aparte ingang naar zaal	Nee	
Gymzaal bereikbaar voor minder validen en slechtziende	Nee	
Beleiningen	Ja	
Stroeve vloer	Ja	Houtenvloer

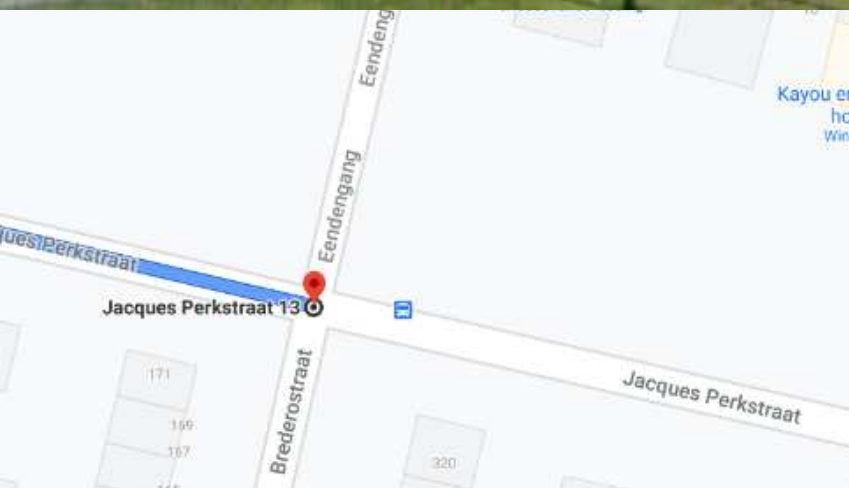
Gymzaal 5

- Anton Brücknerstraat 85, 7557 RP Hengelo
- Bezoek datum: 24-03-2021
- Openbare ruimte rondom het gebouw was minder toegankelijk.

Gymzaal 5

Entree	Voldoen	Extra informatie
Deur minimaal 0,85 m breed	Ja	Dubbele deuren van 1,64m
Drempel max 20mm	Nee	Drempel van 5cm en daarvoor nog een opstap
Kleedkamers		
Drempel max 20mm	Ja	Geen drempel
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	Deur 0,85m
Gesamenlijke douche (3 stuks)	Ja	
Aparte douche (1 stuk)	Ja	
Toiletten	Ja	Bij jongens en dames allebei 1 aanwezig
Urinoirs (heren)	Nee	
Bankjes (ca. 40 cm)	Ja	Bankje 40cm hoog
Vrij van opstakels	Nee	Bank midden in de kleedkamer
Gymzaal		
Drempel max 20mm	Ja	Drempel 15mm
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	Deur 85 cm
Aparte ingang naar zaal	Nee	
Gymzaal bereikbaar voor minder validen en slechtziende	Nee	
Beleiningen	Ja	
Stroevvloer	Ja	Houtenvloer

Gymzaal 6

- Jacques Perkstraat 13, 7552 JR Hengelo
- Bezoek datum: 25-03-2021
- Openbare ruimte rondom het gebouw was minder toegankelijk.

Gymzaal 6

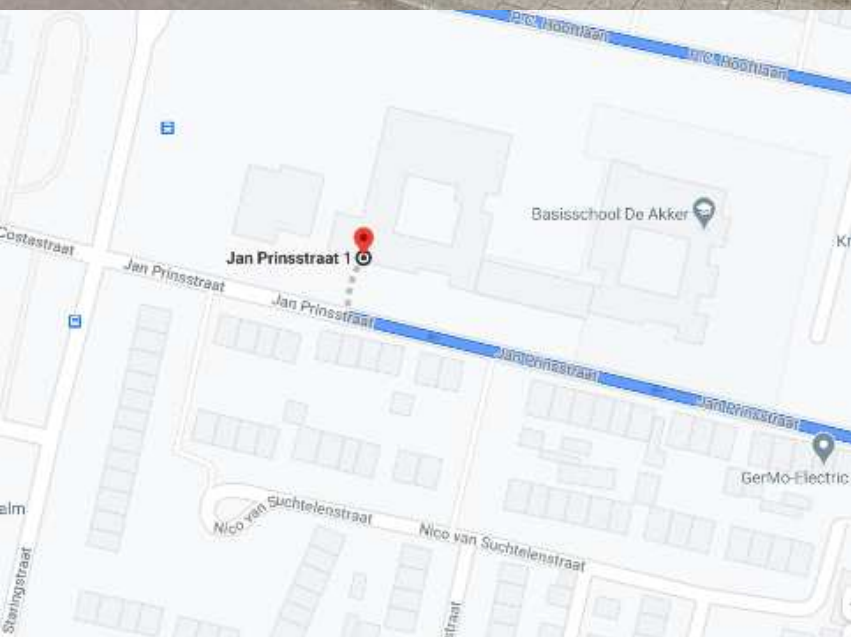
Entree	Voldoen	Extra informatie
Deur minimaal 0,85 cm breed	Ja	Dubbele deuren van 1,64m
Drempel max 20mm	Nee	Drempel van 10cm
Kleedkamers		
Drempel max 20mm	Ja	Geen drempel
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	Deur 0,80m
Gezamenlijke douche (3 stuks)	Ja	
Aparte douche (1 stuk)	Ja	
Toiletten	Ja	Bij jongens en dames allebei 1 aanwezig
Urinoirs (heren)	Nee	
Bankjes (ca. 40 cm)	Ja	Bankje 40cm hoog
Vrij van opstakels	Nee	Bank midden in de kleedkamer
Gymzaal		
Drempel max 20mm	Ja	Drempel 15mm
Deur minimaal 0,85m breed	Nee	Deur 80 cm
Aparte ingang naar zaal	Nee	Alleen een nooddeur
Gymzaal bereikbaar voor minder validen en slechtziende	Nee	
Beleiningen	Ja	
Stroeve vloer	Ja	Houtenvloer

Gymzaal 7

- Jan Prinsstraat 1, 7552 HL Hengelo
- Bezoek datum: 25-03-2021
- Openbare ruimte rondom het gebouw was toegankelijk.

Gymzaal 7

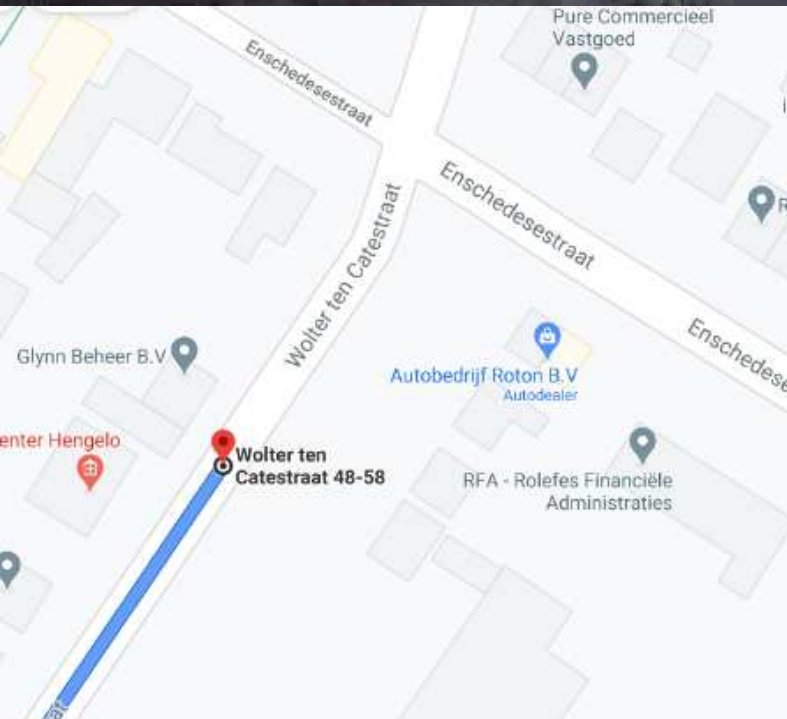
Entree	Voldoen	Extra informatie
Deur minimaal 0,85 cm breed	Ja	Dubbele deuren van 1,64m
Drempel max 20mm	Nee	Drempel van 10cm
Kleedkamers		
Drempel max 20mm	Ja	Geen drempel
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	Deur 0,80m
Gezamenlijke douche (3 stuks)	Ja	4 stuks bij dames en 4 bij heren
Aparte douche (1 stuk)	Ja	2 stuks bij dames en 2 bij heren
Toiletten	Ja	Bij jongens en dames allebei 1 aanwezig
Urinoirs (heren)	Nee	
Bankjes (ca. 40 cm)	Ja	Bankje 40cm hoog
Vrij van opstakels	Nee	Bank midden in de kleedkamer
Gymzaal		
Drempel max 20mm	Ja	Drempel 15mm
Deur minimaal 0,85m breed	Nee	Deur 80 cm
Aparte ingang naar zaal	Nee	Alleen een nooddeur
Gymzaal bereikbaar voor minder validen en slechtziende	Nee	
Beleiningen	Ja	
Stroeve vloer	Ja	Houtenvloer

Gymzaal 8

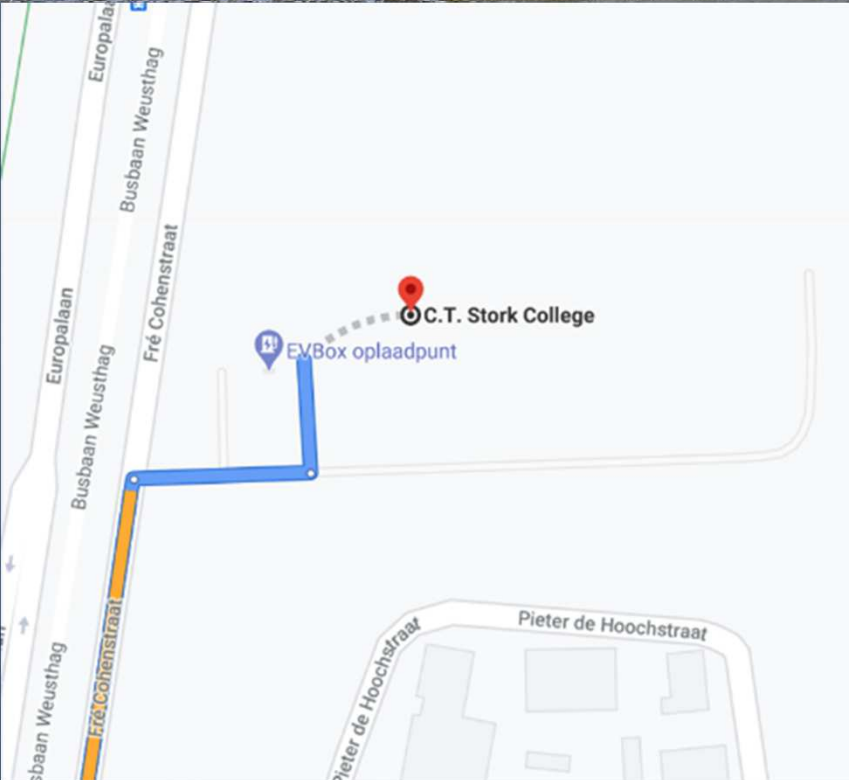
- Wolter ten Caterstraat 54a, 7551 HZ Hengelo
- Bezoek datum: 25-03-2021
- Openbare ruimte rondom het gebouw was toegankelijk.

Gymzaal 8

Entree	Voldoen	Extra informatie
Deur minimaal 0,85 m breed	Ja	Dubbele deuren van 1,64m
Drempel max 20mm	Nee	Drempel van 4cm
Kleedkamers		
Drempel max 20mm	Ja	Geen drempel
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	Deur 0,85m
Gezamenlijke douche (3 stuks)	Ja	
Aparte douche (1 stuk)	Ja	
Toiletten	Ja	Bij jongens en dames allebei 1 aanwezig
Urinoirs (heren)	Nee	
Bankjes (ca. 40 cm)	Ja	Bankje 40cm hoog
Vrij van opstakels	Ja	Vrije doorgang
Gymzaal		
Drempel max 20mm	Ja	Drempel 10mm
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	Deur 85 cm
Aparte ingang naar zaal	Nee	
Gymzaal bereikbaar voor minder validen en slechtziende	Ja	
Beleiningen	Ja	
Stroeve vloer	Ja	Gietvloer

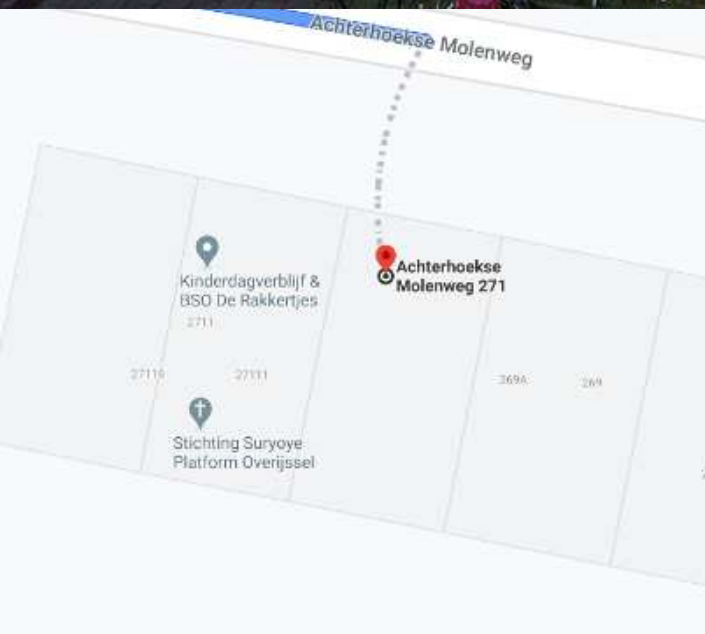
Gymzaal 9

- Fré Cohenstraat 10, 7556 PS Hengelo
- Bezoek datum: 29-03-2021
- Openbare ruimte rondom het gebouw was toegankelijk.

Gymzaal 9

Entree	Voldoen	Extra informatie
Deur minimaal 0,85 cm breed	Ja	Dubbele deuren van 1,85m
Drempel max 20mm	Nee	Geen drempel
Kleedkamers		
Drempel max 20mm	Ja	Geen drempel
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	Deur 1m
Gezamenlijke douche (3 stuks)	Ja	5 stuks per kleedkamer (3 meisje kleedkamers en 3 jongens kleedkamers)
Aparte douche (1 stuk)	Nee	
Toiletten	Ja	Maar niet in kleedkamers
Urinoirs (heren)	Ja	Apart van de kleedkamers
Bankjes (ca. 40 cm)	Ja	Bankje 40cm hoog
Vrij van opstakels	Ja	Vrije doorgang
Gymzaal		
Drempel max 20mm	Ja	Geen drempel
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	Deur 1m
Aparte ingang naar zaal	Ja	
Gymzaal bereikbaar voor minder validen en slechtziende	Ja	
Beleiningen	Ja	
Stroeve vloer	Ja	Gietvloer

Gymzaal 10

- Achterhoekse Molenweg 271, 7556 GL Hengelo
- Bezoek datum: 29-03-2021
- Openbare ruimte rondom het gebouw was minder toegankelijk.

Gymzaal 10

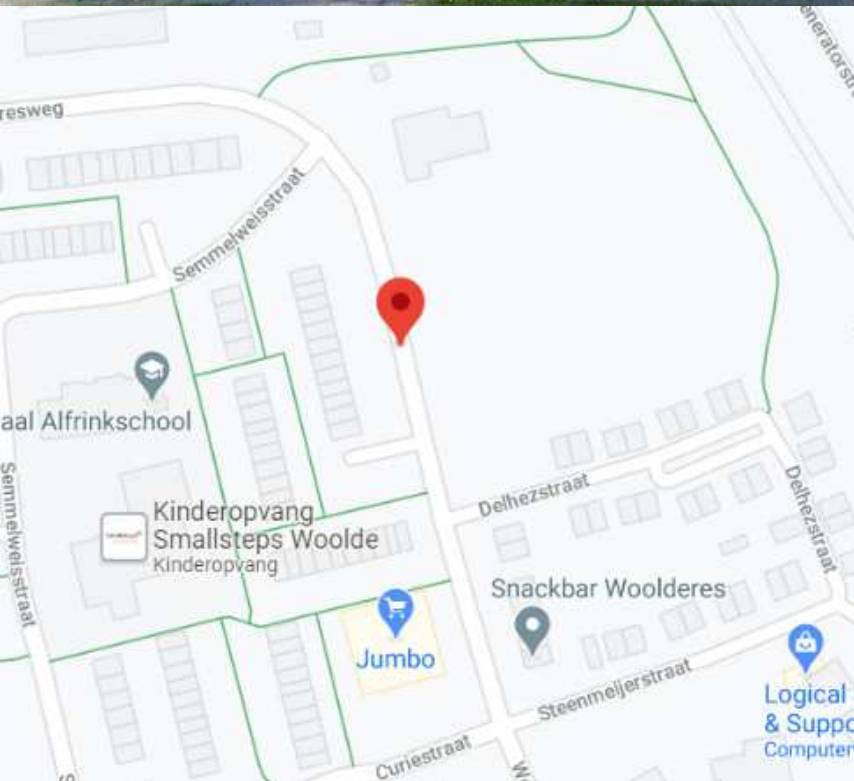
Entree	Voldoen	Extra informatie
Deur minimaal 0,85 cm breed	Ja	Dubbele deuren van 1,64m
Drempel max 20mm	Nee	Drempel 4cm
Kleedkamers		
Drempel max 20mm	Ja	Geen drempel
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	Deur 85cm
Gezamenlijke douche (3 stuks)	Ja	
Aparte douche (1 stuk)	Ja	
Toiletten	Ja	Bij jongens en dames allebei 1 aanwezig
Urinoirs (heren)	Nee	
Bankjes (ca. 40 cm)	Ja	Bankje 40cm hoog
Vrij van opstakels	Nee	Bank midden in de kleedkamer
Gymzaal		
Drempel max 20mm	Ja	Drempel 10mm
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	Deur 85cm
Aparte ingang naar zaal	Nee	
Gymzaal bereikbaar voor minder validen en slechtziende	Nee	
Beleiningen	Ja	
Stroeve vloer	Ja	Houtenvloer

Gymzaal 11

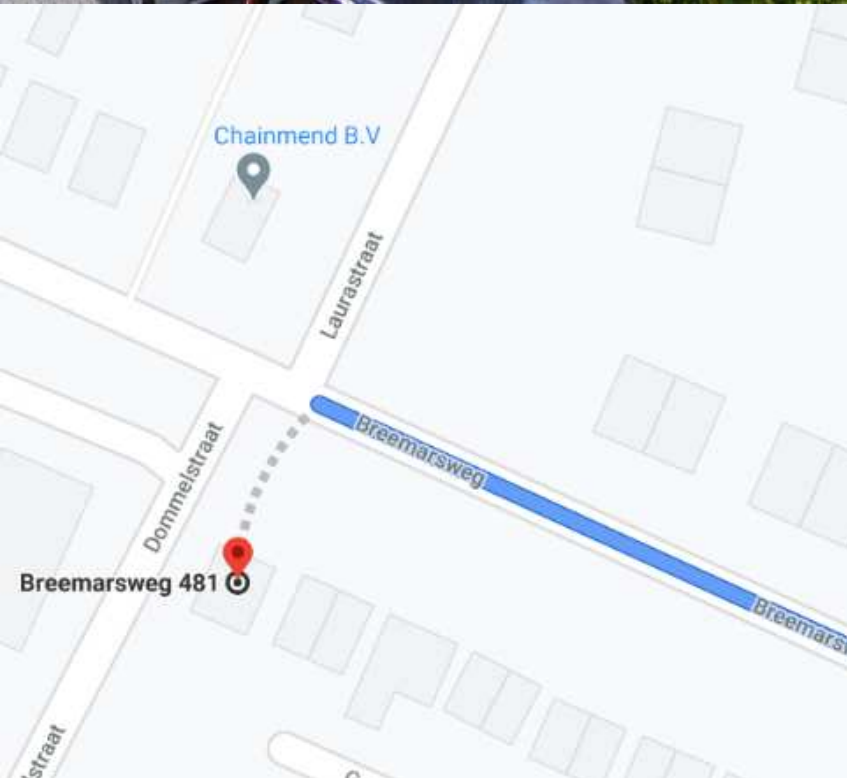
- Woolderesweg 126, 7555 LC Hengelo
- Bezoek datum: 29-03-2021
- Openbare ruimte rondom het gebouw was toegankelijk.

Gymzaal 11

Entree	Voldoen	Extra informatie
Deur minimaal 0,85 cm breed	Ja	Dubbele deuren van 1,64m
Drempel max 20mm	Nee	Drempel 10cm
Kleedkamers		
Drempel max 20mm	Ja	Geen drempel
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	Deur 85cm
Gezamenlijke douche (3 stuks)	Ja	
Aparte douche (1 stuk)	Ja	
Toiletten	Ja	Bij jongens en dames allebei 1 aanwezig
Urinoirs (heren)	Nee	
Bankjes (ca. 40 cm)	Ja	Bankje 40cm hoog
Vrij van opstakels	Nee	Bank midden in de kleedkamer
Gymzaal		
Drempel max 20mm	Ja	Drempel 15mm
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	Deur 85cm
Aparte ingang naar zaal	Nee	
Gymzaal bereikbaar voor minder validen en slechtziende	Nee	
Beleiningen	Ja	
Stroeve vloer	Ja	Houtenvloer

Gymzaal 12

- Breemarsweg 481, 7555 KA Hengelo
- Bezoek datum: 29-03-2021
- Openbare ruimte rondom het gebouw was toegankelijk.

Gymzaal 12

Entree	Voldoen	Extra informatie
Deur minimaal 0,85 cm breed	Ja	Dubbele deuren van 1,64m
Drempel max 20mm	Nee	Drempel 10cm
Kleedkamers		
Drempel max 20mm	Ja	Geen drempel
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	Deur 90cm
Gezamenlijke douche (3 stuks)	Ja	
Aparte douche (1 stuk)	Ja	
Toiletten	Ja	Bij jongens en dames allebei 1 aanwezig
Urinoirs (heren)	Nee	
Bankjes (ca. 40 cm)	Ja	Bankje 40cm hoog
Vrij van opstakels	Nee	Bank midden in de kleedkamer
Gymzaal		
Drempel max 20mm	Ja	Drempel 20mm
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	Deur 90cm
Aparte ingang naar zaal	Nee	
Gymzaal bereikbaar voor minder validen en slechtziende	Nee	
Beleiningen	Ja	
Stroeve vloer	Ja	Houtenvloer

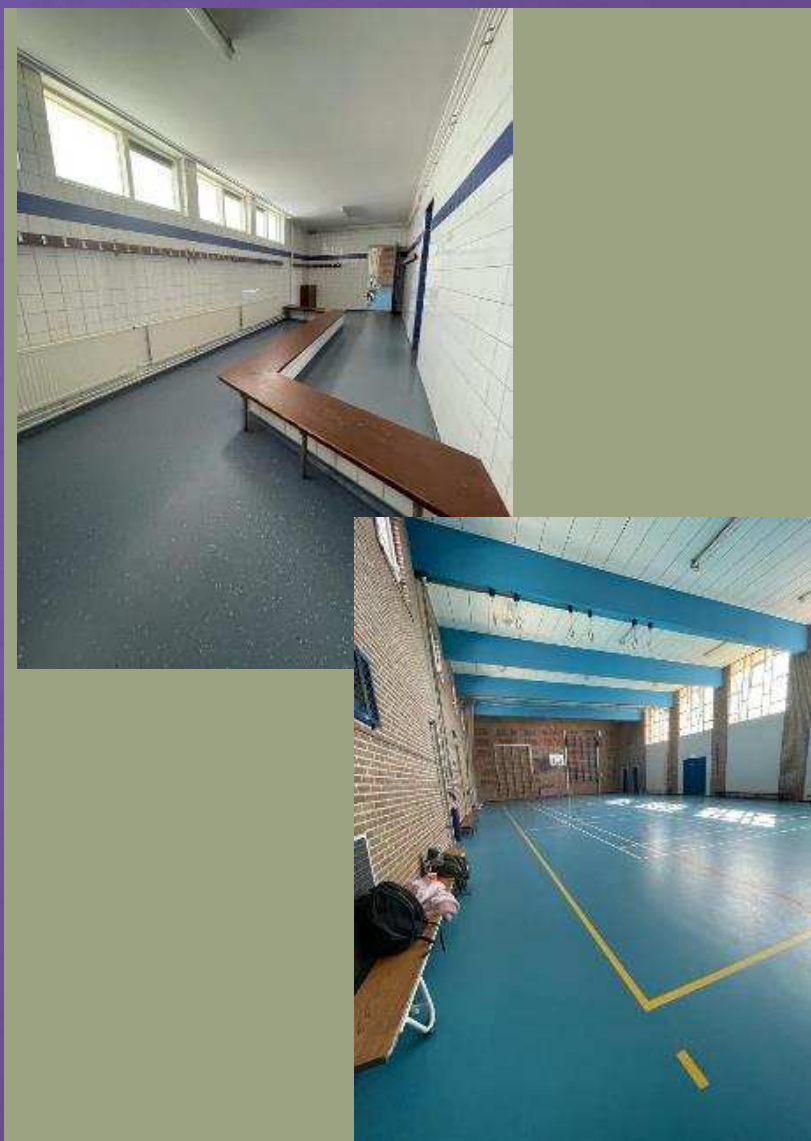

Gymzaal 13

- Jan van der Heydenstraat 22, 7553 CH Hengelo
- Bezoek datum: 29-03-2021
- Openbare ruimte rondom het gebouw was toegankelijk.

Gymzaal 13

Entree	Voldoen	Extra informatie
Deur minimaal 0,85 cm breed	Ja	Dubbele deuren van 1,64m
Drempel max 20mm	Nee	Drempel 5cm
Kleedkamers		
Drempel max 20mm	Ja	Geen drempel
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	Deur 90cm
Gezamenlijke douche (3 stuks)	Ja	
Aparte douche (1 stuk)	Ja	
Toiletten	Ja	Bij jongens en dames allebei 1 aanwezig
Urinoirs (heren)	Nee	
Bankjes (ca. 40 cm)	Ja	Bankje 40cm hoog
Vrij van opstakels	Nee	Bank midden in de kleedkamer
Gymzaal		
Drempel max 20mm	Ja	Drempel 10mm
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	Deur 90cm
Aparte ingang naar zaal	Nee	
Gymzaal bereikbaar voor minder validen en slechtziende	Nee	
Beleiningen	Ja	
Stroeve vloer	Ja	Gietvloer

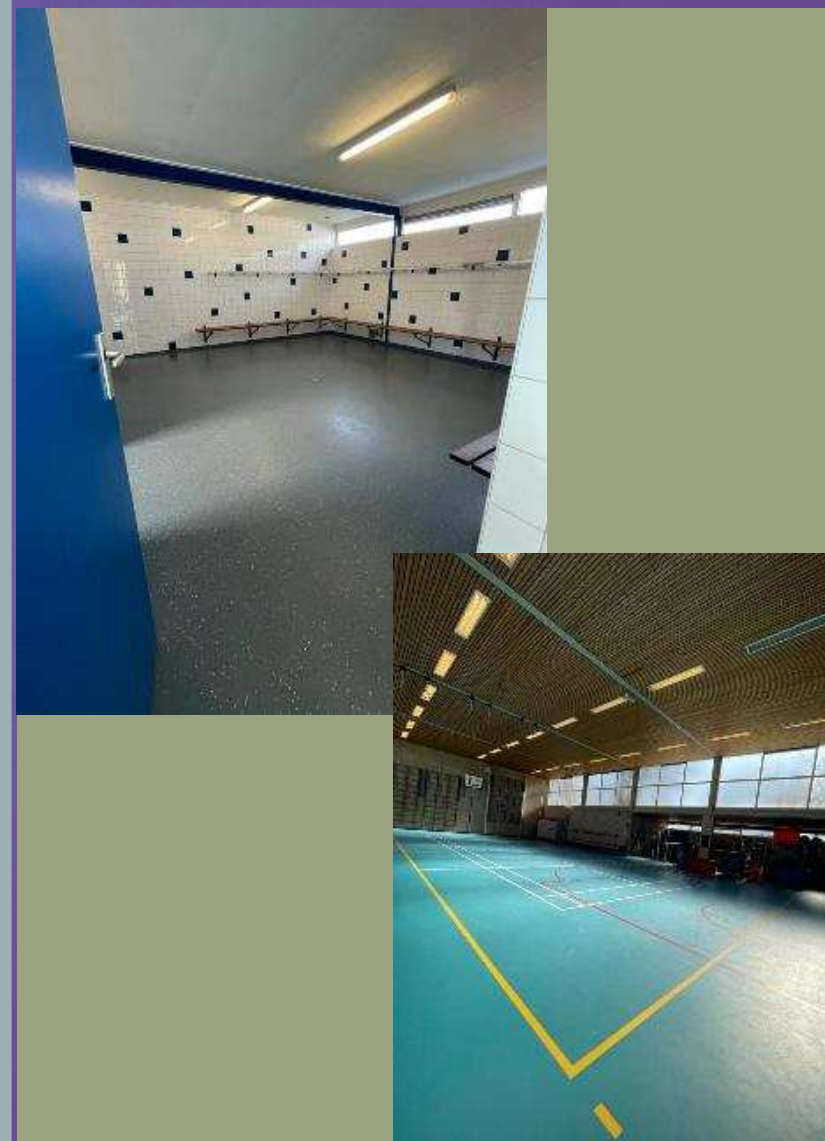

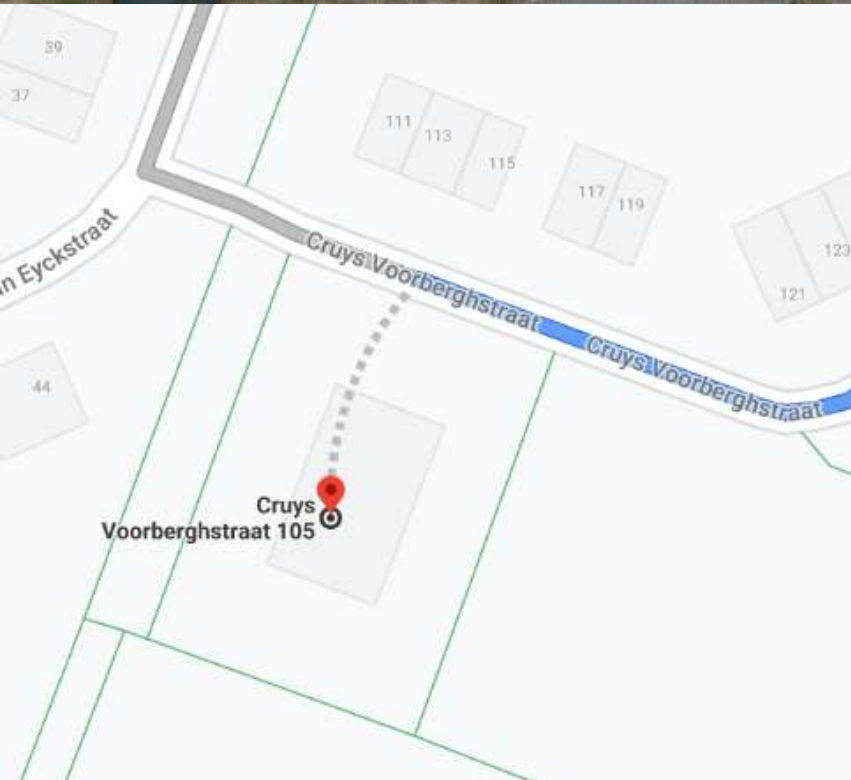
Gymzaal 14

- Klaas de Rookstraat 61, 7558 DJ Hengelo
- Bezoek datum: 30-03-2021
- Openbare ruimte rondom het gebouw was minder toegankelijk.

Gymzaal 14

Entree	Voldoen	Extra informatie
Deur minimaal 0,85 cm breed	Ja	Dubbele deuren van 1,64m
Drempel max 20mm	Ja	Drempel 20m
Kleedkamers		
Drempel max 20mm	Ja	Ronde drempel (hoogste punt 10mm)
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	Deur 90cm
Gezamenlijke douche (3 stuks)	Ja	4 stuks per kleedkamer
Aparte douche (1 stuk)	Ja	2 stuks per kleedkamer
Toiletten	Ja	Bij jongens en dames allebei 1 aanwezig
Urinoirs (heren)	Nee	
Bankjes (ca. 40 cm)	Ja	Bankje 40cm hoog
Vrij van opstakels	Nee	Bank midden in de kleedkamer
Gymzaal		
Drempel max 20mm	Ja	Ronde drempel (hoogste punt 10mm)
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	Deur 90cm
Aparte ingang naar zaal	Nee	
Gymzaal bereikbaar voor minder validen en slechtziende	Ja	
Beleiningen	Ja	
Stroeve vloer	Ja	Gietvloer

Gymzaal 15

- Cruys Voorberghstraat 105, 7558 VW Hengelo
- Bezoek datum: 30-03-2021
- Openbare ruimte rondom het gebouw was toegankelijk.

Gymzaal 15

Entree	Voldoen	Extra informatie
Deur minimaal 0,85 cm breed	Ja	Dubbele deuren van 1,64m
Drempel max 20mm	Ja	Drempel 4cm
Kleedkamers		
Drempel max 20mm	Ja	Geen drempel
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	Deur 85cm
Gezamenlijke douche (3 stuks)	Ja	
Aparte douche (1 stuk)	Ja	
Toiletten	Ja	Bij jongens en dames allebei 1 aanwezig
Urinoirs (heren)	Nee	
Bankjes (ca. 40 cm)	Ja	Bankje 40cm hoog
Vrij van opstakels	Nee	Bank midden in de kleedkamer
Gymzaal		
Drempel max 20mm	Ja	Drempel 10mm
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	Deur 85cm
Aparte ingang naar zaal	Nee	
Gymzaal bereikbaar voor minder validen en slechtziende	Nee	
Beleiningen	Ja	
Stroeve vloer	Ja	Houtenvloer

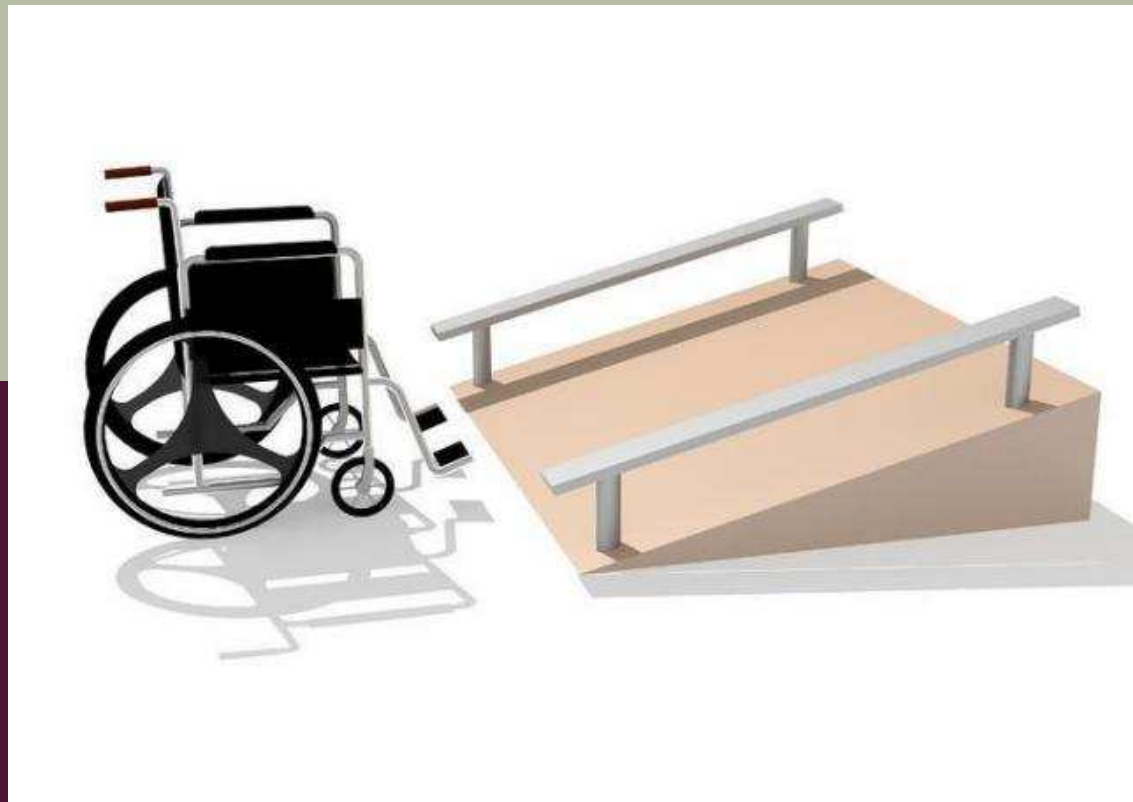
CONCLUSIE

- Onze conclusie is dat er nog veel gebouwen niet voldoen.
- Dat er mensen bijvoorbeeld even achterom moeten of gewoon niet eens zelfstandig naar binnen kunnen of helemaal niet naar binnen kunnen.
- Dit is niet het beeld wat wij graag zien iedereen hoort dezelfde ingang te kunnen nemen!

Toegankelijkheid Wijkcentra's Hengelo (OV)

Jena van Zanten
Shimaa Zayat

Wij willen alle wijkcentra's bedanken voor uw medewerking

INLEIDING

-
- Op 6 november 2018 heeft de gemeenteraad de motie Toegankelijk Hengelo aangenomen. Begin 2019 is er een start gemaakt met de uitvoering van de motie en zijn er overleggen geweest met de SGH en Bartiméus. Daarbij heeft verkenning van het VN verdrag plaats gevonden met onder andere de vraag: Wat wordt er van ons gevraagd?
  - Om een goed actieplan op te stellen is een zogenaamde nulmeting nodig, oftewel waar staan we nu.
  - In dit verslag is de huidige situatie van de wijkcentra in Hengelo weergegeven met als doel vast te stellen wat er verbeterd dient te worden om aan het VN- verdrag te voldoen.

De Hengelose Es

- Uitslagsweg 47, 7556 LN Hengelo
- Bezoek datum: 17-02-2021
- Openbare ruimte rondom het gebouw was toegankelijk.

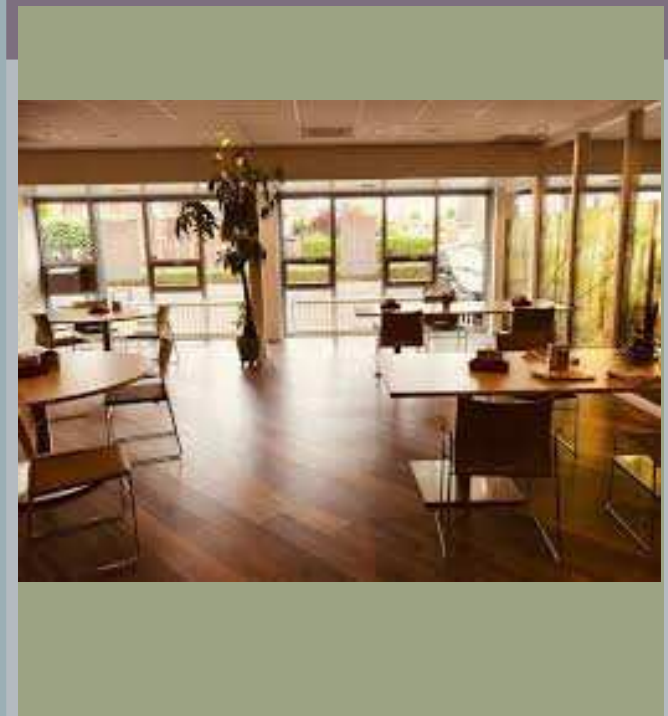
De Hengelse Es

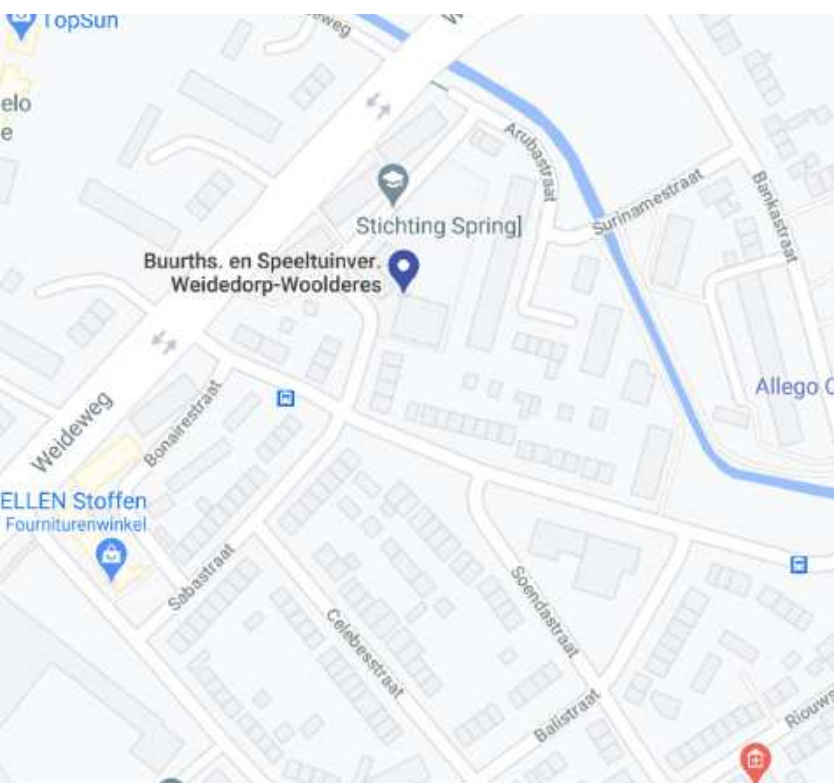
Entree	Voldoen	Extra informatie
Deur minimaal 0,85 cm breed	Ja	
Elektrische deur	Ja	
Deurbel/intercom	Nee	
Drempel max 20mm	Ja	Geen drempel aanwezig
Balie/receptie		
Hoogte (0,80 - 1 m)	Nee	Balie hoogte 1,10m
Schrijfdeel (0,80 – 0,90m)	Nee	
Geleidelijn aanwezig	Nee	Maar goed bereikbaar
Toiletten		
Invalidentoilet		
Toiletpot hoogte 0,46m	Ja	
Beugels	Ja	
Wastafel hoogte 0,75m	Ja	
Lichtsensoren	Ja	
Makkelijk bedienbare deur	Ja	Is wel een zware deur
Drempels max 20 mm	Ja	Geen drempel aanwezig
Beugels aan de deur	Nee	
Draai cirkel van 1,5m	Nee	
Deur naar buiten draaiend	Ja	
Alarm	Ja	
Dames- en heren (toiletten)		
Lichtsensoren	Ja	
Makkelijk bedienbare deur	Ja	

De Hengelose Es

Zalen	Voldoen	Extra informatie
Zaal (oude peuterspeelzaal)		
Hoogte deurklink 1,05m	Ja	
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	Alle deuren zijn 0,9m
Lichtknoppen 1,05m	Nee	Hoogte moet nog aangepast worden
Stopcontacten 1,05m	Nee	Hoogte moet nog aangepast worden
Drempels max 20 mm	Ja	
Overige zalen		
Hoogte deurklink 1,05m	Ja	
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	
Lichtknoppen 1,05m	Ja	
Stopcontacten 1,05m	Ja	
Drempels max 20 mm	Ja	Er is een ruimte waar een hogere drempel is, maar daar is voor gezorgd dat die ook toegankelijk is voor mensen in een rolstoel.
Stroeve vloer	Ja	

WEIDEDORP

- Uitslagsweg 47, 7556 LN Hengelo
- Bezoek datum: 17-02-2021
- Openbare ruimte rondom het gebouw was toegankelijk.

Weidedorp

Entree	Voldoen	Extra informatie
Deur minimaal 0,85 cm breed	Ja	
Elektrische deur	Nee	
Deurbel/intercom	Nee	
Drempel max 20mm	Ja	Geen drempels aanwezig in het gebouw
Balie/receptie		
Hoogte (0,80 - 1 m)	Nee	Een balie met glazen schuifplaat voor iemand in een rolstoel of kleine mensen niet toegankelijk (ca. 1,20/1,30)
Schrijfdeel (0,80 – 0,90m)	Nee	
Geleideliijn aanwezig	Nee	
Toiletten		
Invalidentoilet		
Toiletpot hoogte 0,46m	Ja	
Beugels	Ja	
Wastafel hoogte 0,75m	Ja	
Lichtsensoren	Nee	Knop zit op hoogte dat iedereen bij kan, alleen een sensor zou makkelijker zijn.
Makkelijk bedienbare deur	Ja	
Drempels max 20 mm	Ja	
Beugels aan de deur	Nee	
Draai cirkel van 1,5m	Nee	Maar wel goed in te rijden met rolstoel of rollator.
Deur naar buiten draaiend	Ja	
Alarm	Nee	

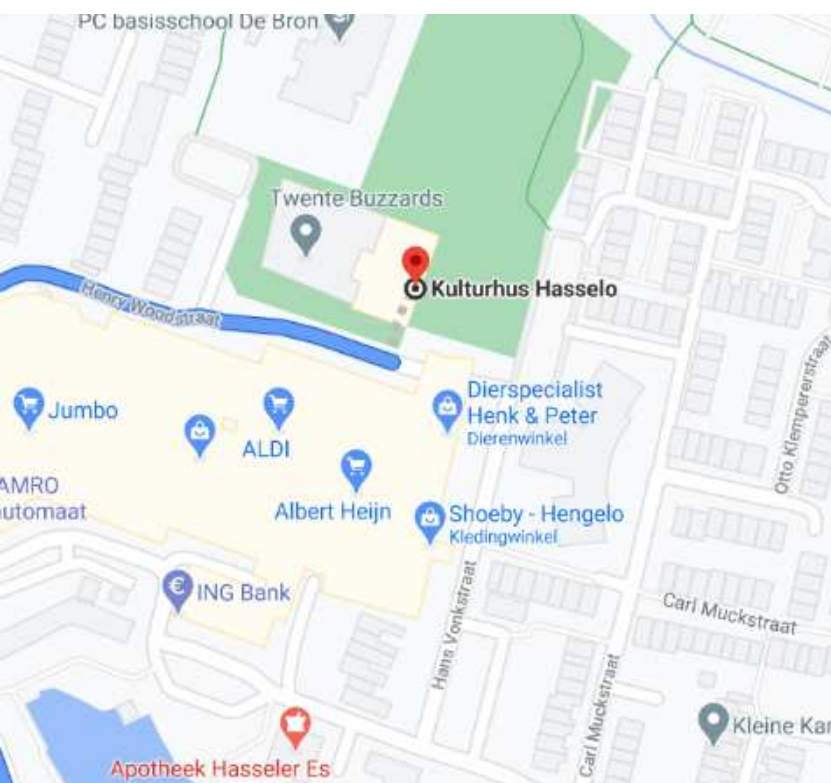
Weidedorp

Zalen	Voldoen	Extra informatie
Zaal 1 (oude peuterspeelzaal)		
Hoogte deurklink 1,05m	Nee	Zit op 1,68m (gemeten onderkant deurklink)
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	Dubbelde deuren (1,73)
Lichtknoppen 1,05m	Ja	
Stopcontacten 1,05m	Ja	
Drempels max 20 mm	Ja	Geen drempels aanwezig
Overige zalen (zaal 2 en 3)		
Hoogte deurklink 1,05m	Ja	
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	Deur 0,93m
Lichtknoppen 1,05m	Ja	
Stopcontacten 1,05m	Ja	
Drempels max 20 mm	Ja	Geen drempels aanwezig
Stroeve vloer	Ja	

HET KULTURHUS

- Henry Woodstraat 62, 7558 CP Hengelo
- Bezoek datum: 03-03-2021
- Openbare ruimte rondom het gebouw was toegankelijk.

Het Kulturhus

Entree	Voldoen	Extra informatie
Deur minimaal 0,85 cm breed	Ja	Schuifdeuren van 1,40m
Elektrische deur	Ja	
Deurbel/intercom	Nee	
Drempel max 20mm	Nee	
Balie/receptie		
Hoogte (0,80 - 1m)	Ja	Is 0,95m hoog
Schrijfdeel (0,80 – 0,90m)	Nee	
Geleidelijn aanwezig	Nee	
Toiletten		
Invalidentoilet		
Toiletpot hoogte 0,46m	Ja	
Beugels	Ja	
Wastafel hoogte 0,75m	Ja	
Lichtsensoren	Ja	
Makkelijk bedienbare deur	Ja	Schuifdeur 0,9m
Drempels max 20 mm	Nee	Geen drempel aanwezig
Beugels aan de deur	Nee	
Draai cirkel van 1,5m	Ja	
Deur naar buiten draaiend	-	
Alarm	Ja	
Dames- en heren (toiletten)		
Lichtsensoren	Ja	
Makkelijk bedienbare deur	Ja	

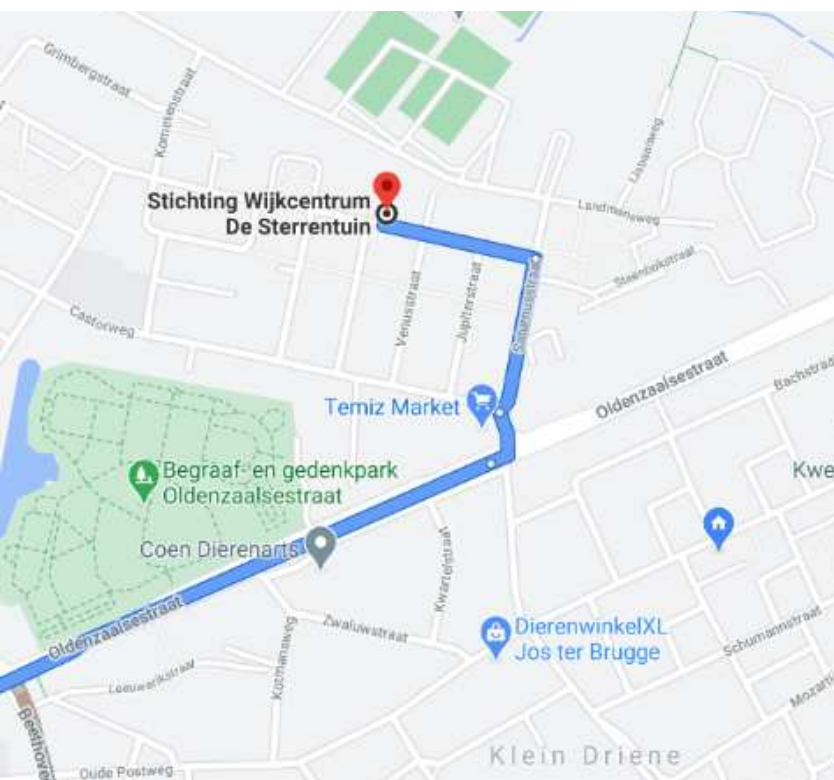
Het Kulturhus

Zalen	Voldoen	Extra informatie
Zaal 5 (oude peuterspeelzaal)		
Hoogte deurklink 1,05m	Nee	
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	
Lichtknoppen 1,05m	Nee	
Stopcontacten 1,05m	Nee	
Drempels max 20 mm	Ja	Geen drempels
Overige zalen (zaal 2 en 3)		
Hoogte deurklink 1,05m	Ja	
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	
Lichtknoppen 1,05m of sensoren	Ja	Sensoren
Stopcontacten 1,05m	Ja	
Drempels max 20 mm	Ja	Geen drempels
Stroeve vloer	Ja	Soms ook vloerbedekking
Trap en lift		
Trap		
Voorzien van markering	Nee	
Voorzien van leuning	Ja	
Lift		
1,05 x 2,05m groot	Ja	
Recht de lift inrijden	Ja	
Spiegel achterin	Ja	
Knoppen verlicht	Nee	
Bedienbaar voor blinden	Nee	Geen braie maar wel voelbaar

DE STERRENTUIN

- Neptunusstraat 51, 7557 XX Hengelo
- Bezoek datum: 04-03-2021
- Openbare ruimte rondom het gebouw was toegankelijk.

De Sterrentuin

Entree	Voldoen	Extra informatie
Deur minimaal 0,85 cm breed	Ja	
Elektrische deur	Ja	
Deurbel/intercom	Ja	
Drempel max 20mm	Ja	Geen drempel
Balie/receptie		
Hoogte (0,80 - 1m)	Nee	Meldpunt bij binnenkomst is 1,17m
Schrijfdeel (0,80 – 0,90m)	Nee	Geen schrijfgedeelte
Geleidelijn aanwezig	Nee	
Toiletten		
Invalidentoilet		
Toiletpot hoogte 0,46m	Ja	
Beugels	Ja	
Wastafel hoogte 0,75m	Ja	
Lichtsensoren	Ja	
Makkelijk bedienbare deur	Ja	
Drempels max 20 mm	Ja	Drempel van 0,05m
Beugels aan de deur	Ja	1 beugel aan de deur
Draai cirkel van 1,5m	Nee	
Deur naar buiten draaiend	Ja	
Alarm	Ja	
Dames- en heren (toiletten)		
Lichtsensoren	Ja	
Makkelijk bedienbare deur	Ja	

De Sterrentuin

Zalen	Voldoen	Extra informatie
Zaal 1 (oude peuterspeelzaal)		
Hoogte deurklink 1,05m	Ja	
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	
Lichtknoppen 1,05m	Nee	
Stopcontacten 1,05m	Nee	
Drempels max 20 mm	Ja	Geen drempels aanwezig
Stroeve vloer	Ja	
Overige zalen (zaal 2 en 3)		
Hoogte deurklink 1,05m	Ja	
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	De zalen hebben of een deur van 0,9m of dubbele deuren met ene totaal van 1,86m
Lichtknoppen 1,05m	Nee	Lichtknoppen af en toe op verschillende hoogtes. De meeste lichtknoppen zijn op een hoogte van 1,17m
Stopcontacten 1,05m	Nee	Stopcontacten zitten erg laag. De meeste op 0,34m of 0,85m
Drempels max 20 mm	Ja	Geen drempels aanwezig
Stroeve vloer	Ja	Sommige ruimtes hebben vloerbedekking
Trap en lift		
Trap		
Voorzien van markering	Nee	
Voorzien van leuning	Ja	
Lift		

SLANGENBEEK

- Straatsburg 5, 7559 NM Hengelo
- Bezoek datum: 04-03-2021
- Openbare ruimte rondom het gebouw was minder toegankelijk.

Slangenbeek

Entree	Voldoen	Extra informatie
Deur minimaal 0,85 cm breed	Ja	Bij binnen komst moet je door 2 deuren. 1 deur van 1,03m en de ander 0,93m
Elektrische deur	Ja	Bedienbaar met knop
Deurbel/intercom	Nee	
Drempel max 20mm	Ja	Geen drempel
Balie/receptie		
Hoogte (0,80 - 1m)	Ja	Balie heeft een hoogte van 0,9m
Schrijfdeel (0,80 – 0,90m)	Ja	
Geleidelijn aanwezig	Nee	
Toiletten		
Invalidentoilet		
Toiletpot hoogte 0,46m	Ja	
Beugels	Ja	
Wastafel hoogte 0,75m	Ja	Bovenkant wastafel zit op 0,8m
Lichtsensoren	Nee	Lichtknop 1,02m
Makkelijk bedienbare deur	Ja	Deur 0,9m
Drempels max 20 mm	Ja	Geen drempels
Beugels aan de deur	Nee	
Draai cirkel van 1,5m	Nee	
Deur naar buiten draaiend	Nee	
Alarm	Ja	
Dames- en heren (toiletten)		
Lichtsensoren	Nee	Lichtknop op 1,15m

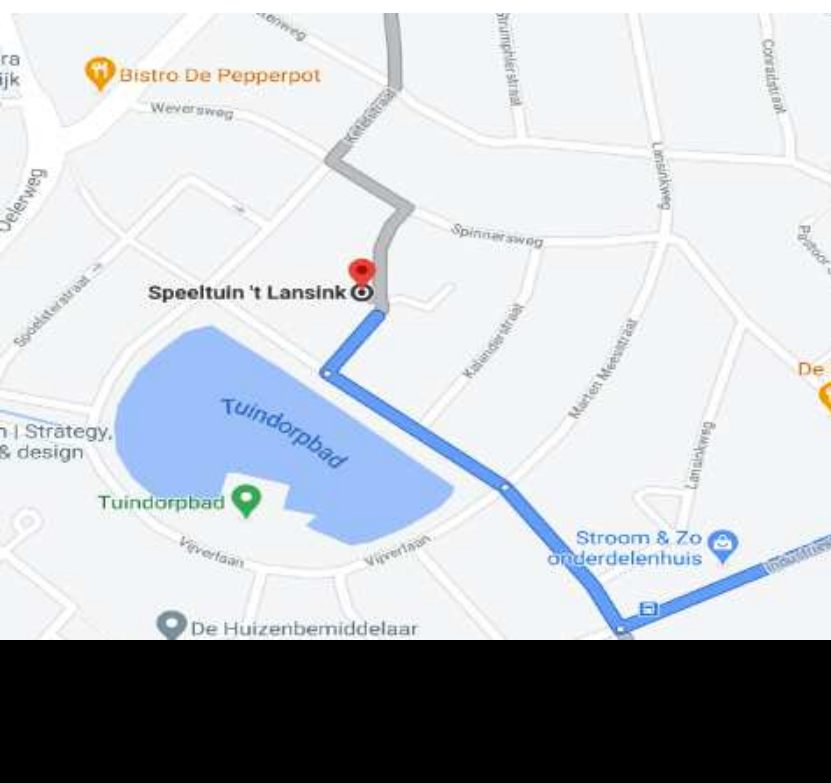
Slangenbeek

Zalen	Voldoen	Extra informatie
Zaal 1 (oude peuterspeelzaal)		
Hoogte deurklink 1,05m	Nee	
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	Deur 0,9m
Lichtknoppen 1,05m	Ja	
Stopcontacten 1,05m	Nee	Stopcontact is op 1,62m
Drempels max 20 mm	Ja	Geen drempels aanwezig
Stroeve vloer	Ja	Gemiddelde stroeve vloer glijdt niet zomaar uit
Overige zalen (zaal 2 en 3)		
Hoogte deurklink 1,05m	Ja	
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	Alle deuren 0,9m of 0,87m op 1 deur na die is 0,77m
Lichtknoppen 1,05m	Ja	Groot en deels op 1,05m en elke zaal op 1,17m
Stopcontacten 1,05m	Nee	Stopcontact is op 0,43m
Drempels max 20 mm	Ja	Geen drempels aanwezig
Stroeve vloer	Ja	Sommige ruimtes hebben vloerbedekking
Trap en lift		
Trap		

'T LANSINK

- Twijnstraat 6-8, 7553 BS Hengelo
- Bezoek datum: 09-03-2021
- Openbare ruimte rondom het gebouw was minder toegankelijk.

't Lansink

Entree	Voldoen	Extra informatie
Deur minimaal 0,85 cm breed	Ja	Dubbele deur van 1,60m
Elektrische deur	Nee	
Deurbel/intercom	Nee	
Drempel max 20mm	Ja	Geen drempel aanwezig
Balie/receptie		
Hoogte (0,80 - 1m)	Nee	Niet echt een balie, maar wel bastelbalie die is 1,25m
Schrijfdeel (0,80 – 0,90m)	Nee	
Geleidelijn aanwezig	Nee	
Toiletten		
Invalidentoilet		
Toiletpot hoogte 0,46m	Ja	Ook laag kindertoilet aanwezig en douche
Beugels	Ja	1 beugel naast wc en 1 aan de muur
Wastafel hoogte 0,75m	Ja	Bovenkant wastafel op 0,8m
Lichtsensoren	Nee	Lichtknop op 1,03m
Makkelijk bedienbare deur	Ja	
Drempels max 20 mm	Ja	Geen drempel aanwezig
Beugels aan de deur	Nee	
Draai cirkel van 1,5m	Ja	Ruimte toilet
Deur naar buiten draaiend	Ja	
Alarm	Ja	
Dames- en heren (toiletten)		
Lichtsensoren	Ja	Wc's worden nu verbouwd, maar gaan voldoen aan alle eisen
Makkelijk bedienbare deur	Ja	

't Lansink

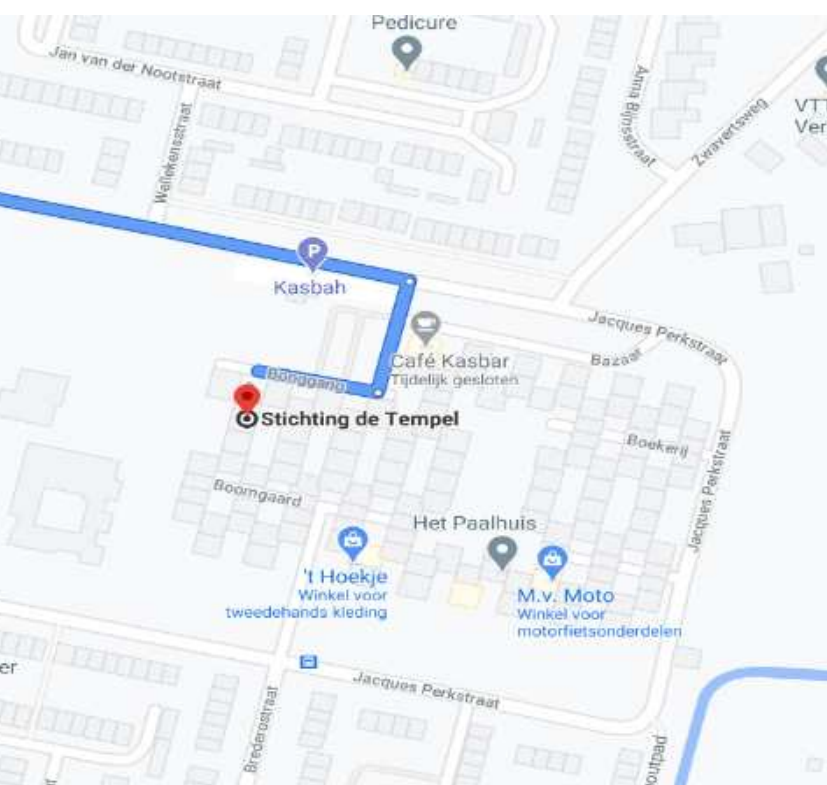
Zalen	Voldoen	Extra informatie
Zaal met podium		
Hoogte deurklink 1,05m	Ja	
Deur minimaal 0,85m breed	Nee	
Lichtknoppen 1,05m	Ja	
Stopcontacten 1,05m	Ja	
Drempels max 20 mm	Nee	Om op het podium te komen moet je een trapje op, dit is niet mogelijk voor mensen in een rolstoel.
Overige zalen		
Hoogte deurklink 1,05m	Ja	
Deur minimaal 0,85m breed	Nee	De meeste deuren zijn 0,9m, maar een elke ook 0,9m of 0,83m
Lichtknoppen 1,05m	Ja	
Stopcontacten 1,05m	Ja	
Drempels max 20 mm	Ja	Er is drempel van 15mm
Stroeve vloer	Ja	

DE TEMPEL

- Booggang 2, 7552 JZ Hengelo
- Bezoek datum: 10-03-2021
- Openbare ruimte rondom het gebouw was niet toegankelijk.

De Tempel

Entree	Voldoen	Extra informatie
Deur minimaal 0,85 cm breed	Ja	Er zijn meerdere ingangen. 2 dubbele deuren van 1,76m en 1 van 0,9m. Er is 1 deur daar kunnen mensen in een rolstoel niet door. Na die deur moet je een trapje af.
Elektrische deur	Nee	
Deurbel/intercom	Nee	
Drempel max 20mm	Ja	
Balie/receptie		
Hoogte (0,80 - 1m)	Nee	Balie hoogte 1,10m
Schrijfdeel (0,80 – 0,90m)	Nee	
Geleidelijn aanwezig	Nee	
Toiletten		
Invalidentoilet		
Toiletpot hoogte 0,46m	Ja	
Beugels	Ja	2 beugels naast de wc
Wastafel hoogte 0,75m	Ja	Bovenkant wastafel 0,8m
Lichtsensoren	Nee	Lichtknop op 0,95m
Makkelijk bedienbare deur	Ja	
Drempels max 20 mm	Ja	
Beugels aan de deur	Nee	
Draai cirkel van 1,5m	Ja	
Deur naar buiten draaiend	Ja	
Alarm	Ja	
Dames- en heren (toiletten)		
Lichtsensoren	Ja	
Makkelijk bedienbare deur	Ja	

De Tempel

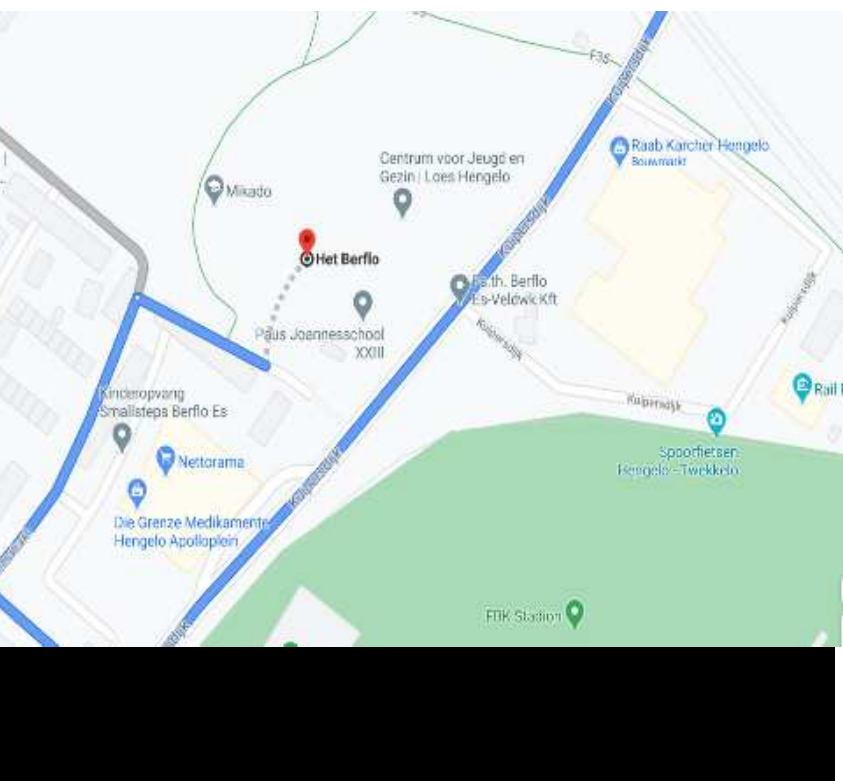
Zalen	Voldoen	Extra informatie
Zaal crea ruimte		
Hoogte deurklink 1,05m	Ja	
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	
Lichtknoppen 1,05m	Ja	
Stopcontacten 1,05m	Ja	
Drempels max 20 mm	Nee	Er is een drempel van 0,2m om de crea ruimte binnen te kunnen komen en om er weer uit te komen moet je een klein trapje op. Dus niet voor iedereen toegankelijk.
Stroeve vloer	Ja	
Overige zalen		
Hoogte deurklink 1,05m	Ja	
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	Sommige zalen hebben ook 2 klapdeuren met een dagmaat van 1,40m
Lichtknoppen 1,05m	Ja	
Stopcontacten 1,05m	Ja	
Drempels max 20 mm	Ja	Er is drempel van 15mm
Stroeve vloer	Ja	

MFA HET BERFLO

- Apolloplein 1, 7552 VG Hengelo
- Bezoek datum: 17-03-2021
- Openbare ruimte rondom het gebouw was toegankelijk.

MFA het Berflo

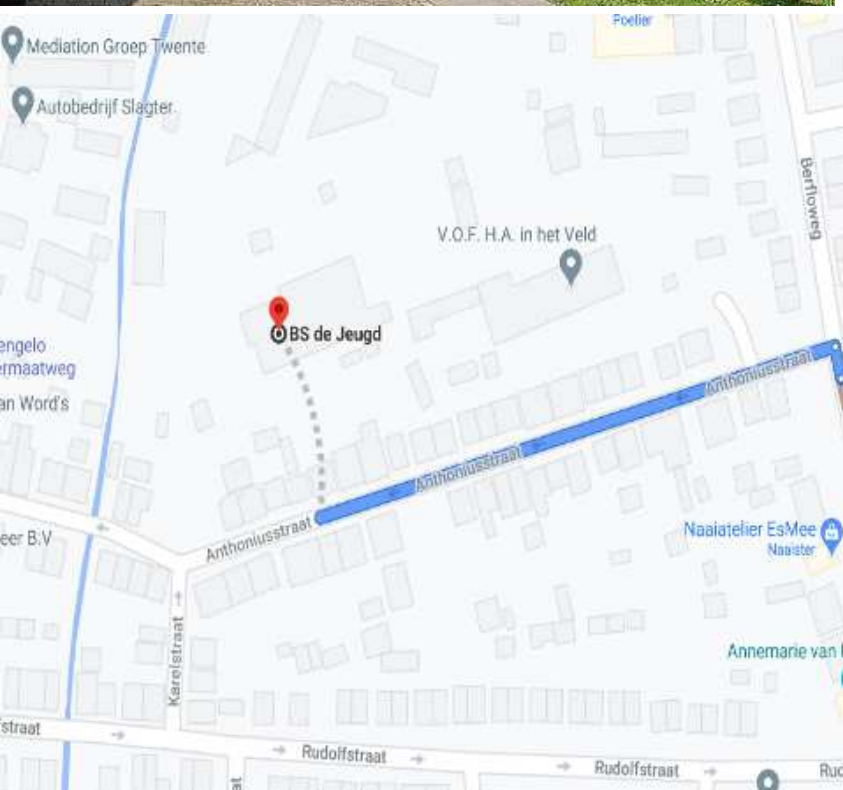
Entree	Voldoen	Extra informatie
Deur minimaal 0,85 cm breed	Ja	Dubbele deur van 0,9m
Elektrische deur	Ja	
Deurbel/intercom	Ja	
Drempel max 20mm	Ja	Geen drempel aanwezig
Balie/receptie		
Hoogte (0,80 - 1m)	Nee	Balie hoogte 1,10m
Schrijfdeel (0,80 – 0,90m)	Ja	
Geleideliijn aanwezig	Nee	Maar goed bereikbaar
Toiletten		
Invalidentoilet		
Toiletpot hoogte 0,46m	Ja	
Beugels	Ja	2 beugels naast wc
Wastafel hoogte 0,75m	Ja	
Lichtsensoren	Ja	
Makkelijk bedienbare deur	Ja	Is wel een zware deur
Drempels max 20 mm	Ja	
Beugels aan de deur	Nee	
Draai cirkel van 1,5m	Nee	
Deur naar buiten draaiend	Ja	
Alarm	Ja	
Dames- en heren (toiletten)		
Lichtsensoren	Ja	
Makkelijk bedienbare deur	Ja	

MFA het Berflo

Zalen	Voldoen	Extra informatie
Zaal 1 (Theaterzaal)		
Hoogte deurklink 1,05m	Ja	
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	Dubbele deur van 0,96m
Lichtknoppen 1,05m	Ja	
Stopcontacten 1,05m	Nee	Stopcontact is op 1,17m
Drempels max 20 mm	Ja	Geen drempels aanwezig
Stroeve vloer	Ja	
Overige zalen (zaal 2, 3, 4, 5 en 6)		
Hoogte deurklink 1,05m	Ja	
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	Alle deuren zijn 0,9m breed
Lichtknoppen 1,05m of lichtsensor	Ja	Lichtsensoren
Stopcontacten 1,05m	Nee	Stopcontact is op 0,1m
Drempels max 20 mm	Ja	Geen drempels aanwezig
Stroeve vloer	Ja	Sommige ruimtes hebben vloerbedekking
Trap en lift		
Trap		
Voorzien van markering	Nee	
Voorzien van leuning	Ja	
Lift		
1,05 x 2,05m groot	Ja	
Recht de lift inrijden	Ja	
Spiegel achterin	Ja	
Knoppen verlicht	Nee	
Bedienbaar voor blinden	Nee	Geen braie maar wel voelbaar

BS DE JEUGD

- Anthoniusstraat 52, 7553 WE Hengelo
- Bezoek datum: 16-03-2021
- Openbare ruimte rondom het gebouw was toegankelijk.

BS de Jeugd

Entree	Voldoen	Extra informatie
Deur minimaal 0,85 cm breed	Ja	Dubbele deur van 0,97m
Elektrische deur	Nee	
Deurbel/intercom	Ja	
Drempel max 20mm	Ja	
Balie/receptie		
Hoogte (0,80 - 1m)	Nee	
Schrijfdeel (0,80 – 0,90m)	Nee	
Geleidelijn aanwezig	Nee	
Toiletten		
Invalidentoilet		
Toiletpot hoogte 0,46m	Ja	
Beugels	Ja	2 beugels naast wc
Wastafel hoogte 0,75m	Ja	
Lichtsensoren	Nee	
Makkelijk bedienbare deur	Ja	Het is een schuifdeur van 1m
Drempels max 20 mm	Ja	Geen drempel aanwezig
Beugels aan de deur	Nee	
Draai cirkel van 1,5m	Nee	
Deur naar buiten draaiend	-	
Alarm	Ja	
Dames- en heren (toiletten)		
Lichtsensoren	Nee	
Makkelijk bedienbare deur	Ja	

BS de Jeugd

Zalen	Voldoen	Extra informatie
Zaal I (Groot zaal)		
Hoogte deurklink 1,05m	Ja	
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	Alle deuren zijn 1m breed
Lichtknoppen 1,05m	Nee	Hoogte moet nog aangepast worden
Stopcontacten 1,05m	Nee	Hoogte moet nog aangepast worden
Drempels max 20 mm	Ja	
Overige zalen		
Hoogte deurklink 1,05m	Ja	
Deur minimaal 0,85m breed	Ja	
Lichtknoppen 1,05m	Ja	
Stopcontacten 1,05m	Ja	
Drempels max 20 mm	Ja	
Stroeve vloer	Ja	

CONCLUSIE

Onze conclusie is dat er nog veel gebouwen niet voldoen. Dat er mensen bijvoorbeeld even achterom moeten of gewoon niet eens zelfstandig naar binnen kunnen of helemaal niet naar binnen kunnen. Dit is niet het beeld wat wij graag zien iedereen hoort dezelfde ingang te kunnen nemen!

